

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200200

UNIVERSAL
LIBRARY

OUP—391—29-4-72—10,000.

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. **K82**
S92A

Accession No. **949**

Author

Title

This book should be returned on or before the date last marked below.

AROGYAPRATAPA

BY

KORDKAL SHRINIVASA RAO

GOLD MEDALLED PLAYWRIGHT & TEACHER,

Board High School, Udipi.

(Author of Historical, Health & Story Poems, A Short History of Chitrapur Mutt. Short Stories, Sushila-Sundara, Nirbhagajeevana etc.)

All Rights Reserved by the Author.

1930

Price 10 As]

[ಬೆಲೆ 10 ಆಸೆ.

ಶ್ರೀ ೧೦೮೨೨೨೨೨

Printed at the
Sadananda Co-operative Printing Works Ltd
Kodialbail, Mangalore.

ಶ್ರೀ ೧೦೮೨೨೨೨೨

FORE—WORD

BY

Captain N. R. Ubhaya, I. R. C. P. & S., D. P. H.

AG. DIRECTOR OF PUBLIC HEALTH, MADRASS.

Diverse are the ways in which Public Health Education could be accomplished and the sanitarian, who is out for the best he can achieve, should welcome every one of them. Not the least effective of them all is dramatisation of precepts, since their presentation in the form of action coupled with speech will add interest to instruction, and leave a more lasting impression. Mr. Kordical has indeed been most successful in the play "AROGYA PRATAP" produced by him. The plot is well laid and the points about Infant Welfare and Baby Week have been well brought out. One could not forget the reference to the insanitary Coffee Hotels and the spread of venereal diseases. Above all the author has achieved a masterly effect by portraying the evils of drink in the way in which he has done. The style is easy through out and the play as a whole is capable of adaptation in schools. I congratulate the author on his production.

N. R. Ubhaya.

22—2—1930.

INTRODUCTION

BY

B. Subraya Baliga, L. M & S., D. T. M., (Cal)
 DT. HEATH OFFICER, S. KANARA.

“Health is Wealth” is an old saying, full of meaning which has not been realised by us. Health is necessary to earn wealth and wealth is intended to maintain health. Dirt, disease and poverty form a vicious circle and it is these, reacting on each other, that hamper the rise or hasten the downfall of a Nation. The state of Public Health in India is far from satisfactory. This is chiefly due to ignorance and apathy of the masses, even as regards the elementary principles of hygiene. Salvation lies in rapid mass education. The stage is the best means of spreading knowledge among the masses. But health matters are very dry subjects to deal with on the stage; and Canarese is a limited language as regards our Presidency. It was therefore a difficult problem to secure a suitable Canarese Health Drama. But this difficulty has been solved by Mr. Kordcal Srinivasa Rao when he came out with his “AROGYA PRATAP” drama. This drama is so well written that it is better than many an ordinary drama played on the stage. From beginning to the end it deals only with health matters. The various insanitary habits have been so graphically represented that it will not fail to leave a lasting impression upon the minds of the readers and spectators. The school children will be benefitted most, if this book is introduced as a text-book. The author deserves encouragement. I congratulate the author on his unique success in handling a dry subject.

B. Subraya Baliga.

25—2—1930.

PREFACE

(By Honble Dr. U. Rama Rao, Member, Council of State and Editor of The Health, the Antiseptic etc.)

I have gone through the delightful pages of Mr Kordcal Srinivasa Rao's 'Arogyapratapa'. It is a successful attempt to teach health topics. I have been often struck by the fact that in our country great pains are taken to make the youthful learner acquainted with a mass of matter pertaining to science, literature and history, while little or no attention is paid under our present educational system to the no less difficult but more important and useful knowledge of hygiene and sanitation. There is no help of any appreciable kind given to the children by their parents while the subject is practically ignored by the school books. The Health Department, however, by means of public demonstrations during the Health and Baby Weeks has made the parents and the children realise the importance of health and hygiene. But no demonstration is more appealing, realistic and forcible than the way in which Mr Srinivasa Rao has very usefully shown in his book. An able poet and author as he is, he is instructing the public on matters of temperance, health and hygiene by means of an art, the drama, the most popular and appealing medium of instruction to all classes of people. The subject as it is put by him is very appealing and realistic and therefore should interest the young and old, the professional and the layman alike. The whole book is a delightful reading, amusing and instructive. I am therefore confident that an intelligent use of the book by the Health Department and by the organisers of the Health & Baby

Week will tend to cure the public at large of the mass of ignorance and superstitious customs, if our country should advance not only politically but socially by eradication of the unhygienic and superannuated ways of living. Any amount spent from the budget of the Health Department on a work like this will be a sound and useful investment. I would like to see the heads of local boards, private institutions, the trustees of education of our youngsters in Karnataka districts recommending Mr. Rao's book to their students. That would not only serve a real encouragement to the author which he so richly deserves, but an inspiration to the young on the most vital health questions of the day. I wish the author and his book every success.

U. Rama Rao.

14-11-'29.

PRAKANA VIMARSA VICHAKSHANA,
KARNATAKA PRACHYA VIDYA VAIBHAVA,
RAO BAHADUR

Malleswaram
Bangalore,
4-3-1930.

R. Narasimhacharya, M. A., M. R. A. S.

Dear Sir,

I am in due receipt of a copy of your drama styled 'ಆರೋಗ್ಯ ಪ್ರವಚನ' and thank you for it. I have gone through it with much interest and pleasure. Such Health Dramas are undoubtedly a valuable addition to Kannada Literature, and the manner of your performance is very creditable. I wish you every success.

Yours sincerely,

R. Narasimhacharya.

RAO BAHADUR

'KANTINIVAS'

C. B. Rama Rao, M. D.

BASAVANANAGUDI,

Bengalore City, 14-4-'30.

Mr. Kordcal Srinivasa Rao has done valuable service to the people of Karnataka and to the cause of health and social reform. His work 'Arogyapratapa' is well conceived and carefully executed. The benefits of baby-shows, the fate of the drunkard, the horrors of small-pox, the benefits of vaccination and several other subjects are well described and presented to the people in forcible and appealing style. The songs specially composed are well adapted to the several themes they are intended to introduce.

In short, Mr. Srinivasa Rao deserves the grateful thanks of all Kanarese speaking people.

C. B. Rama Rao.

RAO BAHADUR

MANGALORE,

B. Mahabala Hegde, B. A., B. L.,

*3rd March 1930.**President District Board,**Govt. Pleader & Public Prosecutor.*

I read your very interesting book, subject matter of which is very instructive and very useful. It is written in very simple and clear language. I am sure it will be of great use in elementary schools and to villagers who had not the advantage of present day education.

B. M. Hegde.

Dewan Bahadur N. Subba Rao,
*Ex-member, Madras Legislative
 Council, & President Dt. Educa-
 tional Council, S. Kanara.*

SHIVABAGH,
 Mangalore, 20-11-'29.

I have gone through the pages of Mr. Kordcal Shrinivasa Rao's 'Arogyapratapa'. It is a very instructive and interesting book. I am sure the book if generally read by parents and pupils will give a great impetus in the work done by the Health Department and the Health and Baby Shows. The scenes depicting the evils of drinks are appealing and forcible. I wish the Govt. Propaganda Committee and the schools will encourage the author and his book. The whole of Karnataka, I hope, will realise the usefulness of the play and render all practical help to the author.

N. Subba Rao.

B. Venkatanarnappa, M. A., BASAVANGUDI,
Mysore Educational Service, (Retired). Bangalore, 11-3-'30

I have read the book through with great interest and am surprised to find that the language is so exceptionally good and free from mistakes, and the style so smooth flowing. I am very glad that the ubiquitous printer's devils are not showing themselves so freely in this book.

With regard to matter I find that the various topics are graphically described so as to appeal forcibly to the reader. The songs, when properly sung, may probably play their part exceedingly well.

Readers of the book will find it very interesting and the topics touched upon will be of much educative value not only to boys and girls, but also to grown-ups, especially the womenfolk. Some of the speeches seem to be too long for the stage but are quite all right for the general reader. There are a few Mangaloreanisms, but on the whole, the language does not differ materially from the Mysore language.

I congratulate the author on his excellent performance and hope that he will write some books in Kannada in the narrative style for the use of students.

B. Venkatanarnappa.

Prof: H. C. Iyengar.

Kannataka College

DHARWAP,

20th March 1930.

I have gone through 'AROGYAPKATAPA' a drama in Kannada, written by Mr. Kordcal Srinivasa Rao. It is a novel attempt to popularise cleanliness and pure and healthy life. The plot, though simple, is well conceived and the subject matter is made interesting and instructive. The language and the style employed are throughout simple enough, some mis-spelt words, however, require correction. The drama, on the whole, deserves to be widely read, as it is calculated to cure some of the out-standing evils which have crept into our social and economic life.

S. Chennakeshava Iyengar,

(Professor of Kannada)

Pandit M. D. Alasingaracharya,
Presidency College.

TRIPPLICANE,
6-12-1929.

ತಾವು ಪ್ರೀತಿಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟ 'ಆರೋಗ್ಯಪ್ರತಾಪವೆಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನಾನು ಅಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಬಹಳ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಓದಿದೆನು. ಆರೋಗ್ಯವಿಧಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅದರಲ್ಲಿ ನೀವು ಕಲ್ಪಿಸಿರುವ ನಾಟಕ ಸಂವಿಧಾನಗಳು ಬಹಳ ಚಮತ್ಕಾರವಾಗಿ ಪ್ರಶಂಸನೀಯವಾಗಿವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾವ ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ಆಗಲಿ, ಜನಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೃಢವಾಗಿ ಒಲ್ಲವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸತ್ರಿಕೆಗಳು, ಪ್ರದರ್ಶನಶಾಲೆಗಳು, ಉಪನ್ಯಾಸಗಳು ಮುಂತಾದ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಾ ಮಾರ್ಗಗಳಿಗಿಂತಲೂ ರಂಗಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಾಟಕರೂಪವಾಗಿ ಅಭಿನಯಿಸಿ ತೋರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಗುಣವುಂಟು. ಈ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ವೇದಾಂತಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಷಯಗಳೂ ಕೂಡ ನಮಗೆ ಪೂರ್ವಿಕರಿಂದ ನಾಟಕರೂಪವಾಗಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ 'ಜೀವನಂದನ'ವೆಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕವೊಂದು ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ರಚಿತವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವ ಅನಾರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಅಭಾಸ ಸದ್ಭಾವನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿ, ಅಜ್ಜರಾದ ಜನರನ್ನು ಆರೋಗ್ಯಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಈ ಸಲ್ಲ ಪುಸ್ತಕವು ತತ್ಕಾಲಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಹಳ ಅನುಗುಣವಾಗಿದೆ.

ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಟಕರೂಪವಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಲೈಬ್ರೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಡುವುದಕ್ಕೂ ಪಾಠಪುಸ್ತಕವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಓದಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಇದು ಅರ್ಹವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ವಿಧ್ಯಾ ಇಲಾಖೆಯವರಿಂದಲೂ, ಆರೋಗ್ಯಶಾಖೆಯವರಿಂದಲೂ ಸರ್ವತೋಮುಖವಾದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವು ದೊರೆತು, ಗ್ರಂಥರಚನೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಕೈಕೊಂಡ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಸಾರ್ಥಿಕವುಂಟಾಗಬೇಕೆಂದು ಶಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ತಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸಪಾತ್ರನಾದ

ದೇವಶಿಖರಮಣಿ ಅಳಸಿಂಗರಾಚಾರ್ಯ.

(Member, Kanarese Board of Studies,
Madras University.)

A. Venkata Rao, B.A., L.T.,
KANARESE READER,
Oriental Research Institute,
University of Madras.

MADRAS,
Date 9-12-1929.

The book 'Arogyapratapa' a drama in Kanarese is designed to bring home vividly to the mind of the reader the evils of insanitary conditions, intemperance, of dirty restaurants and the evils incidental to aping western manners. Further the deep rooted conservatism and ignorance of the women folk in matters of maternity and child welfare are forcibly brought out in a realistic way. The scenes are well laid out and each act ends with a theme of health propaganda. The essentials of the drama easily catch the mind of the villager and a vein of wit and humour runs throughout. The book inculcates ideas of plain living and high thinking and the topics dealt with evoke a sanitary conscience among the masses. The book makes a good light reading. I wish the author every success

A. Venkata Rao

*(Member, Kanarese Board of Studies,
Madras University.)*

B. Sitharama Rao,
Advocate, 46, Vakils'
CHAMBERS

UDIPI HOUSE
SULLIVAN'S GARDN ROAD,
Mylapore. 17-2-'30

Dear Mr Srinivasa Rao,

Many thanks for the copy of your "AROGYA PRATAP". It is a very interesting attempt at familiarising the public with elementary truths of sanitation and

hygiene, and I have no doubt you have done great public service. The language is simple and the manner attractive. The work is bound to be popular.

Yours sincerely,

B. Sitharama Rao,

(Member, Kanarese Board of Studies,

Madras University.)

GOVERNMENT COLLEGE, MANGALORE.

Dear Mr. Srinivasa Rao,

15-12-'29.

I thank you very much for your book *Arogyapratapa*. I have gone through it and I find therein that you have treated in a very simple, and yet forcible manner the important facts relating to Health Propaganda. The scenes you have so cleverly depicted are very appealing and drive home to the mind of the reader some of the most important principles of Hygiene and Sanitation. Your treatment of the subject in the form of a drama is really a novel one, and if the drama is put on boards in every school, even once a year, will do more good than a set of regular lectures on the subject. You have done a good service to the villagers especially by placing before them the vast store of knowledge of health and sanitation. I trust your book will be used in every school and serve a very useful purpose. Let me congratulate you on the success of your enterprise to write a popular book on a difficult subject in such an attractive manner.

Yours sincerely

T. Mangesh Rao,

(Headmaster, Govt. Sec. Training School :)

A. Srinivasa Pai,
Advocate.

MANGALORE,
SOUTH KANARA.
28th Nov. '29,

I have read with much pleasure the Kanarese Drama entitled 'Arogyapratapa' by my friend Mr. S. R. Kordcal (Gold Medalist, Playwright and Author, Udipi). Before I read the book I should scarcely have thought that a dry subject like 'Health Propaganda' could be treated in such an interesting manner. It is written in easy colloquial Kanarese and is interspersed with songs set to popular tunes. The scenes dealing with Surendra (chief drunkard) and the Bhima Vilas Coffee Club are specially interesting and amusing. I am of opinion that the drama whether read or seen enacted on the stage is sure to impress the 'Man in the Street' which is the main object of Health Propoganda. I wish the book every success and hope that it will be extensively used during 'Health Week's and in school gatherings.

A. Srinivasa Pai.

District Propaganda Committee, *S. Kanara.*

M. R. Punja, Dis No. 79 30-D. P. C.

Chairman.

Moolky, 11th Feb. 1930.

I have read with great pleasure Mr Kordcal Srinivasa Rao's 'Arogyapratapa'. His humourous and witty way of expression has enabled him to write a very amusing and impressive drama on such a dry-as-dust subject as health and temperance. If the drama is read or seen enacted, it

will go a long way in educating the mass on the most vital health and sanitary problems of the day. The scenes depicting the evils of drinks are very impressive and those relating to maternity and child welfare will do immense good to women folk. If this drama is extensively read by students and staged atleast once a year in every school it will no doubt awaken a sanitary conscience everywhere and create a highly desirable educative atmosphere for our younger generation to grow into a healthy, strong and sober nation. I hope that educational and health departments as well as the health and temperance committees and associations all over Karnataka will see that this book is widely used in their respective spheres of activities so that the public at large may be benefitted by it and the author's pains in writing this book may not go unrewarded, I heartily congratulate the author on his success in writing such a useful and interesting drama on a very difficult subject, and wish him every success.

M. R. Punja,

CHAIRMAN,

Dist. Propaganda Committee, S. Kanara.

H. Manorama Bai, B.A., L.T

UDIPI,

Dated 6-1-1930.

Mr. Kordcal Srinivasa Rao is to be congratulated on his production 'Arogyapratapa'. It is an attempt in the right direction for popularising the important yet much neglected topics of health and hygiene.

The general ignorance prevailing among womenfolk about the significance of Health Propaganda is well brought

out while the author exposes the absurd superstitions and extreme narrow-minded conservatism that are so rampant among types of women like 'Gouramma'.

If women are thus made to realise the importance of rightly understanding the principles governing health, the work of the Health Department will be considerably lightened and the motherland will be healthier and happier place to live in than it is today.

I wish the author and his interesting book every success.

H. Manorama Bai,

(Headmistress, Govt. Tg. School for Mistresses.)

Hosakoppa Krishna Rao,

*Member, Representative
Assembly, Mysore.*

HOSAKOPPA,

(Koppa-Kadur.)

Mr. Kordcal Srinivasa Rao has placed before the Canarese reading public a very interesting Health-drama called 'Arogyapratap' written in a wonderfully simple style with a vein of humour and wit pervading throughout. It depicts a series of pictures of practical aspects of temperance, health and hygiene, which a really able poet can alone paint. Hence it does not read like a sermon or a dry conversation, boring & taxing, as health dramas and books on health and sanitation generally are. It is highly entertaining and at the same time very impressive and instructive. The drama is an eloquent protest against ignorance, negligence or whatever description one is disposed to give of blind following of time honoured mode of

living, out of regard whether of superstition or superannuation. It is a welcome and wholesome reminder to the parents that they must not be unmindful of the consequences of their neglect towards themselves as well as their children regarding the fundamentals of practical health and hygiene.

Mr. Srinivasa Rao in his book clearly demonstrates with living examples how ignorant, superstitious and superannuated habits of life, as are at present being practised by the people, have been eating into the very vitals of their every day life, the more so of the children both born and yet to be born. With all what he has said one must heartily agree and the poet deserves the thanks of all interested in the future well-being of the country for his brilliant work.

The drama is a real guide and friend to the school going children and it will do immense good to them, more than a real encouragement to the learned author which he so richly deserves, if the book is made extensive use of by all educational institutions, government, aided, or private in the schools under their control; no more useful and sounder investment could be conceived. I would specially commend the book to the educational authorities of my own (Mysore) state as there is need more than elsewhere, for the use of this book in the schools there.

I would like to add that Mr Srinivasa Rao is a Mysorean by birth and a British Kannadiga by adoption and his knowledge of men and things in Karnataka is wider than any other usually possesses. His work ought therefore to merit the appreciation all over Karnataka. Young, intelligent, and highly promising as Mr. Srinivasa Rao is, he has in store, I have no doubt, many a scope for greater and greater service to his countrymen in all walks of their life. May God help him!

Hosakoppa Krishna Rao.

20-11-29

N. Raja Gopal Krishna Rao

"SERI VILAS"

Landlord & Journalist.

KADEKAR BUILDINGS,

Udupi, 3-5-1930

ಶ್ರೀಯುತ ಕೊರಡುಕಲ್ಲು ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯರು ಕೊರಡೂ ಅಲ್ಲ, ಕಲ್ಲೂ ಅಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅವರ ಆ "ಆರೋಗ್ಯಪ್ರತಾಪ"ದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಶದವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆ ನಾಟಕವನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾದ ನಿಜವಿದು. ಅವರ ಆ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿ, ಆ ಸಂವಿಧಾನ ರೀತಿ, ಆ ಶಬ್ದಭಾಂಡಾಗಾರದ ಜೋಡಣೆ, ಆ ನೈಜವಾದ ವಿವರಣಕ್ರಮ—ಇದೆಲ್ಲವೂ ಆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೊಸಪರಿ. ಮೇಲಾಗಿ, ನೀರಸವಾದ ಆ ಆರೋಗ್ಯವಿಷಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಪಾದನದ ಅದೊಂದು ಚಮತ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಸರಸಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಹೊದಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯಂತೂ ಅವರು ಶಾಸ್ತ್ರತತ್ವಮವನ್ನೇ ವಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಿಲ್ಲಿಯೂ ಕಲಹಪ್ರಿಯನೆಂಬ ಗುಲ್ಲೇ ಕೇಳಬರುವ ಆ ನಾರವನು ಇಲ್ಲಿ ಕಲಹಪ್ರಿಯನಲ್ಲ; ಕವಿಯ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಅವನ ಬಣ್ಣವೇ ಬೇರೆ, ಭಾವವೇ ಬೇರೆಯಾಗಿಯೋಗಿದೆ. ವಿನೋದ, ಆನಂದ, ಸುರೇಂದ್ರ, ರಮೆ, ಭೀಮ ವಿಲಾಸ, ಮೊದಲಾದ ಕೆಲಕೆಲವು ಪಾತ್ರಗಳೂ ದೃಶ್ಯಗಳೂ, ಸ್ಪಷ್ಟ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾದರೂ ತಿಮ್ಮಣ್ಣ ಮಂಜಣ್ಣನ ಆ ದೃಶ್ಯವೂ ಕೇವಲ ನೈಜವಾಗಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಿವೆ. ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಡೆ ದೋಷಗಳು ಕಂಡುಬಂದರೂ, ಪದ್ಯಗಳು ಗದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪದಾರ್ಪಣಮಾಡಿದ್ದರೂ, ಸ್ವಗತಗಳು ಉದ್ಬುಧವಾದ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳೇ ಆಗಿದ್ದರೂ, ಆರೋಗ್ಯಪ್ರಚಾರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾದ ಪಾಮರರಂಜನದ ಉಪಕರಣವಾಗಿ ಇದು ಸರ್ವಗ್ರಾಹ್ಯವೇ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೂ ಮೊದಲು ಪರಿಣಾಮವಾಗುವಂತೆ ವಿಷಯವಿರೂಪಣೆ ಮಾಡುವುದಿವೆಂದ ಸುಲೇ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸರಕಾರದ ಹೆಲ್ಪ್ ಮತ್ತು ಎಡ್ಜುಕೇಷನಲ್ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟಿನವರು ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃವಿನ ಈ ಬಗೆಯ ವಿಶೇಷ ಶ್ರಮವನ್ನು ಉದಾರವಾದ ಸಹಾಯಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳಿಂದ ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸುವುದು ಅಂತವರ ಪ್ರಥಮ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಕಡೆಕಾರು, ಉಡುಪಿ,
 ಪ್ರಮೋದ ವೈಶಾಖನಿತ್
 ಪಂಚಮಿ.

} ಎನ್. ರಾಜಗೋಪಾಲ ಕೃಷ್ಣರಾಯ,
 ಭೂತಪೂರ್ವ "ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಸೂಕ್ತಿ"ಯ ಸಂಪಾದಕ
 ಮತ್ತು ಭೂಸ್ವಾಮಿ.

THE
Child Welfare Association, Udipi,

HEALTH EXHIBITION, 1929.

PRESIDENT:

Khan Bahadur Haji Abdullah Haji Kassim Saheb
Bahadur, M. L. A.

JOINT SECRETARIES:

Dr. U. Ramachandra Rao.

„ **U. Sundar Rama Pai, M. B. & P. S.,**

Mr. U. Venkat Rao.

„ **P. Gopal Naik.**

Graciously opened by:—

Mrs. G. W. Wells.

Certificate of Merit

AWARDED TO

Mr. KORDCAL SHRINIVASA RAO

FOR THE

HEALTH DRAMA COMPOSED BY HIM.

UDUPI, } **U. Sundar Rama Pai, M. B., B. S.,**
Date 1-2-'29. } *for President.*

Koral Shrinivasa Rao,
GOLD MEDALLED PLAYWRIGHT, POET, & AUTHOR.

ಕಾಣಿಕೆ

(ರಾಗ—ಕಾಂಭೋದಿ, ತಾಳ—ಝಂಪೆ.)

ಕರ್ಣಾಟಕಾಂಬೆ ನಿನಗರ್ಪಿಸಿರುವೆ |

ಕರ್ಣಕವಚವಿದಾಗೆ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ! || ೧ ||

ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮ್ಯಮೋಕ್ಷಾದಿಗಳ ಸಾಧನೆಯ |

ಕರ್ಮಗಳ ಗೈವುದಕೆ ಯೊ ದೇಹದ ||

ಧರ್ಮಮಾರ್ಗಾದಿಗಳನರಿತು ನಡೆವುದೆ ಮೊದಲ

ಧರ್ಮವದನರುಹಲಿ ಕೃತಿಯ ನಾ ಬರೆದೂ || ೧ ||

(ಕರ್ಣಾಟಕಾಂಬೆ ಸಿನಗರ್ಪಿಸಿರುವೆ |)

ಇದರ ತತ್ವವ ಭ್ರಾತೃಭಗಿನಿಯರು ಜೀವನಗೆ |

ಆದರಿಸಿ ತನುನೌಖ್ಯವನು ಪೊಂದುತ |

ವಿಧವಿಧದಿ ಮಾತೆ ನಿನ್ನಯ ಸೇವೆಯನು ಗೈದು |

ಜನ್ಮನಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಲೆಂದಿದನು ಬರೆದೂ || ೨ ||

(ಕರ್ಣಾಟಕಾಂಬೆ ಸಿನಗರ್ಪಿಸಿರುವೆ |)

ಸಕಲ ಭಾಗ್ಯಕೆ ಮೂಲವಾರೋಗ್ಯ ಭಾಗ್ಯವದ

ಪಡೆವ ಸತ್ಪಥದ ಕೈಗಂಬದಂತೆ ||

ತಾನಲ್ಪಮಾಗದುಮಿದರಿಂದ ಸರ್ವೇ

ಜನಾಸ್ಸುಖಿನೋ ಭವಂತೆಂದಿದನು ಬರೆದೂ || ೩ ||

(ಕರ್ಣಾಟಕಾಂಬೆ ಸಿನಗರ್ಪಿಸಿರುವೆ |)

The Dramatic Troup, Board High School, *UDIPI.*

"The high level of success reached by them will do credit even to the best of professional actors. Our hearty congratulations to these juvenile actors and to the author who is himself responsible for coaching these youngsters."

C V. Kunhiraman Nair,

Dt. Munsiff.

ವಿಜ್ಞಾಪನೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ 'ಶಿಶುಸಪ್ತಾಹ' ಸಂಘದವರ ಕೋರಿಕೆಯಂತೆ 1925ನೆಯ ಇಸವಿಯ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಬರೆದೆನು. ನಮ್ಮ ಶಾಲೆಯ 'ಯುವಕ ನಾಟಕಸಭೆ'ಯವರು ಇದನ್ನು ಮೂರು ಸಲ ಅಭಿನಯಿಸಿದರು; ಸೋಡಿದವರು ಮೆಚ್ಚು ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದರು. ಸಂಘದ ಮೂಲಸಿಧಿ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೂ ಇದು ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆರೋಗ್ಯಶಾಖೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ ರಾ| ಜಿ. ಸುಬ್ಬರಾಯ ಬಾಳಿಗರವರು ಬಾರದಿರುತ್ತಿದ್ದರೆ, ನಮ್ಮ ಶಾಲಾ ಪರ್ಧಂತಿಯುತ್ಸವಗಳ ಸಭಿಕ ಜನಮನೋರಂಜನೆಗಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಇತರ ನಾಟಕಗಳಂತೆ ಇದೂ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ರುತ್ತಿತ್ತು. ರಾ| ಬಾಳಿಗರು ನನ್ನನ್ನು ಧೈರ್ಯಗೊಳಿಸಿ ಇದು ಮುದ್ರಣಾಲಯವನ್ನು ಸೇರುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೂ, ಇದನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರ ಮುಂದಿಡಲು ಮತ್ತೂ ಅಳುಕಿದೆನು. ಹಲವು ಮಹನೀಯರು ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಓದಿಸೋಡಿ ತಮ್ಮ ಸದಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕಳುಹಿಸಿದುದರಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಮುಂದಿಡುವಂತಾಯಿತು. ಅವರುಗಳ ಮಹದುಪಕಾರಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೆ? ಅದುಕಾರಣ ಈ ಕೃತಿಯಿಂದಾಗುವ ಜನತಾಸೇವೆಯ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಅವರಲ್ಲರೂ ಇನ್ನಿದಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನೀಯುವವರೂ ಭಾಗಿಗಳೆಂದು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸುವೆನು. ನನ್ನ ಭ್ರಮ ಪ್ರವಾದಗಳಿಂದಲೂ ಮುದ್ರಾಂಕನದಿಂದಲೂ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ದೋಷಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿದ್ದರೂ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಉಳಿದಿವೆ. ಅವು ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಸರಿಗೊಳ್ಳುವಂತೆಯೂ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಇತರ ನಾಟಕಾದಿಗಳು ಸಹ ಮುದ್ರಿತವಾಗುವಂತೆಯೂ ಈ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಉದಾರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನೀಯಬೇಕಾಗಿ ದೇಶಾಭ್ಯುದಯ ಕಾಂಕ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಇತಿ ಸಕಲ ಸಜ್ಜನ ವಿಧೇಯ

ಕಾವ್ಯಕಲಾಮಂದಿರ ಉಡುಪಿ }
 ಪ್ರಮೋದ ವೈಶಾಖ. }

ಕೊರಡ್ಕಲ್ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾವ್.

ಆರೋಗ್ಯ ಪ್ರತಾಪ.

ಪ್ರಥಮಾಂಕ

ದೃಶ್ಯಂ ೧. (ಶ್ಲೋಕಂಽಲಿ).

ಪದ—(ದೇವಿಲೋಲೆ . . . ಎಂಬಂತೆ) ತ್ರಿವಡೆ ತಾಳ.

ಸಮೋ ದೇವ—ಸುವನರ ಕಾವ—ಕಾಮಿತ ಫಲವೀವ ||
 ನಮಿಸದ ಕಾರ—ಸ್ತನಿಸೆಮ್ಮ ದೋಷ—ವಿಮಲಮನನಾಸ—
 ನಮೂ ಶೀನಿವಾಸ—ಕಾರ || ೧ ||

ಸರ್ವ ಭಯದರ—ಸರ್ವಸುಖಕರ—ತವರೂಪ ಭವ್ಯ—
 ಮನಕತಿ ದಿವ್ಯ—ಸಂವ || ೨ ||

ಪದ—(ಧನ್ಯ ಧನ್ಯ ನಿಬುಧವಾನ್ಯ . . . ಎಂಬಂತೆ) ರೂಪಕ ತಾಳ.

ದೇವಿ ದೇವ ಸುವನ ಸ್ತ್ರಿಯ ಕರುಣಸುಗರ ||
 ದೀನಪಾಲ—ಭಯನಿವಾರ—ವಂಹಿಸುವನು ದೇವ ನಿನ್ನ—ಸನ್ನಾನದಿ
 ನುತಿಸೆ ನಿನ್ನ—ಪ್ರೇಮಸಾಗರ || ೧ ||

ಶರಣಂ ಜನರ—ಶ್ಲೋಕವ ದೇವ ಸತತ ಸೌಖ್ಯದು | ಚಾರುಚರಣ
 ದೇಗೆ ನಾನು ಶಿರವ ಬಾಗಿ ನಮಿಸೆ ದೇವ—ಪ್ರೇಮದಿಂದ
 ಲೀಲೋ ನಮಗೆ—ಸದಾ ಮಂಗಲ || ೨ ||

ದೃಶ್ಯಂ ೨.

(ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಯು ತ್ರಿಮುನ್ಯಾರಾಯಣನ ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು).

(ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ನಾರಾಯಣ ಪರವಾದ ಪದವನ್ನು ಹಾಡತಕ್ಕದ್ದು).

ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಭಾರತೀಯರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೃಕ್ಷುಕ ವೇಷ ಧಾರಿಯಾಗಿ ಭರತಮಂಡನಸ್ಥಿಲ್ಲ ಸಂಚರಿಸಿದನು. 'ಶಬ್ದರಸಾದ್ಯಂ ಖಲು ಧರ್ಮ ಸಾಧನಂ' ಎಂಬುದು ಭಾರತೀಯರ ದೃಷ್ಟಿಸಾಧನದಿಂದ ಅದೃಶ್ಯವಾದಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ಇವನು ಸುಖಸಾಧನವಾದ ದೇಹಾರೋಗ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ಅವರು ತೀರ ಅಲಕ್ಷ್ಯಭಾವದಿಂದ ಬರುವರು. ಶಬ್ದರಸಾದ್ಯಂ ಆರೋಗ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಐವುಗಳ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅವರು ಕೇವಲ ಅಚ್ಚಾಸಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ಸೈವರ್ಗಿಕ ದೀವನ ಕ್ರಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಕೃತಕ ದೀವನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಮಾತೃಭಾರದುದನ್ನು ಮಾಡಿ, ತನ್ನಿಬಾರದುದನ್ನು ತಿಂದು, ಅಕಾಲ ಮೃತ್ಯುವಶರಾಗುತ್ತೇ ಆತಿ ಶೋಚನೀಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವರು. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಮುಂದೆ ಸಿಪ್ಪೆಬಿಡಿಸಿದನು. ಅತನು ಇವರ ಅಚ್ಚಾಸನ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಯಾವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವನೋ ನೋಡೋಣ.

ಕೀರ್ತನ:—(ಇಲ್ಲಿಯೂ ನಾರಾಯಣ ಪರವಾಚ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಪದವನ್ನು ವಾಚಕಕ್ಕಿತ್ತು).

ದೃಶ್ಯ ೩.

(ವೈಕುಂಠ ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ನಾರದನ ಪ್ರವೇಶ)

ಕೀರ್ತನ:—(ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ವಾಚಕಕ್ಕಿತ್ತು).

ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣ:—(ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ನಾರದನು ವಂದಿಸಿದನು. ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಸುವನು).

ನಾರಾಯಣ:—ನಾರದ, ಭರತಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಬಹು ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದೆಯಾ? ಬಹುದು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾದ ವೋಕ್ಸು ಸಾಧನಗಳೇ ಅವರು ವಿಮಾನರಾಗಿರುವರು?

ನಾರದ:—ದೇವಾಭಿವೇಶ, ಏನೆಂದು ಹೇಳಲು! ವೋಕ್ಸು ಸಾಧನಗಳೆಂದರೆ ತರದ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು; ಆದರೆ ದೇಹಾರೋಗ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಸದಾ ವ್ಯಾಧಿವಿಟತರಾಗಿರುವವರಿಂದ ಎಂತಹ ಪುಣ್ಯ

ಕರ್ಮವು ತಾನೆ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು? ಭಾರತೀಯರು ದೇಹದಾರ್ಥ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವರು; ತರತರದ ರೋಗರುಜಿಗಳಿಂದ ಸರಳುತ್ತಿರುವರು. ಈ ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ದೇಹಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನೊಲಕ ಮನೋಶಕ್ತಿಗೆ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡಿರುವ ಭಾರತೀಯರಿಂದ ಇಂತಹ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನೆಯಾದೀತು? ಸ್ತ್ರೀವರ್ಗಕ್ಕಿಂತೂ ಆರೋಗ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರವೇನೆಂಬುದರ ತಿಳಿವೇ ಇಲ್ಲ. ಒಂದ ಮೇಲೆ ಒಂದ ಒಂದ ಪೋಷಿಸಲ್ಪಡುವ ಮಕ್ಕಳು ಎಷ್ಟೊಂದು ಆರೋಗ್ಯ ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಿದಾರು? ಇಂಬಿನ ತಿಳಿಗಳೇ ಸಾಕಿನ ಬನಾಂಗವಲ್ಲವೆ? ಇಂಬಿನ ಬನಾಂಗವೇ ಕ್ಷಯಿಸತೊಡಗಿರುವುದುಂದ ನಾಳಿನ ಬನಾಂಗದ ಮಾತೆಲ್ಲ? ದೇಹ ಬಲವೂ, ಬಲಗೊಂಡ ದೇಹದ ಬಲವು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ, ಬನಾಂಗದಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ಸಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮಾತಿಗೆ ಆಸೆದನೆಲ್ಲ? ನೀನೇನಾದರೂ ಉಸಾಯದಿಂದ ಆಸರ ಆರೋಗ್ಯ ಗಕ್ಕಣೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬಿದ್ದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲೇ ಅವರಿಗೆ ಕೂತು ಏಳುವುದಕ್ಕೂ ಯಂತ್ರ ಸಹಾಯವು ಬೇಕಾಗುವುದೋ ನಿನೋ ಒಂದ ಮರಯವುಂಟಾಗಿದೆ

ನಾರಾಯಣ:—ಹಾ! ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಆರ್ಯಾಪರ್ವವು ಇಂತಹ ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುಲಿಯಾಗಿರುವುದೇ?

ಪದ—(ವೇಮನೇವಾ . . ಎಂಬಂತೆ) ದುಂವೆ ತಾಳ.
 ಪ್ರಿಯ ಆರ್ಯಾಧರಿಯೆ—ಮನು ಸಂಕೋಚದ—
 ಪ್ರಿಯೆ—ನೆಲೆಯೆ—ಗಳೆಯೆ—ಯೆನ್ನಯ ವ್ರಾಣವೆ ||
 ತವ ಪುತ್ರರಿಗೆ ಕಷ್ಟ—ವಾಗೆ ಯಿದೀವಾರ್ತೆ—ಬಹಳ
 ಅನುತಾಪ—ಯತುನ ಗೈವೆ—ಪೊರೆವೆ || ೧ ||

ನಾರದ, ನೀನು ಹೇಳುವುದು ಸಿಬ; ಬನಾಂಗದ ದೇಹಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಳಿಯುವ ಶಕ್ತಿಯಾಸಕ ಯಂತ್ರವು ಯಾವುದು? ತೊಟ್ಟಿಲನ್ನು ತೂಗುವ ತೋಳಲ್ಲವೆ? ಆ ರಿಟ್ಟಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಇಂಬಿನ ಬನಾಂಗವು ಹೇಗೆ ಒಂದೂ ಮುಂಬಿನ ಬನಾಂಗವು ಹೇಗಾಯಿತೆಂದೂ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಅಂತೆಯೇ ಸ್ತ್ರೀಯ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಬನಾಂಗದ ಮಾನಸಿಕ ಬಲವನ್ನೂ ಅಳಿಯಬಹುದು. ಮಗುವನ್ನು ಬೋ

ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಭಾರತೀಯರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶವಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಕ್ತುಕ ವೇಷ ಧಾರೆಯಾಗಿ ಭರತನೊಡನಿಟ್ಟ ಸಂಕಲಿಸಿದೆನು. 'ಶಬ್ದರಸಾದ್ಯಂ ಮುಧರ್ಮ ಸಾಧನಂ' ಎಂದಿರುವ ಭಾರತೀಯರ ದೃಷ್ಟಿಸಾಧನದ ಅದೃಶ್ಯವಾದಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ಇವರ ಸಮಸಾಧನವಾದ ದೇಹಾರೋಗ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ಅವರು ತೀರ ಅಲಕ್ಷ್ಯಭಾವವಿಂದ ಇರುವರು. ಶಬ್ದರಸಾದ್ಯಂ ಆರೋಗ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಇವುಗಳ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಕೇವಲ ಅಪ್ರಾಪ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ಸೈವರ್ಗಿಕ ಬೇವನ ಕ್ರಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಕೃತಕ ಬೇವನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಮಾತುಬಾರದುದನ್ನು ಮಾತಿ, ತನ್ನ ಬಾರದುದನ್ನು ತಿಂದು, ಆಕಾಲ ವ್ಯತ್ಯವಶರಾಗುತ್ತ ಆತಿ ಶೋಷಣೀಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವರು. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ಮುಂದೆ ನಿರೂಪಿಸುವೆನು. ಅತನು ಇವರ ಅಪ್ಪಣೆ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಯಾವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವನೋ ನೋಡೋಣ.

ಕೀರ್ತನ:—(ಇಲ್ಲಿಯೂ ನಾರಾಯಣ ಪರನಾಥ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಪದವನ್ನು ಹಾವತಕ್ಕದ್ದು).

ದೈತ್ಯ ಶ್ಲೋ.

(ವೈಕುಂಠ ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ನಾರದನ ಪ್ರವಾಸ)

ಕೀರ್ತನ:—(ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕೀರ್ತನೆಯನ್ನು ಹಾವತಕ್ಕದ್ದು).

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪರ ಸೀನ:—(ಶೇಷಶಾಯಿಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ನಾರದನು ವಣಕಾಳಿಯ ಕೀರ್ತನವನ್ನು ಪೂರೈಸುವನು).

ನಾರಾಯಣ:—ನಾರದ, ಭರತಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಇವರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು, 'ವಿಮರ್ಶಿಸಿದೆಯಾ' ಬಂದಿದೆ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾದ ವೋಕ್ಸು ಸಾಧನಗಳಿಗೆ ಅವರು ವಿಮುಖರಾಗಿರುವರು?

ನಾರದ:—ದೇವಾಭಿವೇಶ, ಏನೆಂದು ಹೇಳಲಿ ನೋಕ್ಸು ಸಾಧನಗಳಿಗಿಂತಲೂ ತರದ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು; ಆದರೆ ದೇಹಾರೋಗ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಸದಾ ವ್ಯಾಭಿವಿಟಿತರಾಗಿರುವವರಿಂದ ಏಂತಹ ಪುಣ್ಯ

ಕರ್ಮವು ತಾನೆ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು? ಭಾರತೀಯರು ದೇಹದಾರ್ಥ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವರು; ತರತರದ ರೋಗರುಜಿಗಳಿಂದ ಸರಳುತ್ತಿರುವರು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೇಹಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನೂಲಕ ಮನೋಶಕ್ತಿಗೆ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡಿರುವ ಭಾರತೀಯರಿಂದ ಯತನ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನೆಯಾದೀತು? ಸ್ತ್ರೀವರ್ಗಕ್ಕಿಂತೂ ಆರೋಗ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರವೇನೆಂಬುದರ ತಿಳಿವೇ ಇಲ್ಲ. ಎಂದ ಮೇಲೆ ಇವರಿಂದ ಪೋಷಿಸಲ್ಪಡುವ ಮಕ್ಕಳು ಎಷ್ಟೊಂದು ಚೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಿದಾರು? ಇಂತಹ ಶಿಶುಗಳೇ ನಾಳಿನ ಬನಾಂಗವಲ್ಲವೆ? ಇಂತಹ ಬನಾಂಗವೇ ಕ್ಷಯಿಸತೊಡಗಿರುವುದರಿಂದ ನಾಳಿನ ಬನಾಂಗದ ಮಾತೆಲ್ಲ? ದೇಹ ಬಲವೂ, ಬಲಗೊಂಡ ದೇಹದ ಬುಟ್ಟಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ, ಬನಾಂಗದಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ಸಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮಾತಿಗೆ ಆಸ್ಪದವೆಲ್ಲ? ನೀನೇನಾದರೂ ಉಪಾಯವಿರುವುದೆಂದು ಆಸರೆ ಆರೋಗ್ಯ ಗರ್ವಣೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲೇ ಅವರಿಗೆ ಕೂತು ಏಳುವುದಕ್ಕೂ ಯಂತ್ರ ಸಮಾಯವು ಜೀವಕಾವ್ಯವೆಂದೋ ಮನೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯವುಂಟಾಗಿದೆ

ನಾರಾಯಣ:—ಹಾ! ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಆರ್ಯಾಧಿಕಾರಿವು ಇಂತಹ ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿರುವುದೇ?

ಪದ—(ಪ್ರೇಮನೀವಾ . . ಎಂಬಂತೆ) ಝಂಪೆ ತಾಳ.

ಪ್ರಿಯ ಆರ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯೆ—ಮನು ಸಂಶೋಧನೆ—

ಪ್ರಿಯೆ—ನಿಲೆಯೆ—ಗೆಳೆಯೆ—ಯೆನ್ನಯ ವ್ರಾಣವೆ ||

ತವ ಪುತ್ರರಿಗೆ ಕಷ್ಟ—ವಾಗೆ ಯಿಡೀನಾರ್ತೆ—ಬಹಳ

ಅನುತಾಪ—ಯತನ ಗೈವೆ—ಪೊರೆವೆ || ೧ ||

ನಾರದ, ನೀನು ಹೇಳುವುದು ಸಿಬ; ಬನಾಂಗದ ದೇಹಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವೆಯವ ಶಕ್ತಿಯವಕ ಯಂತ್ರವು ಯಾವುದು? ತೊಟ್ಟಿಲನ್ನು ತೂಗುವ ತೋಳಲ್ಲವೆ? ಆ ರಿಟ್ಟಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರವಿಂದು ಇಂತಹ ಬನಾಂಗವು ಹೇಗಿದೆ ಎಂದೂ ಮುಂದಿನ ಬನಾಂಗವು ಹೇಗಿರುವಂತೆಂದೂ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಅಂತೆಯೇ ಸ್ತ್ರೀಯ ಬುಟ್ಟಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡುವೆನೋ ಬನಾಂಗದ ಮಾನಸಿಕ ಬಲವನ್ನೂ ಅಳಿಯಬಹುದು. ಮಗುವನ್ನು ಜೋ

ಗುಳಿಸುವ ತಾಯಿಯ ಮೆದುಳು ಜ್ಞಾನಮಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನವಾಗಲೀ ಮೂಢಭಕ್ತಿಯಾಗಲೀ ತಲೆಯೆತ್ತಲಾರದು. ಆದುದರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯ ಜೀವನದ ರಹಸ್ಯವು ನೆಲೆಯಾಗಿ ನಿಂತು ಮಕ್ಕಳು ಅವರ ಸ್ವಸಪಾನದೊಂದಿಗೇ ಆರೋಗ್ಯ ಜೀವನ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನೂ ಅನಾರೋಗ್ಯ ಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಗುಪ್ಪೆಯನ್ನೂ ಹೀರುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ತಾಯಿಯ ಮೊಲೆ ಹಾಲೊಂದಿಗೇ ಆರೋಗ್ಯ ಜೀವನದ ಕ್ರಮವು ಮಕ್ಕಳ ಮೈಗೆ ಹಿಡಿದು ಹೋದರೆ ಮಾತ್ರ ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗವನ್ನು ಇಂದೇ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದಂತಾಗುವುದು. ಇದೊಂದು ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಬೇಕು. ಇತರ ದೇವರ್ಷಿಗಳೂ ದೇವತೆಗಳೂ ಕೆಲವರು ಗಂಡುಸರಾಗಿಯೂ, ಕೆಲವರು ಹೆಂಗುಸರಾಗಿಯೂ, ಭರತ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿ ಆರೋಗ್ಯ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸರ್ವಹಿಸಜೀಕಾಗಿದೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ದೇಹಶಾಸ್ತ್ರ ಆರೋಗ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಇವುಗಳ ವಿಷಯ ಅಜ್ಞಾನವು ತಲೆದೋರಿರುವುದೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅನೇಕಾನೇಕ ಉಪಾಯಗಳಿಂದ ಜ್ಞಾನಪ್ರಚಾರವಾಗತಕ್ಕದ್ದು. ಭಾರತಿಯು ತನ್ನ ಪುತ್ರರ ಹೀನದೇಶಿಯನ್ನು ಕಂಡು, ಕಣ್ಣೀರಿಡುತ್ತಿರುವಳು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ನಾನು ಸುಮ್ಮನಿರಲಾಪನೆ? ಆದುದರಿಂದ, ನಾರದ! ನೀನೇ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಳಾಗಿ ಭರತ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ 'ಆರೋಗ್ಯ ಪ್ರತಾಪ'ನೆಂಬ ಹೆಸರಿಂದ ಆರೋಗ್ಯ ಬಿಗ್ಗಿಬಿಡುವ ಸನ್ನಿವೇಶವೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆ. ಇದಕ್ಕೇನನ್ನುವೆ?

ನಾರದ:— ದೇವಾ, ನಿನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸರವೇರಿರುವುದೇ ನನಗೆ ಪರಮಾನಂದ; ದೇವರ್ಷಿಗಳೂ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ದೇವತೆಗಳೂ ಭರತ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತುವರು; ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿ ಅವರೊಡಗೂಡಿ ಆರೋಗ್ಯ ದಿಗ್ವಿಜಯದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವೆನು. ನಿನ್ನ ಪರಮಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವಂತೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಸರ್ವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡುವೆವು. ನಿನ್ನ ಆಶೀರ್ವಚನದ ಬೆಂಬಲವು ನಮಗಿರಲಿ! (ಎಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸುವನು).

ನಾರಾಯಣ:— ಪದ—(ವಾನಭಂಗದಃ . . ಎಂಬಂತೆ) ಆದಿ ತಾಳ.

ಪೋಗು ನಾರದ—ಯೋ—ಧರೆಯಾ—ಜನರಾ |

ಭಾರಿ ರೋಗವ—ದೂಡಿ ದೀನರಾ—ಪೋರೆಯೋ ||

ಮನದಲಿ ಶಾಂತಿ—ಸ್ಥಾಪಿತ—ವಹದೀ—ತೋಷಾ || ೧ ||

ವೃತ್ಯ ಟ.

(ಆರೋಗ್ಯ ಪ್ರತಾಪನ ದರ್ಬಾರ—ಆರೋಗ್ಯ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯದ ದಳದವರಾದ ಆರೋಗ್ಯ ಮಾತೆ, ಆರೋಗ್ಯ ಸುಂದರಿ, ರೋಗಾಂತಕ, ಆರೋಗ್ಯ ಪಾಲಕ ಮುಂತಾದ ಸಭಿಕರು ಕುಳಿತುನುರು).

ಆರೋಗ್ಯ ವೃತ್ತಾಪ:— ಪದ—ರಾಗ—ತುನಾರಿ.

(ಖರಾತೋ ಪ್ರೇಮ . . . ಎಂಬಂತೆ) ತಾಳ ಪಂಜಾಬಿ.

ಸ್ತ್ರೀ ಪಾಲಕರೇ ಮಾಡಿರಿ ಬಹು ಯತುನ |

ಮನೆ ಮನೆಗಳ ಸಂ | ದರ್ಶಿಸಿ ಸಾರಿರಿ | ಸುಖದಲಿ

ಯಿಹ ಬಗೆಯ || ೧ || ಶಿಶುಗಳು ಸುಖಸಂ | ತೋಷದಿ

ಬಾಳುವ | ಕ್ರಮವನು ತಿಳುಹುತಲಿ

|| ೨ ||

ಈ ಭರತ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯ ಪ್ರಚಾರದ ಮಹಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಹೊತ್ತಿರುವೆನು. ಆದರೆ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಬರೇ ಮಾರ್ಗ ದರ್ಶಿಯು. ಕಾರ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಆರೋಗ್ಯ ಪ್ರಚಾರಕ ಮಂಡಳಿಯವರಾದ ಸಿಮ್ಮಿಂದಲೇ ಆಗತಕ್ಕದ್ದು. ಪ್ರಕೃತ ಶಿಶುಸಪ್ತಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಚರಿಸುವಂತೆ ಜನತೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗೊಟ್ಟು, ಅದರ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ, ಅವರ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಆ ಕಾರ್ಯವು ಸಾಂಗವಾಗಿಯೂ ಸಫಲವಾಗಿಯೂ ನೆರವೇರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ನಮ್ಮ ಪ್ರಥಮ ಕರ್ತವ್ಯ. ಈ ಮಂಡಳಿಯ ಸ್ತ್ರೀ ದಳವು ವಿಶೇಷತಃ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅಜ್ಞಾನ ಅವರ ಮೂಢ ಭಕ್ತಿ, ಅವರ ಅನಾರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಜೀವನ ಕ್ರಮ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಶಿಶುಕಾಲನೆಯು ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಜ್ಞಾನಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ಮಂಡಳಿಯ

ವುರುಷರೆಲ್ಲರೂ ಮಿಕ್ಕುಳಿದವರಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯಾಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ, 'ಆರೋಗ್ಯ ಭಾಗ್ಯವೇ ಭಾಗ್ಯ'ವೆಂದು ಜನರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಬಾಗ್ರತರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿರಿ. ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಶು ಸಮ್ರಾಹವೆಂದು ಮಾಡುವರು. — 'ಆ ಇಲಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಿರಿ. ಈ ಸುಶಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿರಿ' ಎಂದು ವಿಚಾರತೀಯ ಭಾಷೆಯ ಬಾಹೀರಾತುಗಳನ್ನೋ ಚಿತ್ರಪಟಗಳನ್ನೋ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಕೊಂಡು ಪೇಟೆ ಗೊಂದು ಸುತ್ತ ಮೆರವಣಿಗೆ ಬಂದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಶಿಶುಸಮ್ರಾಹವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಲ್ಲಿಯ ನೀರಿನ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ಲೇಗು ರೋಗದ ಸೋಂಕು ತಗಲದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ, ಆ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಮಾಯಾ ಆರಾಧ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಬೆರಕು ಮಡಚು ವಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಲೋಟಗಳನ್ನು ಹಂಚಿ ಶಿಶು ಪ್ರದರ್ಶನವೆಂತ ಮಾಡಿದರೂ ಸಾರ್ಥಕವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಜನರಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಬಂಧ ವಾದ ಒಂದೆರಡು ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಶಿಶು ಸಮ್ರಾಹವು ಸಾಂಗವಾಯಿತೆಂದು ನಾವು ತಿಳಿಯಕೂಡದು. ಟಿಕೇಟು ಇಟ್ಟು ಆರೋ ಗ್ಯ ವಿಷಯವಾದ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಆಡುವುದು ಶಿಶು ಸಮ್ರಾಹದ ಉದ್ದೇಶ ವಲ್ಲ. ವರುಷಕ್ಕೊಂದು ವಾರ ಕಣ್ಣೆರಡಂತೆ ನಟಿಸಿ ಅನಂತರ ಕುಂಭ ಕರ್ಣಿಸೋಡನೆ ದೀರ್ಘ ನಿದ್ರಾಸ್ವಪ್ನಗಳಿರುವುದೂ ಲೇಸಲ್ಲ. ಇವು ಗಳೆಲ್ಲಾ ಶಿಶು ಸಮ್ರಾಹದ ವರದಿಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ— ಪ್ರಶಸ್ತ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನೋ ಬಿರುದು ಬಾವಲಿಗಳನ್ನೋ ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ— ಮಾಡುವ ಕಣ್ಣು ಕಟ್ಟಿಸ ಆಟಗಳಾಗುವವಲ್ಲವೆ? ಇವುಗಳಿಂದ ಜನತೆಗಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವು ಅಷ್ಟಷ್ಟು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಇಂತಹವು ಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಶು ಸಮ್ರಾಹದ ಪ್ರಯೋಜಕತೆಯ ಕುರಿತು ಅವಿಶ್ವಾಸವುಂಟಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತಡೆಗಟ್ಟಿದಂತಾಗುವುದು. ಕೆಲ ವರು ಇಂತಹ ಶಿಶು ಸಮ್ರಾಹಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಗೇಲಿ ಮಾಡುವರು. ಅದು ಕಾರಣ ನಿಮ್ಮ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಕುಂದುಗಳು ತಲೆದೋರ ದಿರಲಿ. ಈಗ ಶಿಶು ಸಮ್ರಾಹದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುವೆನು; ಅವುಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನೀವು ಕಾರ್ಯನಿರತರಾದರೆ ನನಗೂ

ನಿಮಗೂ, ದೇಶಕ್ಕೂ ಖ್ಯಾತಿಯಿದೆ. ನೋಡಿ, ಇಂದಿನ ಶಿಶುಗಳೇ ನಾಳಿನ ಜನಾಂಗ; ತೊಟ್ಟಿಲು ದೂಗುವ ರಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಇದ್ದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡಿರಿ. ಎಂದಿನ ತನಕ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಷಯ, ಗರ್ಭಿಣಿ ರಕ್ಷಣೆಯ ವಿಷಯ, ಶಿಶುಪಾಲನೆಯ ವಿಷಯ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಳ ವಿಷಯ, ಅಗಾಧವಾದ ಅಜ್ಞಾನವಿರುವುದೋ ಅಂದಿನ ವರೆಗೆ ದೃಢಕಾಯರಾದ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ದೇಶವು ಶೋಭಿಸಲಾರದು; ಇಂದು ದೃಢಕಾಯರಾದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾಳೆ ಜನಾಂಗವಿಲ್ಲ; ಆದುದರಿಂದ ಪದೇ ಪದೇ ಬೀದಿ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿ ಪಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಈ ವಿಷಯವಾದ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಆರೋಗ್ಯ ವಿಷಯವಾದ ಭಾಷಣಗಳು ನಿರಸವಾಗುವ ಕಾರಣ ನಡುನಡುವೆ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ಹರಿಕಥೆಯ ರೂಪವಾಗಿ, ಭಜನಾರೂಪವಾಗಿ ನಾಟಕ ರೂಪವಾಗಿ, ಮಾಯಾಲಾಂಢ್ರ ಪ್ರದರ್ಶನ ರೂಪವಾಗಿ, ಚಿತ್ರಪಟ ಮುಂತಾದ ವಸ್ತುಪ್ರದರ್ಶನ ರೂಪವಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಶಿಶುಪಾಲನೆಯ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಮಂದ ಟ್ಯಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗಂತೂ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಅದನ್ನೇ ನಾವು ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆರೋಗ್ಯ ಸೂತ್ರಗಳ, ಶಿಶುಪಾಲನೆಯ, ರೋಗನಿವಾರಣೆಯ, ಕುರಿತಾಗಿ ಸುಲಭ ಶೈಲಿಯಿಂದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಛಾಪಿಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ತ್ರೀಯ ಕೈಗೆ ಹಾಕಲೇ ಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ವಿಷಯವಾದ ಜೋಗುಳ ಹಾಡುಗಳು ತಾಯಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾಗಿ ಮಗುವಿನ ತೊಟ್ಟಿಲ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಬಿದ್ದುದಾದರೆ ಶಿಶುವಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯ ಜೀವನ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಅನಾರೋಗ್ಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಜಿಗುಪ್ಸೆಯೂ ಶೈಶವದಲ್ಲೇ ಉಂಟಾಗಿ ಸ್ತನಪಾನದಂತೆ ಮೈಗೆ ಹಿಡಿದು ಹೋಗುವುದು. ಈ ತರದ ಮನೋ ವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಜನತೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದರೆ ಅನಂತರ ನಿಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವು ಸುಗಮವಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಆ ತನಕ ನೀವು ಅವಿಶ್ರಾಂತ ಕಾರ್ಯ ತತ್ಪರರಾಗಿರಲೇ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀ ದಳದವರು ಮನೆ

ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಗೃಹಿಣಿಯರ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಂಡು ಪರಿಹಾಸ್ಯ ಗೈಯಬಾರದು. ಅವರಲ್ಲಿ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ನೀವು ಅವರ ಗೆತಿಯರೆಂದು ತಿಳಿವಂತೆ ವರ್ತಿಸಿ ಅವರ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಬೇಕು. ಅವರ ಅನಾರೋಗ್ಯಗಳ ವಿಷಯ, ಅವರು ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಹೇಳುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನೀವು ಬಹಿರಂಗ ಪಡಿಸಬಾರದು. ಈಗ ನಾನೆಂದಂತೆ ನೀವು ವರ್ತಿಸಿದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಗೃಹಿಣಿಯೂ ನಿಮ್ಮ ಆಗಮನಕ್ಕೆ ಸುಸ್ವಾಗತವನ್ನೀಯದಿರಲಾರಳು. ನೀವು ಕೈಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಜನತೆಯ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನೂ ಗೌರವವನ್ನೂ ಪ್ರೇಮವನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸುವುದು ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾರ್ಯರಂಗದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡಿರಿ. ಆಗ ಸಿಜವಾಗಿಯೂ ಆರೋಗ್ಯ ದಿಗ್ವಿಜಯವು ಆಗಿಯೇ ಆಗುವುದು. ನಾವು ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ವಿಚಾರಗಳಾದರೆ ಯಮಧರ್ಮ ರಾಜನೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ಶೈಮಿಸೀ ಪುರಕ್ಕೆ ಎಂದಿನಂತೆ ಜನರೇಕೆ ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಚಕಿತನಾಗಲೇ ಬೇಕು. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾರ್ಯತತ್ಪರರಾಗಿರಿ.

ಪದ—(ಸ್ವಕುಲ ತಾರಕ . . . ಎಂಬಂತೆ) ತ್ರಿವಟಿ.

ಯತುನ ಗೈಯಿರಿ ಸದಾ—ಜಗದಾ | ಜನತೆ ಪಾಶದ ವಾರ್ಗವ ನೀಗಿ ||
ಸುಖವಿರಾಸದಿ | ಬದುಕುವ ರೀತಿ | ದೇಹಾರೋಗ್ಯ ಲಭಿಸಲು ನೀವ್ ||

ದ್ರೃಶ್ಯಂ ಚ.

(ರಂಗರಾಯನ ಮನೆ)

(ಮುನ್ಸಿಫ್‌ಕೋರ್ಟು ಗುಮಾಸ್ತಿಯಾದ ರಂಗರಾಯನ ಹೆಂಡತಿಯು ಶಿಶುಪ್ರದ ಶ್ವನಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ಕೊಂಡುಹೋಗುವಳೆಂದು ಪೂರ್ವಾಚಾರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಆಕೆಯ ಆತ್ಮ ಗೌರವವು ನಿಟ್ಟುಗೊಂಡು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು.)

ಗೌರಮ್ಮ:—ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಿಂದ ಮನೆಯೆಲ್ಲ ಗಲಾಟೆ! ಸೊಸೆಯ ತಲೆ ತಿರುಗಿ ಹೋಗಿದೆ! ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಗೊಂದಲವಾದರೂ ಏಕೆ? ಇಂದು

ನಮ್ಮ ಪುಟ್ಟುಮರೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲೋ ಒಂದು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿದೆಯಂತೆ! ಬಹುಮಾನ ಸಿಗುವ ಸಂಭವವಂತೆ! ಇಂದು ಆ ಬಹುಮಾನ; ನಾಳೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಸಂಚಕಾರ! ರಂಗನಿಗೂ ಈ ಮರುಳು ಎಂದು ಹಿಡಿಯಿತೋ ಎನೋ! ಅವನು ಏನು ಹೇಳಿದನೋ; ಇವಳಿಗೆ ಕುಣಿಯತೊಡಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅಬ್ಬಬಬ್ಬ! ಏನು ವೈಯ್ಯಾರ!

ಪದ—ಆದಿತಾಳ.

ಏಸಿದುವೈಯ್ಯಾರದಗಲಭೆ | ಮಾನಿಸಿವಾನವ ಮಾರುವುದಿದುವೆ |

ಗಂಡು ಬೀರುಗಳಂತೆ ಸತಿಯರ | ಪೋಗಲಾಬಿಡುವರದೆಂತಹ ಜನರೈ! || ೧ ||
ಇಂತಹ ನಾಚೆಗೆಗೇಡು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರಂಗನೂ ಏಕೆ ಕೈಹಾಕಿದನೆಂದು ತಿಳಿಯಲೇಬೇಕು. (ಎಂದು ರಂಗನಿರುವ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗುವಳು.)

ದೃಶ್ಯ ೬.

(ರಂಗನ ಆಫೀಸುಕೋಣೆ—ರಂಗನು ಬರೆಯುತ್ತಿರುವನು. ಗೌರಮ್ಮನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು.)

ಗೌರಮ್ಮ:—ರಂಗ, ಆ ಕೆಲಸವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿಬಿಡು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಸಿನ್ನ ಕೆಲಸ—ಅತಿಗೆ ಮಾಡುವುದು, ಮುಸರೆ ತಿಕ್ಕುವುದು, ಮಕ್ಕಳ ಚಾಕರಿ! ಆ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ಗುನಾಸ್ತೆ ಅವಳೇ ನೋಡಲಿ!

ಪದ—(ಜಯಸಲೇಜಗವೀಗಲಿ . . . ಎಂಬಂತೆ) ಆದಿತಾಳ.

ನಡೆಯಲೊ ಒಳಗೀಗಲಿ | ಬಲುಪೇಚಾಟವಿದೇತಕೆ ಸಾರು || ಪ ||

ಸಸೂತ್ರಗೈಯುವಳಿದೆಲ್ಲವ | ಸಿನ್ನಯ ಪತ್ನಿಯುನಿನ್ನಂಶಯ |

ತಡೆಯದೆ-ನುಡಿಯದೆ-ನಡೀಗಲಿ ||

ರಂಗ:—ಅಮ್ಮಾ, ಏನೆನ್ನುವೆ? ನನಗೇನೂ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಗೌರಮ್ಮ:—ಅರ್ಥವಾಗದು, ಅರ್ಥವಾಗದು! ಆಗುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಅದೂ ಈ ಹೆಂಗಸೆಂಟಿಗಳಿಗಿನ ಗಂಡಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ!

ರಂಗ:—ಅಮ್ಮಾ, ನೀನು ಹೇಳುವುದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೂತುಕೊ, ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಹೇಳು, ಅವಳೇನು ಮಾಡಿದಳು? ಅವಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. (ಗೌರಮ್ಮನು ಅತ್ತೀ ಒಂದು ಬೆಂಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಳು.)

ಗೌರಮ್ಮ:— ಅವಳು ಮಾಡುವುದೇನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕೆ? ಈಗ ನಾಲ್ಕಾರು ದಿವಸಗಳಿಂದ ಆಗಾಗ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲ. ಏನೋ ಒಂದು ಆಂ.....ಆ ಸುಟ್ಟ ಹೆಸರು ನನ್ನ ಬಾಯಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಇಂದು ಏನೋ ಅಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುತ್ತಾರಂತೆ, ಏನದು?

ರಂಗ:—ಬೇಬೀ ಶೋ (Baby show).

ಗೌರಮ್ಮ:—ಹೂಂ. ಅದೇ. ಅವಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಸನ್ನಾಹವಂತೆ ಬೆಳಗ್ಗೆನಿಂದ ನೋಡುತ್ತೇನೆ—ಅವಳಿಗೆ ಮನೆಗೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಿಡುವೇ ಇಲ್ಲ. ಹಲ್ಲು ಉಜ್ಜಲಿಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗಂಟೆ! ಸ್ನಾನದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಮಕ್ಕಳಿಗಂದು ಒಂದು ಉಂಡೆ ಸಾಬೂನೇ ಮಾಯವಾಯಿತು! ಅನಂತರ ಆ ಪೌಡ್ರು—ಬೂದಿ ಬಡುಕರಂತೆ ವೇಷ. ಇನ್ನು ತಲೆ ಬಾಚುವ ಸಂಭ್ರಮ—ಎದುರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿ, ಕೂದಲಿಗೊಂದು ಅಂಟಿನಲೇಸ, ಒಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲಾ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಾಚಿಯಾಯಿತು; ಅನಂತರ ಎಡದಿಂದ ಬಲಕ್ಕೆ—ಬಲದಿಂದ ಎಡಕ್ಕೆ! ಕುತ್ತಿಗೆ ಓರೆಓರೆಮಾಡಿ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿಯಾಯಿತು. ಸರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಪುನಃ ಮೇಲ್ಮುಖ, ಬಲದಿಂದ ಎಡಕ್ಕೆ, ಎಡದಿಂದ ಬಲಕ್ಕೆ! ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಹೆರಳುಹಾಕಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ! ಆ ಮೇಲೆ ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಇದ್ದ ಅಂಗಿ ಇಬಾರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ತೊಡಿಸಿಯಾಯಿತು, ನೋಡಿಯಾಯಿತು, ತೆಗೆದುಹಾಕಿಯೂ ಆಯಿತು! ಪುನಃ ಎರಡನೆಯ ಸರ್ತಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭ. ತನ್ನ ಶೀರೆಕುಪ್ಪಸಗಳಿಗೂ ಎರಡನೆಯ ಸರ್ತಿಯ ಸೇವೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ! ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಗೊಂದಲವು ಆಲ್ಲಿಗೆ, ಆ ಸಭೆಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕಂತೆ! ಅದಕ್ಕೇ ಹೇಳಿದ್ದು—ಆ ಸಭೆ, ಆ ಲೆಚ್ಚರು, ಅವುಗಳಿಗಲ್ಲ ಅವಳು ಹೋಗಲಿ, ನೀನು ಒಲೆಯ ಮುಂದೆ ಕೂತುಕೊ—ಎಂದು

ರಂಗ:—ಅವಳು ಮಾಡಿದ್ದೇನೋ ಅತಿರೇಕವಾಯಿತು; ನಾನೂ ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ. ಅಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಬೇಕಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ.....

ಗೌರಮ್ಮ:—ಬಂತು! ನಿನ್ನ ಆ--ದ--ರೆ! ಅವಳ ವಿಷಯ ಏನೇ ಹೇಳಲಿ; ತೊಡಗಿದೆ—ಅವಳು ಮಾಡಿದ್ದು ತನ್ನ, ಹಾಗೆ ಮಾಡಬಾರದಿತ್ತು; ಆ--ದ--ರೆ, ಅನಂತರ ಬರುವುದೇನೆಂದು ಗೊತ್ತೇವುಂಟು. ಏನಾದರೂ ಹೇಳಿ

ಹೇಳಿ ಕಡೆಗೆ ಅವಳು ಮಾಡಿದ್ದೇ ಸರಿ—ಎಂದು. ಮುಚ್ಚು ಬಾಯ್, ನನಗೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತು. 'ನಾನು ಹೋಗಲೇ? ಆಂ, ಊಂ,' ಎಂದು ನಿನ್ನ ಹತ್ತರ ವೈಯಾರ ಮಾಡಿದಳು. ನೀನು 'ಹೂಂ' ಎಂದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬಂದವ ರೆಲ್ಲ 'ನೋಡಿ, ರಂಗರಾಯರ ಮಗು! ಎಷ್ಟು ಸೊಗಸಾಗಿದೆ! ರಂಗರಾಯರ ಹೆಂಡತಿ ಮಗುವನ್ನು ಸಾಕುವುದರಲ್ಲಿ ಬಲು ಚಾ--ಣೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ನಿನಗೆ ಇಂದ್ರಪದವಿಯೇ ದೊರೆಯುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆ. ಮಗುವನ್ನು ಸಾಕಿ ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು! ಈಗ 'ರಂಗರಾಯರ ಹೆಂಡತಿ! ಬಲು ಚಾ--ಣೆ!' ಹತ್ತು ಜನರ ಬಾಯಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೆಸರು ಬಂದರೆ ನಿನಗೊಂದು ಖ್ಯಾತಿ! ಅಲ್ಲವೇ? ಆ ಖ್ಯಾತಿಯ ಮೋರೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಬೀಳ!

ಸದ—(ಆನೇಚಕಮಲಾಕರ . . . ಎಂಬಂತೆ) ಝಂಪೆತಾಳ.

ಧಿಕ್ಕಾರ ಬಹುಮಾನಕೆ | ಪರಿಹಾಸ್ಯ ಕೆಡೆಯು | ನೆರೆದಿಹರ
ನುಡಿಯು | ತರವಲ್ಲ ನಡೆಯು | ನಾರಿಗೀರೀತಿಯು || ೧ ||
'ನೋಡಿದವಳು ಚದುರೆ-ಪಡೆದಿಹಳುಖ್ಯಾತಿ'-ನುಡಿವು
ದನು ಕೇಳಿ | ಸುಡುಬಾಳ್ವೆಯದನು || ೨ ||

ನೀವು ಹೇಗೆ ಬೇಕಾದರೂ ಕುಣಿಯಿರಿ; ಆದರೆ ಆ ಮಗುವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತೀರಿ; ಆ ಸಭೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದರೇ ಆದರ ಹಾನಿಯೇ ನೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ನೀನು ಅಷ್ಟೂ ಯೋಚಿಸಿಲ್ಲ!

ರಂಗ:—ಏನು! ಅದರ ಹೆಸರಲ್ಲೇನಿದೆ?

ಗೌರಮ್ಮ:—ನನಗೆ ಆ ಸುಟ್ಟ ಇಂಗ್ರೇಬು ಬಾರದಿದ್ದರೂ ಕೇಳಿದರೆ ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಇದ್ದಾನ್ನಲ್ಲ—ನಿನ್ನ ದೊಡ್ಡ ಮಗ! ಬಂದು ವರುಷದಿಂದ ಇಂಗ್ರಜಿ ಓದುತ್ತಾನಲ್ಲ! ಕೇಳಿದೆ; ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ.

ರಂಗ:—ಏನು ಹೇಳಿದೆ? ನಾನೂ ಕೇಳಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ.

ಗೌರಮ್ಮ:—ಹೇಳುವುದೇನು! ಇದ್ದದ್ದು ಹೇಳಿದೆ—ಜೀವಿ-ಆಂದರೆ-ಮಗು. ವೀಕ್-ಆಂದರೆ-ಬಲಗುಂದುವುದು. ಅದರಿಂದ ನಿಜವಾಗಿ ಆಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಅಷ್ಟೆ! ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದವರಲ್ಲಿ ಅಸಿಷ್ಟ ಕಣ್ಣಿನವರು ಎಷ್ಟೋ ಇರಬಹುದು. ಕೆಟ್ಟ ಕಣ್ಣು ಬಂದೆಯೊಡೆಯುತ್ತದೆ! ತಿಳಿಯಿತೆ? ಅಂತವ

ರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ನಮ್ಮ ಪುಟ್ಟುವಿನಂತಹ ಪುತ್ರಲಿಗೊಂಬಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸಾಕು. ಮತ್ತು ಮಗುವು ಆರು ತಿಂಗಳು ಏಳಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ! ಇನ್ನು ಅಂತಹವರ ತಂಡದ ಕಣ್ಣೇ ಬಿತ್ತೆಂದರೆ ಹೇಳುವುದೇನು? ಹೇಳುವುದೇನು! ಆಗುವುದೇನು! ಕಡೆಗೆ ಬರುವುದು ನನ್ನ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಪಾಶಿ! ಹಗಲುರಾತ್ರಿ ದಣಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಇದ್ದಾಳ್ಳು—ಮನೆಗೊಂದು ಮುದುಕಿ—ಅಂತ? ನಿಮಗೆ ಆಟ, ನನಗೆ ಪ್ರಾಣಸಂಕಟ!

ರಂಗ:—ಅಮ್ಮಾ, ಆ ಘೋರನು ತಪ್ಪು ಅರ್ಥ ಹೇಳಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಗದ್ದಲ ಹಚ್ಚಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಗೌರಮ್ಮ:—ಆಗಲಿ, ಅವನು ಹೇಳಿದುದು ತಪ್ಪು! ನೀನು ಹೇಳುವುದೇನು?

ರಂಗ:—ಅದರ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಕೇಳಬೇಕು. ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಗೌರಮ್ಮ:—ಸರಿ. ಇನ್ನು ಉದ್ದುದ್ದ ಹೇಳಿ ಸತ್ಯಸುಳ್ಳು, ಸುಳ್ಳು ಸತ್ಯ, ಎಂತ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿರುವೆ! ವಕೀಲರುಗಳ ವಾದ ದಿನಸಿತ್ಯವೂ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಾದರೂ ಬಾರದಿದ್ದರೆ? ಆಗಲಿ, ಹೇಳು.

ರಂಗ:—ಅಮ್ಮಾ, ಯೋಚಿಸು, ಕಳೆದ ವರ್ಷ 'ಆರೋಗ್ಯ ಚಂದ್ರಿಕೆ' ಯನ್ನು ಅವಳ ಕೈಗೆ ಹಾಕಿದಾಗ ನೀನೇನು ಹೇಳಿದೆ? ನೆನಪಿದೆಯೇ? ಈಗ ಅದು ಬರುವುದೇ ತಡ, ನೀನೇ ಅವಳಿಂದ ಓದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆ!

ಗೌರಮ್ಮ:—ಹೌದು, ಅದು ಒಳ್ಳೆಯ ಪತ್ರಿಕೆ; ಅದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರ ಪದ್ಧತಿ, ಉಡಿಗೆತೊಡಿಗೆ, ಆಹಾರ, ಬೇವನಕ್ರಮ, ಇವೆಲ್ಲ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ನಿನಗೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಾಟುವಂತೆ ಸಕಾರಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿ ಬರೆದಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕುವ ಮಾತಂತಿರಲಿ, ಹೆರುವುದಕ್ಕೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ, ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಂತಹ ಈಗಿನ ಹೆಮ್ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಯೋಗ್ಯ ಬುದ್ಧಿ ವಾದವಿದೆ. ಅವಳು ಅದನ್ನು ಓದಿ ತಿಳಕೊಂಡರೆ ನನ್ನ ಭಾರವು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ನೋಡು, ಒಂದು ಸಲ ಅದರಲ್ಲಿ ಏನು ಹೇಳಿತ್ತು?

‘ಗರ್ಭಿಣಿಯರನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಪೂಜೆಮಾಡಿದಷ್ಟು ಅವರ ಪ್ರಸವ ಕಷ್ಟ’ ಎಂದು. ನಾನು ಅದನ್ನು ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವದಿಂದಲೇ ಎಷ್ಟೋಸಲ ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಓದಿದ ನಂತರವೇ ವಿಶ್ವಾಸವುಂಟಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಮಕ್ಕಳ ಸಾಕಣೆಯ ವಿಷಯ. ಅವೆಲ್ಲ ಅತ್ತೆಯಂದಿರು ಹೇಳಿದರೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆಂತ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಪತ್ರಿಕೆಗಳೇ ಹೇಳಿದರೆ—ಆಚಾರಿ ಕಿವಿ ಚುಚ್ಚಿದಂತೆ—ನೋವೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನ ಉಂಟು. ಆದ. ದ ರಿಂದ ಅದನ್ನು ಓದಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಇದಕ್ಕೂ ಏನು ಸಂಬಂಧ?

ರಂಗ:—ಸರಿ, ಹಾಗಾದರೆ ಅದೇ ಇದು; ಇದೇ ಅದು.

ಗೌರಮ್ಮ:—ಹಾಗಾದಮೇಲೆ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪುನಃ ಪುನಃ ಓದಿದ ರಾಗದೆ? ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಗೊಂದಲವೇಕೆ? ಬನಮರುಳೋ ಚಾತ್ರೆಯರೂ!

ರಂಗ:—ಅಮ್ಮಾ ಅದೇ ಇದು, ಇದೇ ಅದು, ಆದರೂ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ, ಆಕರ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವು ಹೆಚ್ಚು.

ಪದ—ರಾಗ-ಮಾಲಕಂಸ (ನೋಡೆಹರಿಯಾಲೀಲಿಯಾ) ಆದಿಶಾಳ.

ಕೇಳಿಮುಂತಾಮಾತೆಯೆ | ತಿಳಿಸುವೆನವರೂ | ಯೆಸಗುವ ಕಾರ್ಯ
ಆರೋಗ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನದ-ವಿಚಾರವಂ | ಪ್ರಚಾರವಂ | ಮಾಳ್ವರವರು-
ವಿಶೇಷವು-ಸುಯೋಗವಿಡಿಸಿ

|| ೧ ||

ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬರೆಯಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ರಾಮಾಯಣ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಅದನ್ನೇ ಹರಿಕಥೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೂ ಎಷ್ಟು ಅಭ್ಯಂತರವಿದೆ ನೋಡು! ಹರಿಕಥೆಯಲ್ಲಿ ತತ್ವಗಳು ಎಷ್ಟು ಸುರಸವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಾಟುತ್ತವೆಂದು ನೀನೇ ಹೇಳುವೆಯಲ್ಲ! ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯವರು ಆರೋಗ್ಯ ಸಾಧನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅನೇಕಾನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು—ರೋಗಗಳ ಕಾರಣನಿವಾರಣ, ಗರ್ಭಿಣಿಬಾಣಂತಿಯರ ಆರೈಕೆ, ಶಿಶು ಪಾಲನೆ—ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಏನೂ ತಿಳಿಯದ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಂಗಸರಿಗಾದರೂ ಮಂದಟ್ಟಾಗುವಂತೆ ಉಪನ್ಯಾಸ, ಚಿತ್ರಪಠ, ನಾಟಕ, ಮಾಯಾ ಲಾಂಛ ಪ್ರದರ್ಶನ, ವಸ್ತುಪ್ರದರ್ಶನ, ಶಿಶುಪ್ರದರ್ಶನ ಮುಂತಾದ ಹಲವು

ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಬೋಧಿಸುವರು. ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪತ್ರಿಕೆಯು ಮಾಡಲಾರದು. ಅವಳು ಹೋಗಿ ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದರೆ ನಿನಗೆ ಈ ಕುಟುಂಬದ ಆರೋಗ್ಯರಕ್ಷಣೆಯ ಭಾರವು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಇನ್ನೂ ಇನ್ನೂ ನೀನೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದರೆ ನಿನ್ನಿಂದಾದರೂ ಎಷ್ಟುತಾನೆ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು! ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟು ಪಟ್ಟು ಹಣ್ಣಾಗಿರುವೆ!

ಗೌರಮ್ಮ:—ಹೌದು ಮಗೂ, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನನ್ನಿಂದೇನೂ ಸಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದು ಯಾವುದನ್ನು ಬಿಡಲಿ! ಯಾವುದನ್ನು ಹಿಡಿಯಲಿ! ಒದೆ ದಾಡುತ್ತೇನೆ. ಇರಲಿ, ನಮ್ಮ ಪುಟ್ಟವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಮುಂದೆ ತೋರಿಸುವುದೇಕೆ? ಕೆಟ್ಟ ಕಣ್ಣು ಬಿದ್ದರೆ? ಏನೂ, ಇದಾದರೂ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರವಲ್ಲವೆ? ನಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದೆಲ್ಲ ಇತ್ತೆ? ನಾವೇನು ಮಕ್ಕಳುಮರಿಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿಲ್ಲವೆ?

ರಂಗ:—ಇದ್ದೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬೇರೊಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದಿರಬಹುದು ಮಗು ಹುಟ್ಟಿತೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಂದವರಿಗೆ ಹೊಸಮನುಷ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿ ರೆಂದು ಎತ್ತಿಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲವೆ? ದೃಷ್ಟಿ ಜೀವುವುದೆಂದು ಮಗುವನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಅಡಗಿಸಿಡುತ್ತಿದ್ದರೇನು? ಮದುವೆಮುಂಜಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಎಷ್ಟೊಂದು ಮುದ್ದುಮುದ್ದಾಗಿ ಸಿಂಗರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ! ಅವುಗಳ ಮುಖಕ್ಕೆ ಪರವೆಯೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೇನು? ಎಂತೆಂತಹ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಜನರು ತಮ್ಮ ಅದ್ಭುತ ದೇಹ ಶಕ್ತಿ, ಗಾಸಶಕ್ತಿ, ವಾಗ್ಬಲತ್ವ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಅವರಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ತಾಗುವುದೆ? ಆರೋಗ್ಯನಿಯಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆದರೆ ಅಸ್ವಸ್ಥವು ಬಂದೇಬರುವುದು; ಅಲ್ಲದೆ, ದೃಷ್ಟಿಯೇನುಮಾಡಿತು ಅಮ್ಮ? ನೀನು ಹೇಳುವಂತೆ ನಿಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆಗಿನ ಬೇವನಕ್ರಮವು ಆರೋಗ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಸರಬೇಳುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಅನೇಕಾನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಬೇವನ ಕ್ರಮವೇ ಬದಲಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ನನ್ನ

ಬಾಲ್ಯದ ಹಳ್ಳಿವಾಸವನ್ನೂ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಈ ಚಿಂತಾದ್ರಿಪೇಟೆಯ, ಅದರಲ್ಲೂ ಈ ಪಚೀತಿಗಲ್ಲಿಯ, ವಾಸವನ್ನೂ ಯೋಚಿಸಿದರೇ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ನನ್ನನ್ನು ಸಾಕಿದವಳೂ ನೀನೆ; ನನ್ನ ಈ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕುವವಳೂ ನೀನೆ. ಆದರೆ ನೀನೇ ಹೇಳುವೆ, 'ಈ ಮಕ್ಕಳು ಅಸ್ವಸ್ಥ ಬಿದ್ದುದರ ಹತ್ತರಲ್ಲೊಂದು ಪಾಲೂ ನಾನು ಬಿದ್ದಿಲ್ಲ' ಎಂದು. ಆದುದರಿಂದ ಆರೋಗ್ಯದ ವಿಷಯ ಈಗ ಎಷ್ಟು ತಿಳಕೊಂಡರೂ ಸಾಲದಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಜನಾಂಗಾರೋಗ್ಯದ ಮತ್ತು ಶಿಶುಪಾಲನೆಯ ಕುರಿತಾದ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ವಾರವನ್ನು ವಾಸಲಾಗಿಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ 'ಬೇಬೀ ವೀಕ್' ಅನ್ನುವರು. ಆ ಘೋರಕಿಟ್ಟು ಸಿನಗೆ ತಪ್ಪು ಅರ್ಥ ಹೇಳಿ ಅದರ ಉದ್ದೇಶವೇ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಮಾಡಿದ

ಗೌರಮ್ಮ:— ಸರಿ, ಉದ್ದೇಶವೇನೋ ಒಳ್ಳೆಯದೇ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಂತಹ ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲ ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಕೇಳಿ ತಿಳಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯಿಂದ ತಾನು ಮುಂದು, ತಾನು ಮುಂದು ಎಂದು ಹೋಗುತ್ತಾರೆಂತ ನೀವು ಗಂಡುಸರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವಿರಿ.

ಪದ—ಆದಿತಾಳ.

ಅರಿವನು ತಿಳಿಯಲು ತೆರಳ್ತರೆ || ಪಲ್ಲ ||

ತರುಣಿಯರಾ—ರೂಪವನು | ಬೆಡಗಿನ ವೇಷವ ನೋಡಲು ತಾವ್ | ತೆರಳ್ತರು || ೧ ||

ಉಟ್ಟಿರುವ-ಶೀರಿಯನು | ತೊಟ್ಟಿಹ ನಗಗಳ ನೋಡಲು ತಾವ್ | ತೆರಳ್ತರು || ೨ ||

ಇವರಿಗೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದವರ ಶೀರೆ ಕುಪ್ಪಸ, ಆಭರಣ, ಮಕ್ಕಳ ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆ, ಹೆಮ್ಮಕ್ಕಳ ಜನಾಣ ವೈಯ್ಯಾರ, ಇವುಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಮನಸ್ಸು. ಜನ ಮರುಳೋ ಜಾತ್ರೆ ಮರುಳೋ ಎಂಬಂತೆ. ಏನಾದರೂ ಪ್ರಯೋಜನ ಸಿಕ್ಕಬೇಕಾದರೆ ನಾನೂ ಅವಳೊಡನೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಕೊಂಡು ಆಗಾಗ ಮನೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಎಚ್ಚರಿ ಸುತ್ತಿರಬಹುದು

ರಂಗ:—ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಮ್ಮಾ; ನೀನೇ ಅವಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು; ಮತ್ತಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯಿತು.

ಗೌರಮ್ಮ:— ಕೆಟ್ಟ ದೃಷ್ಟಿಯ ವಿಷಯ ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದು ಸರಿಯಾಗಿ ರಬಹುದು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೇನೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಗೆ, ಹಾಗೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪುಟ್ಟವಿನ ಕೆನ್ನೆಗಳಿಗಿರಡು ಕಾಡಿಗೆ ಬೊಟ್ಟುಗಳನ್ನಾದರೂ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಅದರಿಂದೇನು ಕೇಡು?

ರಂಗ:— ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟವಿದ್ದಂತೆ ಮಾಡಮ್ಮ; ಆದರೆ ಬರೇ ವಿಕಲ್ಪ ಮಾಡಬೇಡ.

ಗೌರಮ್ಮ:— ಛ, ಛ, ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನನಗೇನು ಹುಚ್ಚೆ? ಹತ್ತು ಜನರ ಮುಂದೆ ಕೊಂಡುಹೋಗುವ ಮಗು ಮುದ್ದು ಮುದ್ದಾಗಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ದೃಷ್ಟಿ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ, ಎರಡೇ ಎರಡು, ಚಿಕ್ಕ, ಸಣ್ಣ, ಕಾಡಿಗೆ ಬೊಟ್ಟು, ಅಷ್ಟೆ! (ಪರಡೆಯೊಳಗಿನಿಂದ ಆರೋಗ್ಯ ಭಜನಾ ಮೆರವಣಿಗೆಯ ತಾಳ ಶಬ್ದದೊಳಗೆ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಬರುವುದು) ಅದೇನು ಗೌಜಿ?

ರಂಗ:— ಅದೇ, ಶಿಶು ಸಪ್ತಾಹದ ಆರೋಗ್ಯ ಭಜನೆಯ ಮೆರವಣಿಗೆ. ಅವೂ ಜಗುಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳು. ಆ ಪದಗಳು ಎಷ್ಟು ಬೋಧನಾ ಪ್ರದವಾಗಿವೆ! ಎಷ್ಟು ಸುರಸವಾಗಿವೆ! ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳುವೆನು ಕಲಿತು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆಬಾಲವೃದ್ಧರಿಗೂ ಆರೋಗ್ಯ ಸಿಯಮುಗಳನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ತಂದಂತಾಗುವುದಲ್ಲವೆ? ಆ ಪದಗಳನ್ನು ಛಾಸಿಸಿ ಉಚಿತವಾಗಿ ಹಂಚುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರುವರು. ನಮ್ಮ ಮನೆ ಬಾಗಲಲ್ಲೂ ಕೆಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗುವರು. ಅಗೋ, ಕಿಟ್ಟು ಓಡಿದ ಆ ಪದಗಳ ಕಾಗದವನ್ನು ತರುವನು. ಓದಿಸಿ ಕೇಳು. ಮೆರವಣಿಗೆ ನಮ್ಮ ಜೀವಿಗೆ ಒತ್ತು. ಹೋಗಿ ನೋಡಮ್ಮ.

ದೃಶ್ಯ ೨.

(ತಾಳ ಶಬ್ದದ ಮುಂತಾದ ಸಂಗೀತ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನು ಪಂಡಿಗಿಗಿತ್ತು ಆರೋಗ್ಯ ಗೀತೆಯನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ಶಿಶು ಸಪ್ತಾಹದ ಭಜನಾ ಮಂಡಳಿಯವರು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು).
ಪದ— ಮದಲಾಸಿ ಮಟ್ಟು—(ಭಾರತೀಯರೆ ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯ ಸಂಪತ್ತು . . ಎಂಬಂತೆ)
ಬಾಪು ತಾಳ.

ಅಕ್ಕಂದಿರಣ್ಣಂದಿರೆಲ್ಲರು ಕೇಳಿ | ಸಿಕ್ಕದೆ ರೋಗಕ್ಕೆ ಸುಖದಿಂದ ಬಾಳಿ || ಸಲ್ಲ ||
ಮುಚ್ಚದೆ ಯಿಟ್ಟಿಹ ತಿಂಡಿಯ ತಟ್ಟಿ | ಬಚ್ಚಲ ರೊಟ್ಟಿನ ನೋಣಕದ ಕಟ್ಟಿ ||
ಬೇಡಿಯ ಬಳಿಯಿಹ ತಿಂಡಿಗೆ ನೋತು | ಪ್ಯಾಧಿಯ ಕೊಳ್ಳಿರಿ ನಿಜವಾದ ಮಾತು ||

ಶಾಲೆಯ ಮಕ್ಕಳ ಹೋಟೆಲು ವಾಸ | ಶಿಲಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯೆಗೆ ಸೌಖ್ಯಕ್ಕೆ ಮೋಸ ||
ಹೋಟೆಲ ಕಜ್ಜಾಯ ಕಾಫಿಯು ಊಟ | ನೋಟಕ್ಕೆ ಸೂಂಪಿವ ದೇಹಕ್ಕೆ ಮಾಟ ||

ದೇಹದ ವಿಷಯವ ತಿಳಿಯದ ಮನುಷ | ವಿದ್ಯೆಯು ಎಷ್ಟಿರೆ ಪಶುಸಮ ಸಹಜ ||
ಆರೋಗ್ಯ ಲೆಕ್ಕರು ಕೇಳಲು ಬೇಕು | ನಿರೋಗಿ ನೀವಾಗಿ ಬಾಳಲು ಬೇಕು ||

ಸಿಂಗಾಲು ಚಾಪವು ಸಿಂಗಾಲು ಕಾಫಿ | ಅಂಗಾಂಗ ಶಕ್ತಿಯ ಕೊರೆಯುವ ಪಾಪಿ ||
ಬೇಡಿಯು ಸಿಗರೇಟು ಎದೆಗೊಂದು ಶೂಲ | ಗುಂಡಿಗೆ ರೋಗಕ್ಕೆ ಸೈಕಲ್ಲು ಮೂಲ ||

ನಾಲಿಗೆ ಧಾಸರು ನೀವಾಗಿ ಹೋಗಿ | ಸೆಳೆವುದು ನಿಮ್ಮನು ರೋಗದ ಬಲಿಗೆ ||
ಸೊಗಸಿನ ಜೀವನ ಸೊಗಸಿನ ಊಟ | ನಗರದ ವಾಸಗಳ ತನುವಿಗೆ ಕಾಟ ||

ಕತ್ತಲೆ ಕವಿದಿಹ ದೂಳಿನ ಕೋಣೆ | ಕುತ್ತಕ್ಕೆ ಮತ್ತಪ್ಪು ಹಿತವಾದ ಠಾಣೆ ||
ಸರ್ವಲ ಗಾಳಿಯು ಬೆಳಕಿನ ಜಾಗ | ರೋಗಿಯ ಮದ್ದಿನೊಳದುವೆ ಮುಪ್ಪಾಗ ||

ಮಕ್ಕಳ ರೆಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕಿಸ ಧಾಕ | ಸೋಂಕದು ಸಿಡುಬಿನ ಸಾಪಿನ ಶೋಕ ||
ಕ್ಷಯ ರೋಗಿ ಯುಗುಳುವ ಕೆಮ್ಮವ ಜಾಗ | ಬಿಟ್ಟರೆ ತಟ್ಟದು ನಿಮಗದು ರೋಗ ||

ಕೊಲೆರದ ರೋಗಿಯಿಂದ ದೂರವಾಗಿರಿ | ಹೊಲಸಾದ ಆರಿವೆಯ ದೂರದೊಳ್ ಸುಡಿರಿ ||
ಬಾವಿಶೋಧನಗಳ ಮುಳುಗಿಸ ಬೇಡಿ | ಸಾವಿರ ಸಾವಿಗೆ ಹೋಣೆ ನೀವು ನೋಡಿ ||

ಬೆಳಕುಗಾಳಿಯು ಮನೆಯೊಳು ಬರಬೇಕು | ತಿಳಿ ನೀರ ಪಾನವು ಸ್ನಾನವು ಬೇಕು ||
ಬದುಕಲು ತಿನುವವ-ನವನತಿ ಜಾಣ | ತಿನ್ನಲು ಬಾಳವನವ ಕಡು ಕೋಣ ||

ದ್ವಿತೀಯಾಂಕ.

ದೃಶ್ಯಂ.

(ವಿನೋದರಾಯನೆಂಬ ಹುಡುಗನು ಯುರೋಪಿಯನ್ ಡ್ರೆಸ್ ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮನೆಯ ತೋಟದಲ್ಲಿ ತಿರುಗುವನು.)

ಪದ—(ಮಂದರಗಿರಿಧರನೇ . . . ಎಂಬಂತೆ) ತಾಳ ಪಂಜಾಬಿ.

ದೊಡ್ಡವರನುಕರಿಸೆ-ಇದೀಯುಡಿಗೆ ಹ- || ಪ ||

ಗೌರವಕಾರೀ-ಮಾನಕೆದಾರೀ-ಶೋಕನು ತು ಬೀರಿ ||

ವಾಕಿಂಗ್-ಗೀಕಿಂಗ್, ಮಾಡುವೆ ನಾನೈ-ಬೀದಿಯ ಸೇರಿ || ೧ ||

ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಿದರೇನೇ-ಜಂಟೀಲ್ ಮ್ಯಾನ್ ಆಗ್ಗೆ ||

ದೊಡ್ಡವರನುಕರಿಸೆ-ಇದೀಯುಡಿಗೆ ಹ || ೨ ||

ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತರಾ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ—'ತಂದೆಯೆಂದರೆ ದೇವರಿಗೆ ಸಮ. ಅವರು ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾರಿಗೆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮರ್ಯಾದೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೋ ಅವರು ನಡೆಯುವ ಹಾಗೆ, ಅವರು ಮಾಡುವ ಹಾಗೆ, ಸೀವೂ ಮಾಡಲು ಈಗಿಸಿಂದಲೂ ಕಲಿಯಬೇಕು. ನಾಳೆಯೆಂದರೆ ಅದು ಬಾರದು. ಗಿಡವಾಗಿ ಬೊಗ್ಗಿದ್ದು ಮರವಾಗಿ ಬೊಗ್ಗಿತೆ?' ಎಂದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಎಷ್ಟೋ ದಿವಸಗಳಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ದೊಡ್ಡವರ ಹಾಗೆ, ಮರ್ಯಾದೆವಂತರ ಹಾಗೆ, ನಾನು ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ನಾನೆಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟೆ! ಇಂದಿಗೆ ನನ್ನ ಅಭಿಲಾಷೆಯು ತೀರಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ನಾನು ದೊಡ್ಡವರಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಈ ಕ್ರೋವಾ, ಈ ನೆಕ್ಟೆಬೈ, ಕೊಲ್ಲರಾ, ಹ್ಯಾಟಾ, ಕೋಟಾ, ಬ್ರವುಬರಾ, ಬೂಟ್ಸ್, ವಾಕಿಂಗ್ ಸ್ಪಿಕ್—ಇನ್ನೇನು ಬೇಕು? ಸರಿ, ದೊಡ್ಡವರಂತೆಯೇ ಕಾಣುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಇಂದಿನ ತನಕ ಇದೊಂದು ಮಾತ್ರ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು (ಜೀಬಿಗೆ ಕೈ ಹಾಕುತ್ತ) ತಂದೆಯವರು ಇಂದು ಜ್ಯೋವರಿಗೆ ಬೀಗಹಾಕದೆ ಅವನರದಿಂದ ಹೋದುದು ಬಳ್ಳಿಯದೇ ಆಯಿತು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ದಿವಸಗಳಿಂದ

ಹೊಂಚು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೆ! ಇಂದು ಸಿಕ್ಕಿತು (ಎನ್ನುತ್ತ ಸಿಗರೇಟ್ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು, ಒಂದು ಸಿಗರೇಟನ್ನು ಬಾಯಿಂದ ಕಚ್ಚಿ, ಆಚಿಯಾಚಿ ನೋಡಿ ಅಡಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಗೀಚಿ ಬೆಂಕಿಹಚ್ಚಿ ಸಿಗರೇಟು ಸೇದುವನು.) ಸರಿ, ದೊಡ್ಡವರು ನಡೆಯುವುದೆಂದರೆ ಹೀಗೆ (ಎಂದು ಉದಾಹರಣೆ ನಡೆಯುತ್ತ, ಹೊಗೆ ಬಿಡುತ್ತ, ಬೆತ್ತವನ್ನು ಬೀಸುತ್ತ ನಡೆದು ತೋರಿಸುವನು.) ನನ್ನ ತಂದೆಯವರಿಗೆ ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಸಿಗರೇಟು ಬೇಕು. ನಾನೆಂತೂ ಅವರ ಮಗನಲ್ಲವೆ? ಒಂದುತೂಕ ಹೆಚ್ಚಾಗಬೇಕು! ನಾನು ದೊಡ್ಡವನಾದಾಗ ದಿನಕ್ಕೆ ಮೂರು ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಕರ್ಚು ಮಾಡಬೇಕು! ತಂದೆಯವರು ಡ್ರೆಸ್ ಹಾಕಿ, ಸೈಕ್ಸ್ ಇಟ್ಟು, ಈಜೀಜೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಆಚೆಗೊಂದು ಕಾಲು ಈಚೆಗೊಂದು ಕಾಲು ಹಾಕಿ, ಸಿಗರೇಟ್ ಸೇದುತ್ತ, ಸ್ಯೂಸ್ ಪೇಪರು ಓದುವುದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ನನಗೆ ಇಂದೇ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂತ ತುಡುವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಹಹಾ! ಹೊಗೆಯು ಎಷ್ಟು ಸೊಗಸಾಗಿ ಏಳುತ್ತದೆ!

ಪದ—(ಪವನಾನಾತ್ಮಜಾ . . . ಎಂಬಂತೆ) ಆದಿತಾಳ.

ಮದುರಾ ಯೇನದೋ-ಇದರಾ- || ಪ ||

ದೂಮದರಾಶಿಯೆರಾಶಿ-ಇದರ ಮಹದಾನಂದಕರಿ: || ಅ.ಫ ||

ಬಾಲಕನನೇ ಜಜ-ಜಂಟೀಲ್ ಮ್ಯಾನನ-ಮಾಡುವುದೈ ಸಿಗ |

ರೇಟಿಡುವು-ಮಾಡುವುದೈ ಸಿಗರೇಟಿಡುವು

|| ೧ ||

ನುರುಳಿ ನುರುಳಿಯಾಗಿ ಹೊಗೆ ಬಿಡುವುದೂ ಒಂದು ಕಸತ್! ಕೆಲವರು ದೊಡ್ಡವರು ಮೂಗಿಸಿಂದ ಹೊಗೆಬಿಡುವರು. ಅದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು. ಆದರೆ ಈ ಸಿಗರೇಟು ನನಗೆ ಸಿಗುವುದೇ ಅಪರೂಪ! ಬೀಡಿ ಅಗ್ಗವಂತೆ. ಅಮ್ಮ ನನ್ನು ಕಾಡಿಬೀಡಿ ಸೆಸ್ಸಿಲಿಗೆ, ಕಾಗದಕ್ಕೆ, ರಬ್ಬರಿಗೆ ಎಂತ ಒಂದೊಂದು ಪಾವಣೆ ತಕ್ಕೊಂಟು ಬೀಡಿ ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ದೊಡ್ಡವರು ಮಾಡಿದಂತೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಈಗಿಸಿಂದಲೂ ಕಲಿಯಬೇಕು— ಮೂಸ್ತರಾ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ! ಆದರೆ ಅವರು ಚುಟ್ಟಿಸಿಗ್ರೇಟ್, ಬೀಡಿ ಸೇದಬಾರದೆಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಕೆಟ್ಟ ಅಭ್ಯಾಸವಂತೆ! ಅದು ಹೇಗೆ? ನನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಅಭ್ಯಾಸವುಂಟೆ? ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಪ್ಲೇಟಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗರೇಟು ಇಟ್ಟು ಹಂಚುತ್ತಾರೆ, ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಅದು ಕೆಟ್ಟ ಅಭ್ಯಾಸ

ವಾದರೆ ಅವರೆಲ್ಲ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡವರು ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೆ? ಕೆಟ್ಟ ಅಭ್ಯಾಸವೆಂದು ಮಾಸ್ತರು ಹೇಳಿದ್ದು ಅದೊಂದು ಮಾತ್ರ ಸಂಯುಕ್ತ—ನನ್ನ ತಂದೆ, ನನ್ನ ಮಾವ, ನನ್ನ ಕಕ್ಕ ಇವರೆಲ್ಲ ಸೇಡುತ್ತಾರೆ! ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಕೆಟ್ಟ ಅಭ್ಯಾಸದವರೇ? ಛ, ಅದೆಂದೂ ಆಗದು. ಅಷ್ಟೇಕೆ? ನನ್ನ ಸಣ್ಣ ಬಾವಾಜಿ—ಮಂಗಳೂರಲ್ಲಿ ಏ. ಎ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ—ವೊನ್ನೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ನನ್ನ ತಂದೆಯೇ ಅವರಿಗೊಂದು ಸಿಗರೇಟು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಬಾವಾಜಿಯ ಅಂಗಿಕಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಜೀಟಿಯ ಕಟ್ಟುಕಟ್ಟುಗಳೇ ಇದ್ದುವು. ಅಹಹಾ! ಆ ಕಟ್ಟುಗಳು ಎಷ್ಟು ಚಂದ! ನನಗೆ ಬಂದು ದಿನ ಅಂತಹ ಏಡೀ ಕಟ್ಟು ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವರೂ ಕಲಿಯುವವರು. ನಾನೂ ಕಲಿಯುವವನು, ನಾನೇಕೆ ಜೀಟಿ ಸೇಡಬಾರದು?

ಪದ—(ಆಗಾಧಮಹಿಮೆಯ ತೋರಿದ . . . ಎಂಬಂತೆ) ದುಮಾಳಿ ಶಾಳ.

ವಿಶೇಷಗೌರವಕಾರಿಯು | ಹೇಟು ಬೂಟು ಟ್ರಸರು ||

ವಿಶೇಷಗೌರವಕಾರಿಯು | ಕ್ರೋಪೂ ಸೆಕ್ ಟ್ಯು ಕೊಲ್ಲರು ||

ವಿಶೇಷಗೌರವಕಾರಿಯು | ಸ್ವಿಲ್ಡ್ ಕ್ಲಾಡೂ ಸೀಗರು ||

ವಿಶೇಷಗೌರವಕಾರಿಯು | ಇಂಪಿರಿಯಲ್ ಸೀಗರು || ಪಲ್ಲ ||

ವಿದ್ಯೆಯ ಕಪ್ಪವ ನೋಡದೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಪಚ್ಚವ ಮಾಡದೆ

ಪದವಿಮಾನಮರ್ಯಾದೆಯ - ಸಾ ನಂದದಿ ತಾ ತೋರುವ || ೧ ||

ದೃಶ್ಯ -

(ರಾತ್ರಿ 9 ಘಂಟೆಯ ಸಮಯ ವಕೀಲ್ ಸುರೇಂದ್ರರಾಯನು ತನ್ನ ಕೊಠಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವನು. ಎದುರು ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಬ್ರಾಂಚಿಯ ಬಾಟಲೆ ಮತ್ತು ಗ್ಲಾಸ್ಸು ಇರುವುದು. ತಾನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿರುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಶಾನೇ ವ್ಯಸನಪಡುವಂತಿರುವನು.)

ಸುರೇಂದ್ರ:—ಛ! ಛ! ನಾನೆಂತಹ ಮೂರ್ಖ! ಹಾ, ಸುರೆ! ನೀನೆಂತಹ ರಾಕ್ಷಸಿ! ಜ್ವರದಿಂದ ಸೀಡಿತನಾಗಿ ನರಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ತತ್ಕಾಲ ಉತ್ತೇಜನ ಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನ ಸೇವನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದುದೇ ಗೊತ್ತು; ನಾನು ನಿನ್ನ ಗುಲಾಮನಾಗಿ ಹೋದೆನಲ್ಲ! ಸೌಖ್ಯವೆಂದಿದ ಮೇಲೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡಲು ಅನುಮೋದನೆ ಹೋದೆ; ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಪತ್ನಿಯು ಕಿಂಚಿತ್ ಮಾತ್ರ ಕೊಡು

ತ್ತಿದ್ದ ಸುರೆಯಿಂದ ತೃಪ್ತನಾಗದೆ ನಾನು ಗೋಪ್ಯವಾಗಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳಷ್ಟು ಸಲ ತನ್ನ ಕಣ್ಣೀರಿಂದ ನನ್ನ ಪಾದವನ್ನು ತೊಳೆದಳು! 'ಪ್ರಿಯೆ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಾನು ಸುರಾಪಾನ ಮಾಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ರಕ್ತ ಪಾಸಕ್ಕೆ ಸಮ' ಎಂದು ನಾನೆಷ್ಟು ಸಲ ಭೀಷ್ಮ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ತೊಟ್ಟೆಲ್ಲ! ಆದರೆ ಸಾಯಂಕಾಲವಾಗಲು, ಅಯ್ಯೋ, ಆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗಳೆಲ್ಲ? ನಾನೆಲ್ಲಿ? 'ಹೇ ಸುರೆ, ಇಂದು ನಿನ್ನ ಕೊನೆಯ ಸೇವೆ, ಇನ್ನು ಈ ಬಸ್ತದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸಮಾಗಮ ನನಗಿಲ್ಲ ಅದುಕಾರಣ ಯಥೆಚ್ಚ ಮನದಣಿಯೆ ಪಾನಮಾಡಿ ಬಿಡುವೆನು' ಎನ್ನುತ್ತ ದಿನದಿನವೂ ಎಷ್ಟುಷ್ಟು ಕುಡಿಯುತ್ತ ಹೋದೆನು! ನಿನ್ನ ಸಾಯಂಕಾಲ ಮತ್ತನಾಗಿ ಕಕ್ಷೀಗಾರರನ್ನು ಜೈದು ಓಡಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ಇಂದು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟು ಇನ್ನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾಷೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ನಾನೇ ಈಗೇನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನು? ಹೇ, ಸುರೇಂದ್ರ! ಹೇ ಪಾಪಿ ಸುರೇಂದ್ರ! ನಿನ್ನ ದುರಿಗಿರುವ ಈ ಸುರೆಯನ್ನು ಕಾಲಿಂದ ಬದ್ಲಬಿಡು! ನಿನ್ನ ಸ್ನಾನ ಮಾನ ವಿಧ್ಯೆ, ತನುಮನಧನ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡಲು ಬಂದಿರುವ ಪಿಶಾಚಿಯೇ ಅದು! ಅದು ಸುರೆಯಲ್ಲ — ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ರಕ್ತ! ಚ್ಚಾಪಿಸಿಕೋ ಸುರೇಂದ್ರ! ಅದನ್ನು ಬದೆ! ಕಾಲಿಂದ ಒದೆ! ತೆಗೆದು ಬಿಡು! (ಎನ್ನುತ್ತ ಎಮ್ಮೆ ಬಿಸಾಡಲು ಬಾಟಿಯನ್ನು ಎತ್ತುವನು. ರಘಸದಿಂದ ಎತ್ತಿದ ಕೈಯು ಮೆಲ್ಲನೆ ಕೆಳಗೆ ಬಂದು, ಬಾಟಿಯು ಪುನಃ ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಬರುವುದು) ಆದರೆ, ಸುರೆ, ನಿನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಿಡಲಿ! ಬಿಟ್ಟು ನಾನೆಂತು ಬದುಕಲಿ! ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ನನಗೆ ಉತ್ಸಾಹವೆಲ್ಲ? ಸುಖವೆಲ್ಲ? ಆದರೆ ಬಿಡದೆ ಯತ್ನವಿಲ್ಲ; ನಾನು ಅಧೋಗತಿಗಳಿಯುವೆನು, ಇಳಿಯುತ್ತಾ ಇರುವೆನು. ಅದುಕಾರಣ ಬಿಡಲೇಬೇಕು—ಬಿಡುವೆನು. ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಯೂ ಬಿಡುವೆನು. ನಾಳೆಯಿಂದ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ನಿನ್ನ ಬಳಿ ಸಾರನು, ನಿನ್ನ ಮುಖ ನೋಡೆನು. ಇದೇ ನಿನ್ನ ಕೊನೆಯ ಸೇವೆ! ಬಾ, ಸುರೆ ಇದೇ ನನ್ನ ಕೊನೆಯ ಪಾನ! (ಎಂದು ಕುಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಗ್ಲಾಸನ್ನು ಎತ್ತುವನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಆತನ ಪತ್ನಿ ರಮೆಯು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಆತನ ಎತ್ತಿದ್ದ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಗ್ಲಾಸನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿಡುವಳು.)

ರಮೆ:—ಪ್ರಿಯಾ, ಎನಿದು?

ಪದ—(ಶ್ರೀವರನ . . . ಎಂಬಂತೆ) ತ್ರಿವಟ ತಾಳ.

ಏನಿಡುವು ನಿಪರಿತವಗ್ಯವಿರೈ || ಯೋಚಿಸು ಪ್ರಿಯಾ ಗೃದಿಹ ಆಣೆಯ |
ಅನುದಿನವೆನ್ನ-ಪ್ರಾಣದ || ತೃಚಿಸು ಪಾನವಾ-ಪಾದಕೆ ಬೀಳುವೆ |
ಸಲ್ಲಿಸು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ನಾಥನೆ || ೧ ||

ದೇವಾ, ನಿಮ್ಮ ಬೆಳಗ್ಗಿನ ದೃಢ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯೆಲ್ಲಿ?

ಸುರೇಂದ್ರ:—ರವಾ, ಕ್ಷಮಿಸು, ನನ್ನ ಕೈಬಿಡು, ನಾಳೆಯಿಂದ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬಿಟ್ಟೆ. ಬಿಟ್ಟೇಬಿಟ್ಟೆ! ಇಂದು ಕಿಂಚಿತ್ ಮಾತ್ರ, ಕೊನೆಯ ಸಲ, ಕಿಂಚಿತ್ ಕಿಂಚಿತ್ ಮಾತ್ರ! ತಡೆಯಬೇಡ ರವಾ, ಬರೇ ಒಂದೇ ಒಂದು ಗುಟುಕು!

ರಮೆ:—(ದುಃಖಿಸುತ್ತ) ನನ್ನ ಬೇವನ ಸರ್ವಸ್ವ! ದಿನಾಲೂ ಇದೇ ಹಾಡು! ನಾಳೆ ನಾಳೆಯೆಂದು ಈ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಒಂದಿರ! ಒಂದ ಕಕ್ಷೀಗಾರ ರನ್ನು ಮತ್ತರಾಗಿ ಓಟಿಸತೊಡಗಿದಿರ! ಇನ್ನೂ ಇನ್ನೂ 'ನಾಳೆ' ಎನ್ನು ಎರಾ? ಬೇಡ, ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬೇಡಿರಿ. ನನ್ನನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಡಿರಿ. ಅನಂತರ ಎಷ್ಟು ಬೇಕಾದರೂ ಕುಡಿಯಿರಿ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ತಡೆಯುವವರಾರೂ ಇಲ್ಲ

ಪದ—(ಹಾ ವಿಧಿವಿಧಿ . . . ಎಂಬಂತೆ) ಪಂಚಾಬಿ ತಾಳ.

ಹಾ, ಬಿಡುಬಿಡು ಮಮ ಪ್ರಿಯರಮಣನೆ |
ಈ ತೆರದಿಂದ ಮದ್ಯವ ಸೇವಿಸೆ |
ಸುಕೀರ್ತಿಯ ಹಾಸಿ ಬಾರದೇನೆ |
ತಿಳಿಯೆಯೆಂತಕಟ | ಮದ್ಯದ ವಿಕಟ | ಫಲದ ಸಂಕಟ |
ವೆಂತು ಸಹಿಸಲಯ್ಯೊ || ೧ ||

ಸುರೇಂದ್ರ:—ರವಾ, ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಂದೂ ನನಗೆ ಇದು ಬೇಕಾ ಗಿದೆಯೆ?

ರಮಾ:—ಹಾಗಾದರೆ ಅದನ್ನು ಬಿಡಲೇಬೇಕು. ನಾನು ಈ ಗಾ ಸನ್ನೂ ಬಾಟಲಿಯನ್ನೂ ಈಗಲೇ ಬಡೆದು ಹಾಕುವೆನು (ಎನ್ನುತ್ತ ಅವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ಹೋಗುವಳು.)

ಸುರೇಂದ್ರ:—(ರಮೆಯನ್ನು ತಡೆದು) ರವಾ, ಬಡೆದು ಹಾಕಬೇಡ, ನಾಳೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ನೋಡು, ಮುಟ್ಟುವುದೇ

ಇಲ್ಲ. ಇಂದು ಮಾತ್ರ, ಕೊನೆಯ ಸರ್ತಿ, ಒಂದೇ ಒಂದು ಗುಟುಕು, ಕೋಪಿಸಬೇಡ, ತಡೆಯಬೇಡ, ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ರಮೆ:—ನಾನು ಎಷ್ಟು ಬೇಡಿಕೊಂಡರೂ ನೀವು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ ವಲ್ಲವೆ? ನೀವು ಕುಡಿಯುವುದನ್ನು ನಾನು ನೋಡಲಾರೆ, ನಾನಿಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಾರೆ. ಅದು ನನ್ನ ರಕ್ತಕ್ಕೆ ಸಮ. ಕುಡಿಯುವುದಾದರೆ ಕುಡಿಯಿರಿ! (ಎನ್ನುತ್ತ ಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡು ಹೋಗುವಳು. ಸುರೇಂದ್ರನು ಆಕೆಯು ಎಲ್ಲಾ ದರೂ ಪುನಃ ಬರುವಳೋ ಎಂದು ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಕುಡಿಯುತ್ತಿರುವನು. ಪರದೆಯು ಬೀಳುವುದು.)

ದೃಶ್ಯ ೩.

(ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮುದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನು ಹೋಗುತ್ತಿರುವನು ಹಿಂದಿನಿಂದ ವೆಕ್ಸಿನೇಟರ್ ಬರುವನು).

ವೆಕ್ಸಿನೇಟರ್:—ಅಯ್ಯಾ, ಸ್ವಾಮಿ, ನಿಲ್ಲಿ.

ಮುದುಕ:—ಯಾರಪ್ಪ! ಏನು! ನೀವಾರ್ಯರು?

ವೆಕ್ಸಿನೇಟರ್:—ನಾನೊಬ್ಬ ವೆಕ್ಸಿನೇಟರು.

(ಕಿವಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೇಳದ ಮುದುಕನು ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರು ಎಂತ ತಿಳಿದು ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗುತ್ತ)

ಮುದುಕ:—ಏನು! ಇನ್ಸ್‌ಪೆಟ್ರಿ? ಪೋಲೀಸು ಇನ್ಸ್‌ಪೆಟ್ರಿ? ಅಯ್ಯೋ! ನಾನು ಬಡವ, ಮುದುಕ, ಸ್ಮಶಾನ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಕೊರಟವ! ಪ್ರಾಯ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದವನಲ್ಲ—ಈಗ ಹೊಕೆಗೆ ಬಾಗಿದ ಮದ, ಅಯ್ಯೋ, ಸಾಯುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಜೈಲು! ಯಾಕಪ್ಪ! ನಾನು ನಿರಪರಾಧಿ! ನಿರಪರಾಧಿ! ತಾವು ಧರ್ಮವತಾರರು, ಚಿನ್ನಾಗಿ ಪರಾಂಬರಿಸಬೇಕು; ಯಾರೋ ಪೋಕಾಟಿಗೆ ಜನರು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸುಳ್ಳು ತಕ್ಕೀರು ತಂದಿರಬಹುದು.

ವೆಕ್ಸಿನೇಟರ್:—ಹೆದರ ಬೇಡಿರಿ ಸ್ವಾಮಿ, ನಾನು ಪೋಲೀಸು ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರು ಅಲ್ಲ.

ಮುದುಕ:—ಏನು? ಅಲ್ಲವೆ? ಪೋಲೀಸು ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರು ಅಲ್ಲವೆ?

ವೆಕ್ಸಿನೇಟರ್:— ಅಲ್ಲ; ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಲ್ಲ.

ಮುದುಕ:— ಅಬ್ಬಬ್ಬ! ಒಮ್ಮೆಗೆ ಹಾರಹೋದ ಪ್ರಾಣ ಬಂತು! ಅಯ್ಯಾ ಎಲ್ಲಾ ಮಾತಾಡೋಣ— ಸ್ವಲ್ಪ ಉಸುರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ — ಬಹಳ ಗಾಬರಿ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟೆ ನೋಡಿ; ಪ್ರಾಣ ಹಾರಹೋಗದೆ ಇದ್ದದ್ದು ಪುಣ್ಯ! ಕೆಲವು ಪೋಲೀಸಿನವರು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಾರಂತೆ ಸ್ವಾಮಿ; ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಮ್ಮಂತಹ ಬಡವರನ್ನು ಕೈದುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾರಂತೆ ಕೇಳಿದೆ. ಆದ್ರಿಂದ ಇನ್ನಪೆಟ್ಟು— ಪೊಲೀಸ್ ಇನ್ನಪೆಟ್ಟು ಎಂದ ಕೂಡಲೆ ನನ್ನ ಮೈ ಗಡಗಡಗಡ— ಗಡಗಡಗಡಗಡ ಗಡಗಡಗಡ— ಗಡಾಯಮಾನವಾಯಿತು! ಎಡೆ ಬಡಬಡಬಡ, ಬಡಬಡ, ಬಡಬಡ, ಎನ್ನುವ ಹಾಗಾಯಿತು ನೋಡಿ. ನೀವು ಇನ್ನಪೆಟ್ಟು ಅಲ್ಲ ಎಂತ ಹೇಳುವುದು ಇನ್ನು ತುಸ ತಡವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಹೆಣ ಸಿಮ್ಮ ಪಾದದ ಬಳಿ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು— ಏನೋ— ಆಂ— ಏನಂದಿ? ನೀವು ಪೋಲೀಸು ಇನ್ನಪೆಟ್ಟು ಅಲ್ಲ? ಮತ್ತೇನೆಂದಿರಿ? ನೀವು ಯಾರು?

ವೆಕ್ಸಿನೇಟರ್:— ನಾನು ವೆಕ್ಸಿನೇಟರ್— ವೆಕ್ಸಿನೇಶನ್ ಮಾಡುವವ?

ಮುದುಕ:— ಏನು! ವೆಕ್ಸಿನೇಶನ್ ಮಾಡುವವರೆ? ವೆಕ್ಸಿನೇಶನ್ ಮಾಡಿದರೆ ಮತ್ತೆ ಬಾಳುವುದು ಹೇಗೆ ಸ್ವಾಮಿ?

ವೆಕ್ಸಿನೇಟರ್:— ಅದಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ, ನಾನು ದಾಕ್ತಾರ್.

ಮುದುಕ:— ಅಯ್ಯೋ! ಹುಲಿಯ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಸಿಂಹದ ಬಾಯಿ ಗೆ! ಇನ್ನೇನು! ನನ್ನನ್ನು ಬೀವವಿದ್ದಂತೆ ಅಡ್ಡ ನೀಟ ಕೊಯ್ಯಬೇಕೆ? ನನಗೇನೂ ರೋಗವಿಲ್ಲ, ದಮ್ಮಯ್ಯ, ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ! ನನ್ನ ದಾರಿ ಹಿಡಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ.

ವೆಕ್ಸಿನೇಟರ್:— ಅಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ! ಅಂಥ ಡಾಕ್ಟರ್ ಅಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಗಾಬರಿಯಾಗಬೇಡಿರಿ. ನಾನು ದಾಕು ಹಾಕುವವ. ನಿಮಗೂ ದಾಕು ಹಾಕಲಿ?

ಮುದುಕ:— ಯಾಕಪ್ಪಾ ದಾಕು? ಅದರಿಂದೇನಾಗುವುದು?

ವೆಕ್ಸಿನೇಟರ್:—ನೋಡಿ, ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಿಡುಬು ರೋಗ ಹರಡ ತೊಡಗಿದೆ. ಅನೇಕರು ಸಾಯುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಬೀದಿ ಬೀದಿ ತಿರುಗಿ ಜನರು ದಾಕು ಹಾಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನಾವು ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಮುದುಕ:—ಅದರಿಂದಲೇ ನಾವು ಎಂತ ಬ್ರಹ್ಮ ಬರೆದಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮ ಡಾಕುಗೀಕಿಸಿಂದ ತಡೆಯಲಿಕ್ಕಾಗುತ್ತದೆಯೆ? ನಾವು ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮದ ಫಲ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಲೇ ಬೇಕು. ತಪ್ಪಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಯಾರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯ ಸ್ವಾಮಿ?

ವೆಕ್ಸಿನೇಟರ್:—ಆ ಮಾತು ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರಿ ಇರಬಹುದು. ಶರೀರ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಕಾರ ಹಾಗಲ್ಲ ನೋಡಿ—ದೇಹ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆದುದರ ಫಲವನ್ನು ದೇಹವೇ ಅನುಭವಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಲೇ ಬೇಕು. ಶರೀರ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಕಾರ ನಾವು ಅನುಸರಿಸತಕ್ಕ ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳಿವೆ—ನೋಡಿ, ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೊಂದು ನಿಯಮ—ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ಎರಡು ದಿನ ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿ ನೋಡಿ. ಅದರ ಫಲ ಕೂಡಲೇ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇ ಬಂತೇ ಬಂತು! ಇನ್ನು ಮಿತ್ರ ತಪ್ಪಿ ಊಟಮಾಡಬಾರದೆಂಬುದು ಮತ್ತೊಂದು ನಿಯಮ. ಇದನ್ನು ಮೀರಿದರೆ ಕೂಡಲೇ ನಿಮಗೆ ಅಜೀರ್ಣ ಅತಿಸಾರಾದಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷೆ ಬಂದೇ ಬರುವುದು. ಈ ರೀತಿ ಶರೀರ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿ ಮಾಡುವ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಿಪ್ರದಲ್ಲೇ ಕಠಿಣ ಫಲವನ್ನು ನಾವು ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದುದರಿಂದ ರೋಗ ರುಜೆಗಳೆಲ್ಲ ಬರುವುದು ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದ ಕರ್ಮಫಲದಿಂದಲ್ಲ. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇ ನಾವು ಆರೋಗ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರದ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕರ್ಮದ ಫಲವಾಗಿ ನಮಗೆ ವ್ಯಾಧಿಗಳು ಬರುವವು. ನಾವು ಅಂತಹ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ತಿಳಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು ಮೀರದಂತೆ ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದಿದ್ದರೆ ನಮಗೆ ವ್ಯಾಧಿಗಳು ಬರಲಾರವು. ಸಿಡುಬಿನ ವಿಷಯವೂ ಅಂತೆಯೇ. ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರದ್ದಾಗುತ್ತದೆಂದು ಚಿಂಕಿಯ ಮೇಲೆ ಹಾರುವುದೆ? ವಿಷವನ್ನು ತಿನ್ನುವುದೆ? ನೋಡಿ, ದಾಕು ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡು

చిట్టరే సిడుబు రోగద బాధయిల్ల. ఈ రోగవృ ప్రారంభవదంది
 నుండి యార్యారు దాకు హాకిసికొందిరువరో అవల్లనేకరగి
 సిడుబు తగలలే ఇల్ల. ఇన్ను ఒప్పుబ్బరిగి కండుబందరూ నాలక్కారు
 బొక్కే గళు మాత్త. అంతూ ప్రాణహానియాదుడే ఇల్ల ఆదరే
 దాకు హాకిసికొళ్ళబద్ద వరల్ల నూరారు ఒసరు సత్తిరువరు. నీవు
 ముదుకరు నిమగి బేవద మేలే అణ్ణొందు ఆశీయిల్లదిరబుదు.
 ఆదరే పేజాడువుదు, సరళువుదు యారగి బేకు, స్వామి! అద
 రల్లొ సిడుబు ఎందరే ఆత్మీయరూ కూడ హత్తిర బరలిక్కే అంబు
 వదు. హత్తిరవిద్దవరూ బుట్టు దూర ఓడువరు. ఎల్లాదరూ
 ఈ రోగవృ నిమగి సోంకితేందరే నిమ్మ గతి పను? యోజిసి.
 ఆదుదరింద నిమ్మంతవరు దాకు హాకిసికొళ్ళలే బేకు.

ముదుక:—అదు హౌదు స్వామి ఈగ సావిగి నాను
 అంబువుదిల్ల. అంతూ హణ్ణొద ఎలే, బీజలే బేకు. ఆదరే
 తావేందంతే సిడుబినింద సాయువుదు బేడ: నన్ను యణ మణ్ణొ
 లగి కంఠియువుదూ బేడ: 40 దివసగళ మేలే క్రియే తోడగ
 బేకాగుత్త; సత్తు మూరూ ముక్కాలు గళిగేయొళగి ఈ దేహ
 మూరు ముష్టి బూదియాగబేకు సిడుబినింద సత్తరే హాగాగు
 త్తదేయి? అల్లదే శవ తేగియలిక్కే ఒస సిగువుదూ సంశయ; కడగి
 కృష్ణపాద బ్రాంబ్రే గతియో పసో! అదేల్లా యోజిసిదరే
 భయవాగుత్తదే. హూం—హాకి, డాకార్బరరే—హాకి. దాకు
 హాకిబిడి (ఎందు క్కొకొడువను).

వేక్కినేట్రో:—[(స్వగళ) శవబాస్—ఇంతక ఫూర్వారద ముదుక
 బ్రాహ్మణను దాకు హాకిసికొళ్ళవంతే మాడిద నన్ను వాగ్గాలవే వాగ్గాల!
 ఎను మాడలి, నాను హుట్టువాగ బీళగాగిత్తు! నాసోబ్బ బి.ఎ. బి.ఎల్. ఆగ
 ద్దరే ఊరు అడి మేలు మాడి బిడుక్తిడే!]
 బన్ను స్వామి, ఆ ఒగలిగి హోగోగోణ. ఒందు క్షణదోళగి
 దాకు హాకి బిడుక్తేనే: బన్ను స్వామి.

(పరదేయి బీళువుదు)

ದೃಶ್ಯ ಳ.—ಬೀದಿ.

(ಆನಂದನೆಂಬ ಎಲಿವ್ವೆ ಪತಿ ಚಿಕಿತ್ಸಾಕ್ರಮ ಪ್ರಿಯನಾದ ತುಂಟತುಡುಗನ ಪ್ರವೇಶ.
ದೇಶೀಯ ಚಿಕಿತ್ಸಾಕ್ರಮವನ್ನು ಹೀನೈಸಿ ಮಾತಾಡುವನು.)

ಪದ—(ಶಾರದಾಂಬೆ ಪಾಲಿಸೆನ್ನ . . . ಎಂಬಂತೆ) ರಾಗ ಜಂಜುಟಿ ರೂಪಕ.

ನಾಡುವೈದ್ಯರಾಯುವೇದ ವಿದ್ಯೆ ಸೋಚಿಗ || ಪ ||

ಕಾಡುಗಡ್ಡೆ ಬೇರುಬಳ್ಳಿಗಳಲಿಯೇನಿದೆ || ಆ. ಪ. ||

ನಾಡಿಜ್ಞಾನದಿಂದಲೆಲ್ಲ ರೋಗತಿಳಿವದೆ ||

ಮೂಢಜನರು ಯೇತಕವರ ಬಲೆಗೆಬೀಳ್ತರೋ || ೧ ||

ಈ ಪಂಡಿತರುಗಳಿಗಿಲ್ಲ ರೋಗಜ್ಞಾನ, ಚಿಕಿತ್ಸಾಕ್ರಮ ಇವೆಲ್ಲ ಏನು ಗೊತ್ತುಂಟು? ಇವರ ಹತ್ತಿರ ಧರ್ಮೋವಾಟರಾ ಇಲ್ಲ; ಸ್ವೈತೆಸ್ಕೋಪಾ ಇಲ್ಲ; ಇಂಜೆಕ್ಸೆನ್ ಎನೆಂದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಸರ್ಜರಿಯೆಂದರೆ ಇವರ ಮುಂಡಾಸಿನ ಜಬಿಯ ಧರ್ಜರಿಯೇ ಸರಿ ಇವರ. ಒಪರೇಶನ್ ಮಾಡುವುದೆಲ್ಲ ನಾರುಬೇರುಗಳಿಗೆ! ನಾರುಬೇರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊರಡಿಸ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಬಡ್ಡು ಚೂರಿಯಿಂದ - ಕಟಾ, ಕಟಾ, ಕಚಾ ಕಚಾ ಎಂದು ಕೊಚ್ಚುವುದೇ ಇವರು ಮಾಡುವ ಒಪರೇಶನ್! ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಇವರ ಹತ್ತಿರ ಇರುವುದು ನಾಡಿ ಪರೀಕ್ಷೆ! ರೋಗಿಯ ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಇಂದ್ರಲೋಕದಿಂದ inspiration ಸಿರೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವವರಂತೆ ಮೇಲೆ ನೋಡಿಬಿಟ್ಟರೆ ರೋಗ ಪರೀಕ್ಷೆಯಾಗುವುದೆ? ನನಗೇನೋ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸಂಶಯ! ಒಂದುಸಲ ಇದರ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ ಈ ಊರಲೊಬ್ಬರು ಆಯುರ್ವೇದ ಪಂಡಿತರಿದ್ದಾರೆ! ಜನರೇನು ಮರುಳುಗಟ್ಟಿಯೋ ಎನೋ ಅಲ್ಲೇ ನುಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ! ಈ ಊರ ಆರೋಗ್ಯವರ್ಧಕ ಸಭೆಯವರೂ ಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅವರನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಏನು ಕಾರಣ! ಅವರಲ್ಲೇನಾದರೂ ಬಂದಿಗೈಯಿದೆಯೆ? ಅಥವಾ ಎಲ್ಲಾ ಗಿಲೀಟೊ! ಗಿಲೀಟಾದರೆ ಇಷ್ಟು ಸಮಯದ ವರೇಗೂ ನಡೆಯುವುದೆ? ಓಹೋ! ಅವರೇ ಈ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನೇಗ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಬಿಡುತ್ತೇನೆ; ನನ್ನ ನಟನಾಚಾರ್ತುರ್ಯಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕಿದೊಂದು ಸುಸಂದರ್ಭ! (ಎನ್ನುತ್ತ ನೋವಿಂದ ನರಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತ ಪಂಡಿತರು ಸಮಾಸದಂತೆ ಅತೀಕವಾ

ದಂತ ತೋರಿಸಿ ಅವರು ಹತ್ತಿರ ಬಂದಾಗ) ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ! ನೋವು, ನೋವು! ಹೂಂ, ಹೂಂ ಅಯ್ಯಬ್ಬ! ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ! ಸತ್ತೆ! ಸತ್ತೆ! ತಾಳೆನು! (ಎಂದು ಎದೆಯಮೇಲೆ ಕೈ ತಿಕ್ಕುತ್ತ ಅಲ್ಲೇ ಕೂತುಬಿಡುವನು.)

ಪಂಡಿತ:—ಏನಪ್ಪಾ? ನಿನಗೇನಾಗುತ್ತದೆ?

ಅನಂದ:—(ದೀರ್ಘ ಶ್ವಾಸಬಿಡುತ್ತ ನರಳುತ್ತ) ದಮ್ಮಯ್ಯ, ಬದುಕಿಸಿ, ಸಾಯುತ್ತೇನೆ; ಬೇಗ, ಸರಿಯಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ, ಔಷಧಿ ಕೊಡಿರಿ, ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ, ನೋವು, ನೋವು! ಎದೆಯಲ್ಲಿ, ಒಳಗೆ—ಒಳಗೆ, ಕಠಿಣ ನೋವು! ತಾಳಲಾರನಪ್ಪಾ! ಪ್ರಾಣಹೋಗುತ್ತದೆ! ಅಯ್ಯಬ್ಬ, ಸತ್ತೆ! ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ! ಕಾಪಾಡಿ, ಪಂಡಿತರೆ, ಬದುಕಿಸಿ, ಪುಣ್ಯ ನಿಮಗೆ!

ಪಂಡಿತ:—(ಕೈಹಿಡಿದು ನಾಡಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾಗಿ, ಸ್ವಗತ) ಇವನು ಬಲೇ ರಕ್ತ! ನಾನು ಇವನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವುದಲ್ಲ; ಇವನೇ ನನ್ನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡ ತೊಡಗಿರುವನು; ತೀರ ನಿರೋಗಿ! ಸುಖನಾಡಿಯ ಬಡಿತದ ಅನುಭವ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಈ ಹುಡುಗ ಸುಗಬೇಕು! ಹ; ಏನು ನಟನೆ! ಪ್ರಾಣ ಹಾರಿಹೋಗುತ್ತಿದೆಯಂತೆ ಕಠಿಣ ನೋವಂತೆ! ಇರಲಿ, ಇವನ ಈ ಪರೀಕ್ಷೆ ಯಲ್ಲಿ ನಾನು ತೇರ್ಗಡೆ ಹೊಂದಲೇಬೇಕು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಹೌದಪ್ಪಾ ಹೌದು; ನಿನಗೊಂದು ಕಠಿಣ ರೋಗ ಹಿಡಿದಿದೆ, ಅದನ್ನು ಬೇಗನೆ ಗುಣಮಾಡುವೆನು. ಇನ್ನೆಂದೆಂದಿಗೂ ಈ ರೋಗ ಬಾರದಂತೆ ಮಾಡಿ ಬಿಡುವೆನು. ಆದರೆ ಮೊದಲಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಾಡಿಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡ ಬೇಕು. ನೋವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ನೆಟ್ಟಗೆ ನಿಲ್ಲ ಬಹುದೋ?

ಅನಂದ:—ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಸ್ವಾಮಿ, ಹೇಗಾದರೂ, ನೋವು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡಾದರೂ, ನಿಲ್ಲಲೇಬೇಕು; ಸರಿಯಾಗಿ ನಾಡಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಯಾಗಬೇಕಲ್ಲವೆ! (ಎಂದು ದೀರ್ಘ ಶ್ವಾಸಬಿಡುತ್ತ ನರಳುತ್ತ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವನು.)

ಪಂಡಿತ:—ಹೂಂ, ಸರಿ, ಸರಿ, ಸಾಕು; ಈಗ ನೀನು ತುಸ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ನಾಡಿಯ ಗತಿ ಸರಿ ಯಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ, ಮನಸ್ಸಿಂದ

ನಾಡಿಗೆ, ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಕಣ್ತರದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಅದು ನೋಡುವ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸು ವಿವಿಧವಾಗಿ ಅದಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ನಾಡಿಯು ಬಡಿಯುತ್ತದೆ. ಹೆದರಿಕೆಯಾಗುವ ವಸ್ತುವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಎದೆ ಹೇಗೆ ಬಡಿಯುತ್ತದೆ? ಹಾಗೆಯೇ ಆದುದರಿಂದ ಸಿಬವಾದ ದೇಹಸ್ಥಿತಿಯು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಬೇಕು. ಶ್ವಾಸೋಚ್ವಾಸ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕು. ಅದಕ್ಕನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಬಾಯಿ ತೆರೆಯಬೇಕು, ನಾಲಿಗೆ ಹೊರದೂಡಬೇಕು. (ಆನಂದನು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡುವನು.) ಸರಿ, ಸರಿ, ಹಾಗೆ, ಹಾಗೆ, ಟೊಪ್ಪಿ ಕೈಯಲ್ಲರಲಿ, ಹೂಂ, ಈಗ ಸರಿ, ನಾನು ಕಣ್ಣೆರೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ತನಕ ಇದೇ ರೀತಿ ಇರಬೇಕು! ನಾನು ಸಿನ್ಹ ಎದೆ ಹಾರುವುದನ್ನೇ ನೋಡಿ ಇಂತಹ ರೋಗವೇ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಈ ಕ್ರಮವು ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ನಾಟ ಪರೀಕ್ಷೆಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮ ಶೋಧನೆ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈಗೋ, ಸ್ವಲ್ಪ ಬಾಯಿ ಅಗಲ ತೆರೆಯಬೇಕು—ನಾಲಗೆ ಹೊರಗೆ—ಮುಖ ಸರೀ ಎದುರು! ಸರಿ—ಹಾಗೆ—ಹಾಗೇ ನಿಲ್ಲು. ನಾನು ಸಾಕು ಎನ್ನುವ ವರೆಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ನಡುವೆ ಗಡಿಬಡಿಮಾಡಿದರೆ ರೋಗ ಪರೀಕ್ಷೆ ಯಾಗದು. ನೆನಪಿರಲಿ, ಸರಿ—ಹಾಗೇ ನಿಲ್ಲು! (ಪಂಡಿತರು ಸದ್ಭಾವದ ಹೋಗಿಬಿಡುವರು.)

ದಾರಿಗರು:—(ಬಂದು ನೋಡುವರು, ನಗುವರು) ಯಾರೋ ಇದು? (ಕೆಲವು ಘೋಕಾಟಗೆ ಹುಡುಗರು ಟೊಪ್ಪಿಯಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಹಾಕುವರು.) ಇದೇನೋ ವಿಚಿತ್ರ? ಬಿಕ್ಕಾಟಣೆಯ ಹೊಸವಾದರಿ!

ಆನಂದ:—(ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡೇ) ಛೇ! ಛೇ! ಛೇ! ಮಹಾಪಂಡಿತರು ನನ್ನ ರೋಗ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು! ಗಲಭೆ ಮಾಡಬೇಡಿ! ಪಂಡಿತರೆ, ಕ್ಷಮಿಸಿ—ಇಗೊಳ್ಳಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡೇ ಇದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಬಾಯಿ ಮಾತ್ರ—ಈಗ, ಸರಿಯಾಯಿತೆ? ಇನ್ನು ಮಾತಾಡುವುದಿಲ್ಲ—ಜನರನ್ನು ನೀವೇ ದೂರಮಾಡಿಸಿ. ಹೂಂ, ಪರೀಕ್ಷೆ ಯಾಗಲಿ! (ಎಂದು ಪುನಃ ಎಕಲ್ಲು ವಾಗಿ ಬಾಯಿಶರಿದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಟೊಪ್ಪಿ ಹಿಡಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲುವನು.)

ದಾರಿಗರು:—ಎನೋ! ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದೆಯೇನೋ! ಪಂಡಿತರೆಲ್ಲದ್ದಾರೋ!

ಇದೇನು ಪೋಕಾಟಿಕೆಯೋ? ಮರುಳೋ? ಭಿಕ್ಷಾಟಣಾಕ್ರಮದಲ್ಲೊಂದು ಸುಧಾರಣೆಯೋ? ಎನಾದರೂ ಕಾಸುದುಡ್ಡು ಟೊಪ್ಪಿಗೆ ಬೀಳಲೆಂದೋ?

ಅನಂದ:—(ಕಣ್ಣಿರೆದು ಸುತ್ತ ನೋಡುವನು. ಪಂಡಿತರು ತನ್ನನ್ನು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಪಂಪಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಬಲಿಕ್ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನಾಚುವನು.)

ದಾರಿಗರು:—ನಿನಗೇನಾಗುತ್ತೋ? ಪೀಗೇಕೆ ನಿಂತಿದ್ದೆಯೋ?

ಅನಂದ:—(ಕೋಪಗೊಂಡು) ಏನೂ ಇಲ್ಲ! ಯಾಕೂ ಇಲ್ಲ! ಅದೇನು ನಿಮಗೇಕೆ? ನೀವು ನಿಮ್ಮ ದಾರಿಪಿಡಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ನೋಡುವ! (ದಾರಿಗರು ಹೋಗುವರು.)

ಅನಂದ:—(ಸ್ವಗತ) ಸರಿ, ಪಂಡಿತರು ನನ್ನ ರೋಗ ಗುಣಪಡಿಸಿದರು. ಇನ್ನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಈ ರೋಗ ಬಾರದು!

ದೃಶ್ಯ ೫.—ರಸ್ತೆ

(ಮಧ್ಯಪಾನದ ದ್ವಿತೀಯವಸ್ಥೆ)

(ಸುರೇಂದ್ರನು ಕುಡಿದು ಮತ್ತನಾಗಿ ಮಾಲುತ್ತು ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಂಡಿಬಾಟಲೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬರುವನು.)

ಸುರೇಂದ್ರ:—(ಬಾಟಲೆಯನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದು ಅದನ್ನು ನೋಡುತ್ತ.)

ಸದ—ರೂಪಕತಾಳ.

ಅಹ ಈ ಮದುವು ಮನೋಹರ, ಯೇನೆಂಬೆ |

ಅಹ ಈ ಸುರೆಯು ಸುವಾಸಿನಿ-ನಾನೆಂಬೆ |

ಆಹಾ, ಬಾ, ಸುರೆಯೆ, ನಿಲಾಸಿನಿ, ಹೇ ರಂಬೆ ||

(ಕುಡಿಯುವನು.) ಆ ಲೆಕ್ಕ ರಿನವನು ಹೇಳಿದ್ದು ಸುಯಲ್ಲ—ಅವನತಲೆ ಬುರುಡೆ! ನಾನು ಲೆಕ್ಕರ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಮುಂದೆ ಹೋದಾಗ ಆ ಜನರು—ಹುಚ್ಚರು—ಫುಂಡರು—ನನ್ನನ್ನು ದೂಡಿಬಿಟ್ಟರಲ್ಲ! ಆಂ, ಏನನರ್ಥ! ಆ ಲೆಕ್ಕ ರಿನವನು ಚಾತಿಭೇದ ಮರೆಯಲಿಕ್ಕೆ—ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ ನಿವಾರಣೆಗೆ—ಅನೇಕ ದಾರಿ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟ—ಅವನ ಕರ್ಮದ ದಾರಿ! ಚಾತಿಭೇದ ನಿವಾರಣೆಗೆ,

ಮುಟ್ಟು ಚಟ್ಟು ಸುಟ್ಟು ತೆಗೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಇದೊಂದೇ ಮಾರ್ಗ—ಈ ಸುರಾ ಪಾನ! ಇದೊಂದಿದ್ದರೆ ರೋಗರುಜೆ ಸಹ ಸೋಂಕಲಾರದು.

ಪದ—(ಎಲ್ಲಿ ಹ ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ರ ತಾಯಿತಂದೆ . . . ಎಂಬಂತೆ) ಚಾಪು ಶಾಳ.

ಅಂಟುರೋಗದ ತಂಟೆಬಾರದು ಕೇಳಿ, ನುದ್ಯದ ಗುಟುಕೊಂದು ಕುಡಿರೈಯ್ಯಾ ||

ಬಂದೊಂದು ಗುಟುಕಿಗೆ—ರೋಗಗಳೂರಾರು—ತಟ್ಟನೆ ನಿಂತಿವೆ—ನಿಜನ್ನೆಯ್ಯಾ ||

ನನ್ನ ಲೆಕ್ಕರ್ ಬೇಡವಂತೆ! ನಾನೇನು ಕಡಿಮೆಯವನೇ? ಸುರೇಂದ್ರರಾವ್ ಎಮ್. ಎ., ಎಮ್. ಎಲ್.! ನನ್ನ ಸನ್ನದ್ಧು ಹೋದರೇನಾಯಿತು! ಒಂದು ದಿನ ಈ ಸುರಾದೇವಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರದೆ ಬಾಟಲಿಯನ್ನು ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿ ತುರುಕಿ ಕೊಂಡು ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋದೆ! ಎನೇನೋ ಮಾತಾಡಿದೆನಂತೆ! ಹುಚ್ಚರು ಅವರಲ್ಲ! ನಾನು ಮಾತಾಡುವುದು sense! solid sense! ಅವರಿಗೆ nonsense! nuisence! ಆಯಿತಂತೆ! ಸನ್ನದ್ಧು ರದ್ದಾಯಿತು—ಹೋಗಲಿ! ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕು? ನನಗೆ ಬೇಕಾದುದು ಈ ಸುರಾದೇವಿ. (ಕುಡಿಯುವನು) ಆ ಲೆಕ್ಕರಿನವನು ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಹೇಳಲಿ! I maintain my point. ಬಾತಿಫೇದ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಇದು, ಇದು, ಇದೇ ಒಂದು ದಾರಿ, most effective means. ಆಹಾ! ಈ ಸುರೆ, ಇದೇನು ರುಚಿ! ನೀವು ನಗಾಡಬೇಡಿರಿ. ನನ್ನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬ್ರಾಂಡಿ ಅಂಗಡಿಗೆ ಬನ್ನಿ, ಅಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತೇನೆ—ಈಶ್ವರ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ನಾನು, ಹುಸೇನ್ ಸ್ಯಾಬ, ಗಿರ್ಗೋರಿನ್ಯಾಕ, ಫಕೀರ, ಇಚಾಕಯ್ಯ—ನಾವೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಜಾತಿ! ಒಂದೇ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯುತ್ತೇವೆ! ಅಷ್ಟು ಸಮೋದರತ್ವ! Brotherhood! ನೋಡಬೇಕು ಅಲ್ಲಿ! ನನ್ನ point ಏನಂದರೆ ಬಾತಿಫೇದ ಮುಟ್ಟು ಚಟ್ಟು ಎಲ್ಲ ಹೋಗಿ ಈ ಲೋಕ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ ಆಗ ಬೇಕಾದರೆ ಈ ಸುರಾದೇವಿ ಸದಾ ಬಾಯೊಳಿರಬೇಕು—

ಪದ—(ಜಾದು ಬರೇ ಮುರೆ . . . ಎಂಬಂತೆ) ಅದಿಶಾಳ.

ಬಾಯೊಳರೇ ಸುರೆ ಸ್ವರ್ಗವೇ ನೀ ಖರೆ ||

ಸೇವೆಯ ಬಿಡದೆ ನಡೆಸುವೆ ಬಾರೆ |

ಕೈಶಾ ವಿನಾಶಾಕಾರಿ ಸುರೆ | ಸ್ವರ್ಗವೇ ನೀ ಖರೆ ||

(ಹಾಡುತ್ತ ಹೋಗುವನು. ಹಿಂದಿನಿಂದ ಸೈಕಲ್ ಬೆಲ್ ಆಗುವುದು! ಅಡ್ಡಾ

ದಿಡ್ಡಾ ನಡೆದು ಗಡಿಬಡಿಯಾಗಿ ಸ್ಯಾಕಲಿನ ಆಡಿಗೆ ಬೀಳುವನು ಕಾಲಿಗೆ ಪಟ್ಟುಗುವುದು ಆಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆಲಿಗೆ ಬಂದ ಜನರು ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕುಳ್ಳಿರಿಸುವರು.)

ಜನರಲ್ಲೊಬ್ಬ:— ಇದೆಲ್ಲ ಕಂಡದ ಮಹಾಶಕ್ತಿ! ಚಿನ್ನದಂತಹು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಈ ಗತಿಗೆ ತಂದಿಳಿಸಿತು! ಧರ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ವಿರಾಜಿಸುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳ ರತ್ನವನ್ನು ಜರಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿತು! ಮದ್ದಿಗಾದರೂ ಬ್ರಾಂಡಿ ಕುದಿಯುವವರಿಗೆ ಈ ದೃಶ್ಯ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿರಲಿ! (ಇನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕೂರಿತು) ಆಯ್ಯಾ ಏನು ನೋಡುತ್ತೀರಿ! ನಮ್ಮ ಸುರಂದ್ರರಾಯರಲ್ಲವೆ? ಒಂದು ವ್ಯಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಇವರು! ಇವರನ್ನು ಮನೆಗಾದರೂ ಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟು ಬರಬೇಕು; ಒಂದು ಕುದುರೆ ಗಾಡಿಯನ್ನು ತನ್ನಿರಯ್ಯಾ!

ಮತ್ತೊಬ್ಬನು:— (ಆಚಿ ಈಚಿ ನೋಡಿ) ಏ, ಏ, ಗಾಡಿ! ಗಾಡಿ! ಇತ್ತ ತಾ! ಎಂದು ಗಾಡಿಯವನನ್ನು ಕರೆಯುವನು).

(ಪರದೆಯು ಬಿಳುವುದು)

ದೃಶ್ಯ ೬.

(ಆರೋಗ್ಯ ಮಾತೆ ಎಂಬ ಲೇಡಿ ಡಾಕ್ಟರಳ ಆಪೀಸು— ಆರೋಗ್ಯ ಸುಂದರಿ ಎಂಬ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಡಾಕ್ಟರಳೂ ಕುಳಿತಿರುವಳು. ಆರೋಗ್ಯ ಪ್ರಚಾರದ ವಿಷಯ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವರು).

ಆರೋಗ್ಯ ಮಾತೆ:— ಆರೋಗ್ಯ ಸುಂದರಿ! ಆರೋಗ್ಯ ಪ್ರಕಾಶ ರಾಯರ ಅನುಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಾವೂ ನಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀದಳವೂ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತ ಹೋದರೆ ಪ್ರತಾಪರಾಯರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಒಂದು ದಿನ ಯಮಧರ್ಮರಾಯನೂ ಬೆರಗಾಗಲೇ ಬೇಕು,

ಆರೋಗ್ಯ ಸುಂದರಿ:— ಅದೇನು? ಅಷ್ಟೊಂದು ಧೈಯದಿಂದ ಹೇಳುವೆ?

ಆರೋಗ್ಯ ಮಾತೆ:— ಇ.ಗೋ, ನನ್ನ ಕೈಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲವು ಆರೋಗ್ಯ ರಕ್ಷಕಿಯರ ಡೈರಿಗಳನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸಿದರೆ ಅವು

ರೆಷ್ಟು ಯೋಗ್ಯರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವರೆಂಬುದು ಸ್ವಯಂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಈ ಡೈರಿಗಳು—ಪೋಲೀಸು ಡೈರಿಗಳು—ಇವೆಲ್ಲ ವನ್ನೂ ಸಿತ್ತಲ್ಲೆಂದ ಕಡಲದೆ, ಜೀಕಾದರೆ ಮನೆಯ ನೆಟ್ಟಲು ಇಳಿ ಯದೆಯೇ ತುಂಬಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವುದೆಂಬುದೇನೋ ಸಿಬ. ಆದರೆ ಈ ಡೈರಿ ಗಳು ಅಂಥವಲ್ಲ. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ನಾನು ಆರೋಗ್ಯರಕ್ಷಕಿಯರ ಕಾರ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಇವುಗಳ ಯತಾರ್ಥತೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿರುವೆನು. ಅವರಲ್ಲಿ ವಂಚನೆಯಿಲ್ಲ. ತುಂಬಿ ಶೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಆವರು ಈ ರೀತಿ ಡೈರಿತುಂಬಿಸಜೀಕಾದರೆ ಅನಿಶ್ಚಾಂತವಾಗಿ ದಣಿಯುತ್ತಿರಲೇ ಬೇಕು.

ಆರೋಗ್ಯಸುಂದರಿ:—ನೀನು ಹೂಗಳುವುದನ್ನು ಕೇಳುವಾಗ ಆರೋಗ್ಯರಕ್ಷಕಿಯರು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳ ವ್ಯತ್ಯಾಂತವನ್ನು ಕೇಳ ಬೇಕೆಂದು ಆಶೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ

ಆರೋಗ್ಯ ಮಾತೆ:—ಹಾಗೋ, ಈ ಡೈರಿಯಿಂದ ಕೆಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಂತ ಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು. Case No. 1. ಉಗುರು ಉದ್ದದ್ದ ಜಿಳೆದು ಅದರಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಲವು ಸೇಕಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಜಿರಕನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಗು—ಉಗುರು ಕತ್ತರಿಸುವ ಆವಶ್ಯಕತೆ; ಈ ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿ ಮಗುವಿನ ತಾಯಿಗೆ ಉಪದೇಶ.—Case No. 2. ಬಂದಿಸ್ವಾ ದರೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡದೆ ಹಾಸಿಗೆಯ ನೇಲೆಯೇ ಹೂರಕಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರೀಮಂತ ಗರ್ಭಿಣಿ—ಈ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಪ್ರಸವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾ ಗುವ ಕಷ್ಟ; ಗರ್ಭಿಣಿಯರಿಗೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ತರದ ಲಭ್ಯವ್ಯಾಯಾ ಮದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯ ಕುರಿತು ಉಪದೇಶ. Case No. 3. ಮಗುವಿನ ಬಾಯಿಗೆ ಮದ್ದು ಕೊಡುವುದರ ದುಷ್ಟರಿಣಾಮ—ರೋಗಿಯ ಮುದ್ದು ಭಯಂಕರ ರೋಗದ ಸಿಡಿಮದ್ದು! ಈ ವಿಷಯ ಬೋಧನೆ. Case No. 4. ಜ್ವರದಿಂದ ನರಕುತ್ತಿದ್ದವಳ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮಗು; ಕಿಮ್ಮು ನವನ ಮಗುಗಳಲ್ಲಿ ಮಗು, ನೈಯಿಲ್ಲಾ ಕಜ್ಜಿ ಹಿಡಿದವನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿ ರುವ ಮಗು, ಹುಣ್ಣಾದ ನಾಯಿಯ ಮರಿಯೊಡನೆ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಗು— ಇಂತಹ ಸಂಸರ್ಗಗಳಿಂದ ಮಗುವಿನ ಏಳೆಯ ವೇಹಕ್ಕೆ ರೋಗವು ಸೇರಿ

ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಂಬುದರ ಕುರಿತು ಆಯತಾಯಾ ಮಗುವಿನ ತಾಯಿಗೆ ಉಪದೇಶ.

ಅರೋಗ್ಯಸುಂದರಿ:—ಶಹಬಾಸಾ—ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೆ ಹೀಗೆ! ಅರೋಗ್ಯವಾತೆ, ನಾವೂ ನಮ್ಮ ದಳದವರೂ ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತ ಬಂದರೆ ಸೀಸೆಂದಂತಾಗುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. 'ಇದೇನು! ಎಂದಿನಂತೆ ಜನರು ಹಿಂಡುಹಿಂಡಾಗಿ ನನ್ನ ಶೈಮುನೀ ನಗರಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಯಮನೂ ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಿಟ್ಟು ಬೆರಗಾಗಲೇ ಬೇಕು. ಇರಲಿ, ಅತ್ತ ನೋಡು, ಹುಡುಗನೊಬ್ಬನು ಬರುತ್ತಿರುವನು. ಅವನ ಮುಖವೆಷ್ಟು ಜುಳುಪೇರಿ ಹೋಗಿದೆ! ದುರಭ್ಯಾಸದ ಫಲವಾಗಿರಬೇಕು. (ಬೀಡಿ ಸೇದುವ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ದೇಹದುರ್ಬಲತೆ ಹೊಂದಿದ ವಿನೋದರಾಯನ ಪ್ರವೇಶ)

ವಿನೋದ:—(ಅರೋಗ್ಯವಾತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು) ಅಮ್ಮಾ, ನನ್ನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿರಿ; ನನಗೇನೂ ಕೂಡುವುದಿಲ್ಲ

ಅರೋಗ್ಯವಾತೆ:—ಮಗೂ, ನಿನಗೇನಾಗುತ್ತದೆ?

ವಿನೋದ:—ಎನಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಲಿ! ಎನೇನೋ ಆಗುತ್ತದೆ—ತಲೆ ತಿರುಗುತ್ತದೆ; ಏನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೂ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ; ಬಂದಿಷ್ಟು ನಡೆದರೆ ಎದೆ ಬಡಿದಾಡುವುದು, ಉಸುರುಗಟ್ಟಿದಂತಾಗುವುದು, ಉಬ್ಬಿಸ ಬರುವುದು.

ಅರೋಗ್ಯವಾತೆ:—ನಿನಗೆ ಮೊದಲಿಂದಲೂ ಹೀಗಾಗುತ್ತಿತ್ತೆ?

ವಿನೋದ:—ಇಲ್ಲ, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಆರು ತಿಂಗಳಿಂದ. ಒಂದು ವರುಷದ ಹಿಂದೆ ನಾನು ಬಲು ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿದ್ದೆ. ಜೂಸಿಯರ್ ರೇಸ್ ನಲ್ಲಿ ನಾನು first; long jump, high jumpಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಮೆಡಲು! ಈಗ ಮಾತ್ರ ಮೆಲ್ಲಗೆ ನಡೆದರೂ ಮೇಲುಬ್ಬಿಸ ಬರುತ್ತದೆ. ತಲೆ ತಿರುಗುತ್ತದೆ. ಓದಿದ್ದು ನೆನಪು ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ!

ಅರೋಗ್ಯವಾತೆ:—ಇತ್ತ ಬಾ (ಸ್ವತಸ್ಸೇಷ್ ಇಟ್ಟು) take deep breadth; ಸರಿಯಾಗಿ ಉಸಿರಾಡು.

ವಿನೋದ:—(ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ) ಇಲ್ಲ, ಆಗುವುದಿಲ್ಲವ್ವು.

ಆರೋಗ್ಯವಾತೆ:—ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡು; ಹೂಂ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ.

ವಿನೋದ:—ಇಲ್ಲ, ಆ....ಗು....ವು....ದಿಲ್ಲ. ಅಯ್ಯೋ, ತಲೆ ತಿರುಗುತ್ತದೆ. ಬೀಳುತ್ತೇನೆ! (ಎಂದು ಕುಳಿತುಬಿಡುವನು)

ಆರೋಗ್ಯವಾತೆ:—ನಿನ್ನ ಶ್ವಾಸಕೋಶಗಳು ಜಹಳ ಬಲಗುಂದಿವೆ. ಈ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗಾಗಬೇಕಾದರೆ ಸ್ವಾಕಲ್ಪ ಸವಾರಿ ಇಲ್ಲವೆ ಬೀಡಿ ಸೇವನೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿರಬೇಕು. ನೀನು ಸ್ವಾಕಲ್ಪ ಸವಾರಿ ಮಾಡುತ್ತೀಯಾ?

ವಿನೋದ:—ಇಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಹೀಗಾಯಿತು!

ಆರೋಗ್ಯವಾತೆ:—ಹಾಗಾದರೆ ಬೀಡಿ ಸೇದುತ್ತೀಯಾ? ಅದೇನು? ನಿನ್ನ ತುಟಿಗಳು ಸುಟ್ಟ ಹಾಗೆ ಕಪ್ಪಾಗಿವೆ?

ವಿನೋದ:—ಬೀಡಿ! ಬೀಡಿ ಸೇದುವುದು!! ಆಂ—ಹೂಂ—ಬೀಡಿ! ಎಲ್ಲಾದರೂ—ಊಂ—ಬೀಡಿ! ಅದರಿಂದ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಆಗುವುದೆ? ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡವರಲ್ಲ ಸೇದುತ್ತಾರೆ! ನಾನು ಬೀಡಿ! ಹೂಂ, ಬೀಡಿ! ಎಲ್ಲಾದರೂ....

ಆರೋಗ್ಯವಾತೆ:—ಎಲ್ಲಾದರೂ? ಏಕೆ? ಸದಾ—ನೋಡು, ನಿನ್ನ ತುಟಿಗಳು ಕಪ್ಪುಕಟ್ಟಿ ಹೋಗಿವೆ! ನಿನ್ನ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಡಿಯ ಹೊಗೆಯ ವಾಸನೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತದೆ! ಅದೇಕೆ ಆ ಕಿವಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುವೆ? ಅಲ್ಲೇನಿದೆ ನೋಡೋಣ! (ಎಂದು ಆತನ ಕಿವಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿ ಬೀಡಿಯ ಕಟ್ಟನ್ನು ತೆಗೆಯುವಳು) ಇದೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಈ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ತಂದ ಏಷ! ಈ ದುರಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಮೊದಲು ಚೆನ್ನಾಗಿ ದ್ದಿಯಲ್ಲವೆ? ಇದು ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳ ಶ್ವಾಸಕೋಶವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಕೆಡಿಸಿಬಿಡುವುದು.

ವಿನೋದ:—ಅಮ್ಮಾ, ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ! ದೊಡ್ಡವರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ನಾನೂ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ! ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರಾದರೂ ನಾನು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಆದೇನೆ?

ಸದ—ತ್ರಿವಟಿ ತಾಳ.

ನಾಸರಿಯದೆ. ವೋಸವೋದೆ || ಬೀಡಿಯ ಸೇದಿ ಬಲವಳಿಯತು ಹಾ ||
ಬೀಡಿಯ ದೋಷವ ತಿಳಿಯದೆ ಕುಮತಿ ಯಾಗಿನಾ
ಬರಿಮರುಳಾಗತಲಿ ಈ ತೆರದೀ ಬಲಗುಂದಿವೆನು ||

ಆರೋಗ್ಯಮಾತೆ:— ಇನ್ನಾದರೂ ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನೀನು
ನಡೆದರೆ ಮುಂಚಿನಂತೆಯೇ ಆಗುವಿ. ಇಂದಿಸಿಂದ—ಈ ಕ್ಷಣದಿಂದ—
ಈ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟೇ ಬಿಡಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಸರ್ವತಃ ಮುಟ್ಟಬೇಡ
(ಎಂದು ಬೀಡಿಯ ಕಟ್ಟನ್ನು ತೆಗೆದು ಬಿಡುವಳು) ಶುದ್ಧವಾದ ವಾಯುಸೇವನೆ—
ಮಿತವಾದ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಆಹಾರ—ಮಿತ ವ್ಯಾಯಾಮ— ಇದೋ
ಈ ಶಕ್ತಿವರ್ಧಕ ಔಷಧ, ಇವುಗಳಿಂದ ಸಿನ್ನ ಶಕ್ತಿಯು ಬರುವುದು. ಆದರೆ
—ಸಸಿರಲಿ, ಜೀಡಿ ಸೇದುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮಾತ್ರ! ಜೀಡಿ ಜಿಟ್ಟು ಸ್ಯಾಕ
ಲಾ ಹಿಡಿರೂ ಆಗುವುದು ಇದೇ ಗತಿ. ಮರೆಯಬೇಡ!

ಸದ—ಆದಿ ತಾಳ.

ಕುವರ ಶಿಲಿಸು ಮಾತ—ಬೀಡಿ ಸೌಖ್ಯನಾಶಿನಿ ||
ಬಿಡುವುದು ತನು ಸೌಖ್ಯಕ ನಿಜವಾರಿ ಕುವರ |
ಬಿಡದೆ—ಬರಿದೆ—ಕೆಡುವೆ—ಕಡೆಗೆ—ಬಡಲ—ಬಿಡುವೆ |
ಬೀಡಿ ಸೌಖ್ಯ ನಾಶಿನಿ || ೧ ||

ವಿನೋದ:— ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಂದಿಗೂ ಮರೆಯೆನು. ಅಂತೆ
ಯೇ ವರ್ತಿಸುವೆನು ಹೇಗಾದರೂ ನಾನೊಮ್ಮೆ ಮೊದಲಿನಂತಾದರೆ
ಸಾಕು.

ಆರೋಗ್ಯಮಾತೆ:— ಈ ದುರಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಬಿಡು, ಬೇರೆ ದುರ
ಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಬಲಿಬೀಳಬೇಡ. ನಾನು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡು. ಇನ್ನು
ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗುವೆಯೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಿತ್ತಯ ಮಾಡಿಕೊ. ವಾರ
ಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಾ. ನೀನು ಎನೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನೆಲ್ಲ
ಆಗಾಗ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ವಿನೋದ:— ಆಗಲವ್ಯಾ! ನಾನು ಹೋಗಲೆ? ಇನ್ನೊಂದು ವಾರ
ಬರುವೆನು.

ಆರೋಗ್ಯವಾತೆ:—ಮಗೂ, ಹೋಗು, ನೀನು ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿ ಸೌಖ್ಯದಿಂದ ಬಾಳುವೆ. ಧೈರ್ಯವಾಡಿಕೊ. (ಹೋಗುವನು).

ಆರೋಗ್ಯಸುಂದರಿ:—ಆರೋಗ್ಯ ವಾತೆ, ಇಂದಿನ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಡೋಣವೆ?

ಆರೋಗ್ಯವಾತೆ:—ಹೋಗೋಣ (ಎಂದು ಇಬ್ಬರೂ ಹೊರಡುವರು)

ಪದ—(ಪ್ರೇಮ ನೇಮ . . . ಎಂಬಂತೆ) ಆದಿತಾಳ.

ಕೇರಿ ಕೇರಿ ಸೇರಿ ಸಾರಿ | ಸತತ ಸುಖವ ಗಳಿಸ ವಾರ್ಗವ ||

ಇಹದ—ಸುಖದೆ —ಬಾಳಿ ಗೃಹದ | ಜೀವನವ ನಡೆಸಿ ಸಂಸಾರದ ||

ಸುಖದಾಹಾರಿ ಬಿಡವೈ ಸೇರಿ ಸುಖದಿಂದ ಬಾಳಿ, ವಿಮಲತೆ ದೋರಿ |

ತಿಳಿದು ನಡೆದು ಕಡುಸುಖದ ಪದದ ರುಚಿಯರಿತು ನಡೆಯಲು || ೧ ||

ದೃಶ್ಯ ೩.—ಬೀದಿ.

ಸೇಕರ ಮಿಠಾಯಿವಾಲ ತಿಮ್ಮಣ್ಣನು ದೇವದಾರದ ಮುರುಕು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಹಲಿಗೆಯನ್ನಿಟ್ಟು, ಅದರಲ್ಲಿ ಸೇಕರ್ ಮಿಠಾಯಿ, ಚಕ್ಕುಲಿ, ಅಪ್ಪದಡ್ಡೆ, ಸುಕುನುಂಡೆ ಮುಂತಾದ್ದನ್ನು ಹಿಡಕೊಂಡು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು).

ಪದ—ದಾದರ ತಾಳ.

ಸೇಕರ್ ಮಿಠಾಯಿ! ಮಿಠಾಯಿ ಸಿಹಿ ಬಿಲ್ಲದಿ!

ತಂದ ಮೇಲೆ ಬಾಲರು ಮಾಡ್ತರು ತಕ್ಕ ತೈ!

ಚಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳರ, ದೊಡ್ಡ ಮಕ್ಕಳರ, ಬನ್ನಿರಿ, ತನ್ನಿರಿ,

ಸೇಕರ್ ಮಿಠಾಯಿ ಮಿಠಾಯಿ ಸಿಹಿಬಿಲ್ಲದಿ ||

ಸೇಕರ್ ಮಿಠಾಯಿ! ಸೇಕರ್ ಮಿಠಾಯಿ! (ಎಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು. ಎದುರಲ್ಲಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹಲಿಗೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವನು) ಸೇಕರ್ ಮಿಠಾಯಿ! ಸೇಕರ್ ಮಿಠಾಯಿ!

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ:—(ಸ್ವಗತ) ಈ ಸೇಕರ್ ಮಿಠಾಯಿಯ ರುಚಿಯೊ ಇಲ್ಲವೆ ನನ್ನ ಪುಣ್ಯದ ಮಹಾತ್ಮೆಯೊ ಯಾವುದೋ ಬಲವಾಗಿರಬೇಕು! ಹಾಗಿಲ್ಲ ದಿದ್ದರೆ—ಮಕ್ಕಳು ನನ್ನ ತಲೆ ನೋಡುವುದೇ ತಡ, ಈ ಸೇಕರ್ ಮಿಠಾಯಿಗೆ ನೋಣಗಳು ಮುತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ. ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಮುತ್ತಿಕೊಳ್ಳು

ವರು. ಎಷ್ಟು ಸಲ ತರಲಿ—ಹೇಗೆ ಮಾಡಿ ತರಲಿ, ತೌಡು ದೂಳಿ ಪಾಕ ಮಾಡಿ ತರಲಿ—ಕ್ಷಣದೊಳಗೆ ಕರ್ಚು! ಅಬ್ಬಬ್ಬಾ ಸೊಣಗಳೆ! (ಎಂದು ತನ್ನ ಮೈಯ ಕಜ್ಜುಹುಣ್ಣುಗಳ ಮೇಲೆ ಕೂತ ನೋಡಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುವನು. ಆ ಹುಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ) ಇದು ನಮ್ಮ ಕಷ್ಟಾರ್ಜಿತದ್ದು! ಬಹಳ ಪೇಚಾಡಿ ಬಟ್ಟು ಗೂಡಿಸಿದ ದುಡ್ಡನ್ನು ಆ ಪಚೀತಿ ಗಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಿರಂಗಿಗೆ ಸುರಿದು ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ಪಡೆದ್ದು! ಸುಖ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿದ್ದು! ಕೆಟ್ಟರಂಡೆ! ನನ್ನ ದುಡ್ಡು, ರಕ್ತ ಎಲ್ಲ ಹೀರಿ—ಕಡೆಗೆ ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಈ ಹುಣ್ಣು! ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದೆ! ನರಕಯಾತನೆಯಲ್ಲ ಅನುಭವಿಸಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಮುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರಕ್ಕೆ ಬೇಡ ಆ ಚಿಣ್ಣಿ ಮಿಣ್ಣಿಯರ ಸಂಗ! ಅಬ್ಬಬ್ಬಾ ಸೊಣಗಳೇ! (ಎಂದು ಘನಃ ಹುಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಕೂತ ನೋಡಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯುವನು) ಸೂಳೆರ ಸಂಗ ಮಾಡುವವರು ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಮರಯಬೇಕು! ಈ ಸೇಕರಾ ಮಿಠಾಯಿ ನನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವಾ ಗಲೂ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಒದುಕಿಕೊಂಡೆ—ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಈ ಸೊಣಗಳು ನನ್ನ ಬಂದೊಂದು ಹುಣ್ಣನ್ನು ಜಾವಿಯಂತೆ ಕೊರೆದು ತಿಂದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದವು! ಎ ಸೊಣಗಳೆ! ನಿಮಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಬಂದೇ! ಈ ಹುಣ್ಣಿನಿಂದ ಸೇಕರಾ ಮಿಠಾಯಿಗೆ—ಚಕ್ಕುಲಿಗೆ—ಆಲ್ಲಿಂದ ಈ ಚರಂಡಿಯಲ್ಲಿರುವ ಆ ಪೇಸಿಕೆಯ ಮೇಲೆ! ಅನಂತರ ಆ ಕಾಫಿಯಂಗಡಿಯ ತಿಂಡಿಯ ಮೇಲೆ—ಜೀದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಮ್ಮಿನವರು ಉಗುಳಿದ್ದುದರ ಮೇಲೆ! ಪುನಃ ಈ ಹುಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ! ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪಿಗಳೆಂದರೆ ನೀವೇ! ಸಿಷ್ಟಕ್ಕು ಪಾತಿಗಳೆಂದರೆ ನೀವೇ, ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ಕೂತುಕೊಳ್ಳಿರಿ! ಈ ಹುಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ಬರಬೇಡಿರಿ (ಎಂದು ಹೊಡೆಯುವನು, ಹೊಡೆಯುವಾಗ ಕಾಲು ಹಲಿಗೆಗೆ ತಾಗಿ ಸೇಕರಾ ಮಿಠಾಯಿಗಳೆಲ್ಲ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುವವು.) ಅಯ್ಯೋ! ಎಲ್ಲಾ ದೂಳಿಗೆ ಬಿದ್ದು ವಲ್ಲ! ಇನ್ನು ಹುಡುಗರು ಬಂದು ನೋಡಿದರೆ!! (ಬೇಗ ಬೆಂಗಳೆ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೆಕ್ಕಿ ತಿಕ್ಕಿ ಬರಸಿ ಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಇಡುವನು.) ಪುಣ್ಣುಕ್ಕೆ ಈ ಸೇಕರಾ ಮಿಠಾಯಿ ಅಂಟಾಗದ್ದು ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆಯಿತು. ದೂಳಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಳಿದಷ್ಟು ಇವಕ್ಕೆ ಬಂದೊಂದು ಬಣ್ಣ ಬರುವುದು! (ಎಂದು ತಿಕ್ಕಿ ತಿಕ್ಕಿ ಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಇಡುವನು. ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಖರ್ಚರ ಮಾರುತ್ತ ಮಂಜಣ್ಣನು ಬರುವನು.)

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ:—ಓ ಹೋ ಹೋ! ಗಜ್ಜಳದ ಹಣ್ಣಿನ ಮಂಜಣ್ಣಾ, ನೀನೇನು ಬರಲಿಲ್ಲ ಎಂತ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಬಾ--ಬಾ--ಬಾ. ಒಬ್ಬನೇ ಕುಳಿತು ಬೇಸರವಾಗುತ್ತಿದೆ. (ಮಂಜಣ್ಣನು ತನ್ನ ಕುಕ್ಕೆ ಯನ್ನು ಎದುರಲ್ಲಿ ಟ್ಟು ಕೊಂಡು ತಿಮ್ಮಣ್ಣನ ಎದುರು ಕೂತುಕೊಳ್ಳುವನು).

ಮಂಜಣ್ಣ:—(ರಾಗದಿಂದ ಹಾಡುವನು) ಚಾಪು ತಾಳ.

ಖರ್ಚೂರ ನೋಡಿರಿ ಒಣ್ಣದಿ ಹೊನ್ನು! |

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ:—(ಕುಚೋದ್ರವಾಡುತ್ತ) ಅದರೊಳಗಿರುವುದು ಬೀದಿಯ ಮಣ್ಣು ||

ಮಂಜಣ್ಣ:—ಸಿಪಿ ಸಿಪಿ ಗಜ್ಜಳ ನೀವೀಗ ತಿನ್ನು! |

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ:—ಕಸಕಡ್ಡಿ ನೋಣಗಳ ಗಬಗಬ ಉಣ್ಣಿ! ||

ಮಂಜಣ್ಣ:—ಏನೋ ತಿಮ್ಮಣ್ಣ, ನನ್ನ ಖರ್ಚೂರವನ್ನು ಗೇಲಿ ಮಾಡುವೆಯಾ? ನಿನ್ನ ಸೇಕರಾ ಮಿಠಾಯಿ ಮಾತ್ರ ಬಹಳ ಚಲೋದಲ್ಲವೆ? ಅದರಲ್ಲಿ ದೂಳು ಮಣ್ಣು ಇಲ್ಲವೆ?

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ:—ಬರೇ ಕುಶಾಲು! ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಗಿರಾಕಿಗಳು ಒಂದಾಗ ಹಾಗೆ ಹೇಳಿಯೇನೆ? ಅವರೆದುರಿಗೆ ನಿನ್ನ ಸರಕನ್ನು ನಾನು ಹೊಗಳಬೇಕು. ನನ್ನದನ್ನು ನೀನು ಹೊಗಳಬೇಕು.

ಮಂಜಣ್ಣ:—ಸರಿ, ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಗಿರಾಕಿಗಳು ಒಂದಾಗ ನಿನ್ನ ಸೇಕರಾ ಮಿಠಾಯಿ ತಿಂದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆ ರೋಗ ಬರುವುದು ಎಂತ ನಾನು ಬೊಟ್ಟು ಇಡುತ್ತೇನೆ. ನೀನು.....

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ:—ಏನೆಂದೆ? ರೋಗ ಬರುವ ತಿಂಟೆಯನ್ನು ಯಾರು ಮುಟ್ಟಾರು?

ಮಂಜಣ್ಣ:—ರೋಗದ ಸಂಗತಿ ಯಾರು ಮಾತಾಡಿದರು! ನಾನೆಂದುದ್ದು ಅರೋ....ಗಾಯ! ನಿನ್ನ ಸೇಕರಾ ಮಿಠಾಯಿ ತಿಂದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅರೋಗವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಅರೋಗ ಬರುವುದು—ಎಂದು.

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ:—ಸರಿ ಈ ರೀತಿ ನನ್ನ ಹುಣ್ಣನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ನನ್ನ ದಪ್ಪ ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಅರ್ಥವಾದೀತು ಮಂಜಣ್ಣಾ! ನನ್ನ ನಾಲಿಗೆಗೆ ಅರ ಹಾಕಿಕೊ!

ಮಂಜಣ್ಣ:—ಹೂಂ. ಆರೋಗ, ಆರೋಗ್ಯ, ಆರೋಗಯ, ಆರೋಗಾಯ, ಆರೋಗ್ಯ! ಅಬ್ಬಬ್ಬ! ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟ! ಆ ಸುಟ್ಟು ಹೆಸರು! ಸರಿ “ಆರೋಗ್ಯ ಇಲ್ಲದವರಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯ” ಬರುವುದು. ಸರಿಯಾಯಿತೆ?

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ:—ಸರಿ, ಸರಿ, ಮರೆಯ ಬೇಡ. ಮರೆತರೆ ನಾನೂ ಹೇಳಿ ಬಿಟ್ಟೀನು, ಬಾಗ್ರತೆ!

ಮಂಜಣ್ಣ:—ಏನೆಂದು?

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ:—ನನ್ನ ಗಜ್ಜಳದ ಹಾಡಿನ ಸೊಲ್ಲೆಗೊಂದು ಅಡ್ಡ ಸೊಲ್ಲು.

ಮಂಜಣ್ಣ:—ಹೇಗೆ?

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ:—ನನ್ನ ಸೊಲ್ಲಾಗಲಿ, ಮತ್ತೆ ನನ್ನ ಅಡ್ಡ ಸೊಲ್ಲು!

ಮಂಜಣ್ಣ:—“ಓಬೂರ ಸೋಟಿರಿ ಬಣ್ಣ ಏ ಹೊಸು”

ತಿಮ್ಮ:—“ಅದರೊಳಗಿರುವುದು ಜೀವಿಯ ಮಣ್ಣು”

ಮಂಜಣ್ಣ:—“ಸಿಹಿ ಸಿಹಿ ಗಜ್ಜಳ ನೀವೇಗ ತಿನ್ನು”

ತಿಮ್ಮ:—“ಕಸಕಟ್ಟಿ ನೋಣಗಳ ಗಜಗಬ ತಿನ್ನು”

ತಿಮ್ಮ:—ಹ ಹಾ ಹಾ—ಹೇಗೆ? ನನ್ನ ಆರೋಗ ಒಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಇದು ಮದ್ದು! (ಮಂಜಣ್ಣನು ಬೆರಳು ಚಿಕ್ಕ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು. ಅವನ್ನು ಕಾಡು) ಮಂಜಣ್ಣಾ ಅದೇನು ಲೆಕ್ಕ?

ಮಂಜಣ್ಣ:—ಇಂದಿನ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲುಕುಟಿಗದೇವರ ಚಮತ್ಕಾರ ಇರಬೇಕು ನೋಡು! ಕಲ್ಲುಕುಟಿಗ ದೇವರೇ, ನನ್ನ ಕಂಭದ ಎದುರು ಹಣ್ಣುಕಾಯಿ ಇಟ್ಟು ಅಡ್ಡ ಬೀಳುತ್ತೇನೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ನಡೆಸುವಾ! ಬಡವನನ್ನು!

ತಿಮ್ಮ:—ಅದೇನು ಚಮತ್ಕಾರ? ಹೇಳು! ಹೇಳು! ನಾನೂ ಹಣ್ಣುಕಾಯಿ ಇಡುತ್ತೇನೆ.

ಮಂಜಣ್ಣ:— ಸೋಡು, ನಾನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡುವಾಗ ಮೂರು ಮೂರು ಸಲ ಸರೀ ತೂಕ ಮಾಡಿ 20 ಸೇರು ಗಜ್ಜು ತಂದಿದ್ದೆ. ಸೇರು ಕಲ್ಲಿನ ಬದಲಿಗೆ ಅರ್ಧ ರಾತ್ನು ಕಲ್ಲೆ ಇಟ್ಟು ಮಾರಿದೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ 5 ಸೇರಿಗೆ ಆರು ಸೇರು ಆಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ತೂಕ ಮಾಡಿ ಸೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಎಂದ ಮೇಲೆ 5 ಸೇರಿಗೆ 6 ಸೇರು 10 ಸೇರಿಗೆ?

ತಿಮ್ಮ:—12 ಸೇರು.

ಮಂಜಣ್ಣ:—20 ಸೇರಿಗೆ?

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ:—12 ಸೇರು 12 ಸೇರು? 24 ಸೇರು.

ಮಂಜಣ್ಣ:— ಈಗ ನಾಲ್ಕು ಸೇರು ಉಂಟು. ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಮಾರಿದ್ದು?

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ:—20 ಸೇರು.

ಮಂಜಣ್ಣ:— ಸೇರಿಗೆ ಒಂದಾಣೆ ಮಂತೆ ಮಾರಿದೆ. ಯಾರೂ ಒಂದು ಕಾಸೇನಾದರೂ ಪರಾಪೋತಿಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಎಂದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದುಪ್ಪಾಗಬೇಕು?

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ:— 20 ಆಣೆ; ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಸಾಲವಾಣೆ!

ಮಂಜಣ್ಣ:— ಆದೇ ಈಗ! ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಎಂಟಾಣೆ ಉಂಟು! ಕೆಲವು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರು ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ನನ್ನ ಖರ್ಚಿನವೇ ಇದ್ದು ಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಬೆಳೆಯಿತೆ? ಈ ಖರ್ಚಿನವಕ್ಕೆ ವೂಜಿ ಮಾಡಲೆ? ಕಲ್ಲು ಕುಟ್ಟಿ ಗಸಿಗೆ ಹಣ್ಣು ಕಾಯಿ ಮಾಡಲೆ? ಯಾರಿಗೆ ಹರಕೆ ಮಾಡಲೆ!

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ:— (ಆಶೀರ್ವಚನ) ತಡೆ, ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ವೊದಲಾಗಿ ಪೇಳು— ಸೀಸು ಬೆಳಗ್ಗೆಯಿಂದ ಈ ವರೇಗೂ ಎಲ್ಲಿ ಕೂತಿದ್ದೆ?

ಮಂಜಣ್ಣ:— ದೂಳಿಗಲ್ಲೆಯಲ್ಲ!

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ:— ಸರಿ, ಆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ವೋಟರ ಕಾರುಗಳು ಓಡುತ್ತಿ ದ್ದುವೆ?

ಮಂಜಣ್ಣ:—ಅವುಗಳಿಗೆ ಗಡಿಮಿತಿಯುಂಟೆ? ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಅತ್ತ ಇತ್ತ—“ಪೇಂಕಾ, ಪೇಂಕಾ” ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದುವು.

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ:—ಹಾಗಾದರೆ, ಮಂಜಣ್ಣಾ, ನೀನು ಪೂಜೆಮಾಡಬೇಕಾದ್ದು ಖರ್ಚುರಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲ, ಕಲ್ಲು ಕುಟ್ಟಿಗಸಿಗೂ ಅಲ್ಲ! ಆ ಮೋಟಾರಾ ಕಾರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೂತುಕೊಂಡು ಓಡುವ ಮಹಾರಾಯರುಗಳಿಗೆ! ಇನ್ನಷ್ಟು ಕಾರುಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಲೆಂದು ದೇವರಿಗೆ ಹರಕೆ ಹೇಳಿಕೊ!

ಮಂಜಣ್ಣ:—ಯಾಕಪ್ಪಾ! ಅದಕ್ಕೂ ಅದಕ್ಕೂ ಏನು ಗಂಟು!

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ:—ನಿನ್ನ ಅಂಟು ಖರ್ಚುರಕ್ಕೂ ಅವರ ಕಾರಿನಿಂದೇಳುವ ದೂಳಿಗೂ ಗಂಟು! ನಿನ್ನ ಅಂಟು ಮುದ್ದೆ ಖರ್ಚುರವು ಸೋಳಸೋಳ ಯಾಗಿ ಕಾಣಲೆಂದು ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಅದನ್ನು ಬಿಡಿಸುತ್ತಾ ಮಗುಚುತ್ತಾ ಇದ್ದೆ, ದೂಳು ಬಂದು ಅದರಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯುತ್ತಾ ಇತ್ತು. ಮಂಜಣ್ಣಾ, ನಿನ್ನ ಖರ್ಚುರ ಬೆಳೆಯಲಿಲ್ಲ—ಅದಕ್ಕೆ 4 ಸೇರು ದೂಳು ಬಂದು ಸೇರಿತು ಅಷ್ಟೆ! ಸರಿ, ತಕ್ಕೊಂಡುತಿಂದರು. ದೊಡ್ಡವರ ಸವಾರಿಯು ಡೌಲು, ಬಣವರ ಬಾಯಿಗೆ ದೂಳು!

ಮಂಜಣ್ಣ:—ಈಗ ತಿಳಿಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಇನ್ನು ನಾಳೆ ಮಾತಾಡೋಣ!

ತಿಮ್ಮ:—ಏನು? ಇನ್ನೂ 4 ಸೇರು ಖರ್ಚುರವಿದೆಯಲ್ಲ! ಮಾರುವುದಿಲ್ಲವೆ?

ಮಂಜಣ್ಣ:—ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಳಗ್ಗೆಯೇ ಗಿರಾಕಿಯಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟು ಹೋದರಾಯಿತು. ಗಿರಾಕಿಯಾದ್ದು ಬಟ್ಟು ಇಲ್ಲೇಕೆ ಕಾಯಬೇಕು?

ತಿಮ್ಮ:—ನಿನ್ನ ಖರ್ಚುರವನ್ನು ಬೆಳಗ್ಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಾಟಿ ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟವರು ಯಾರಪ್ಪ?

ಮಂಜಣ್ಣ:—ಇಲ್ಲೇ ಸಮಾಪ ಆ ಪಚೀತಿಗಲ್ಲಯ ಅಪ್ಪಿರಂಗಿ.

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ:—ಮಂಜಣ್ಣಾ! ದಮ್ಮಯ್ಯಾ ಮಹಾರಾಯ! ಈಗ ಕತ್ತಲಾಗುವಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಡ. ಸಾಯಂಕಾಲದ ಸಾಟಿಯು ಗುಟ್ಟು ಈಗ ಗೊತ್ತಾಯಿತು! ನಿನಗೂ ಬಲೆ ಬೀಸಿದ್ದಾಳೆಯೆ? ಸರಿ 'ಮಂಜ

ಣ್ಣಯ್ಯಾ, ಸಾಯಂಕಾಲ ಹೋಗುವಾಗ ಇತ್ತಲಾಗಿಂದ ಬನ್ನಿ, ಖರ್ಚು ರ ಬೇಕು' ಬನ್ನೀ ಬನ್ನೀ ಕಾದು ಕೂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ವೈಯಾರ ದಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದಳು. ನೀನು ನಂಬಿದ್ದೆ ಅಲ್ಲವೆ? ಹೋಗು—ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದೂವರೆ ರೂಪಾಯಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಖರ್ಚುರವೂ ಇಲ್ಲ—ನಾಳೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯೇ ಗತಿ!

ಮಂಜಣ್ಣ:—ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದಳೆಂದು ನೀನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು?

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ—ನನಗೂ ಹಾಗೇ ಹೇಳಿದ್ದಳು. ನಾನು ನಂಬಿ ಕೆಟ್ಟ. ಸಾಯಂಕಾಲ ಮಾರದೆ ಉಳಿದ ಸೇಕರಾ ಮಠಾಯಿಗೊಂದು ಸಾಟಿ ಉಂಟಿಂತ—ಈಗ ನೀನು ಹೋಗುವಂತೆ—ನಾನೂ ಹೋಗಿ ಈ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಬಂದೆ! ನೋಡು. ಈ ಹುಣ್ಣುಗಳು! ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ತಾನೆ? ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿದ್ದೆ! ಅಯ್ಯೋ! ಆಗಿನ ನನ್ನ ಸರಕಯಾತನೆಯನ್ನು ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಮೈ ಈಗಲೂ ಬುಮ್ ಎನ್ನುವುದು. ಪೈಲಾನಾನಾ ನಂತೆ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಗಿದ್ದ ನಾನು ಈಗ ಹೇಗಾಗಿದ್ದೇನೆ ನೋಡು! ನನ್ನ ಬಾಳು ಹಾಕಾಯ್ತು! ನಿನ್ನ ಖರ್ಚುರ ಮಾರಾಟವಾಗದಿದ್ದರೆ ಉಪವಾಸವಾದರೂ ಬೀಳು! ಅವಳ ಆ ಸಾಯಂಕಾಲದ ಸಾಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮರುಳಾಗಬೇಡ!

ಮಂಜಣ್ಣ:—ಎನು? ಅವಳಿಗೆ ಅಂತಹ ಭಯಂಕರರೋಗಗಳೆಂದು ವುವೆ? ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ದುಂಡುದುಂಡಾಗಿದ್ದಾಳೆ!

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ:—ಮಂಜಣ್ಣಾ, ಸ್ವಲ್ಪ ಕೂತುಕೊ, ಎಲ್ಲ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ಸೂಳೆರು ದುಂಡುದುಂಡಗಾಗಿ ಚಂದವಾಗುವುದೇ ರೋಗ ಹಿಡಿದ ಮೇಲೆ. ಕೊಳೆತ ಕುಂಬಳಕಾಯಿಯಂತೆ ಹೊರಗೆಲ್ಲಾ ಸರಿ—ನಾನು ತಿಳಿಯದೆ ಕೆಟ್ಟೆ! ನೀನು ತಿಳಿದೂ ಕೆಡಬೇಡ, ಜೋಕೆ! ಜೋಕೆ! ಈ ಅಪ್ಪಿರಂಗಿ ವಿಷಯ ಮಾತ್ರ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆಂತ ತಿಳಿಯಬೇಡ. ದೊಡ್ಡ ಸೂಳೆರು, ಭಾರೀ ಸೂಳೆರು, ಸಣ್ಣ ಸೂಳೆರು—ತುಂಡು ಸೂಳೆರು—ಗುಟ್ಟಿನ ಸೂಳೆರು—ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ. ಬಿಳಿ ಕಾಗೆ ಸಿಕ್ಕೇತು, ಅತ್ತೀ ಹೂ ಸಿಕ್ಕೇತು, ಆದರೆ ರೋಗವಿಲ್ಲದ ಸೂಳೆ ಸಿಕ್ಕಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ! ಸೂಳೆಯೆಂದರೆ ಕಾಫಿ ಹೊಟಿಲಿನಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು ತೊಳೆಯುವ ನೀರಿನ ಬಾಲ್ದಿಯಂತೆ! ಊರ ಕೆರೆಯಂತೆ! ಪಬ್ಲಿಕ್ ಲೇಟ್ರಿನಾ ನಂತೆ!

ಮಂಜಣ್ಣ—ಅದೇ ನಾನು ಖರ್ಚೂರ ಮಾರಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಲ್ಲವೆ? ಅನೇಕೆಗೆ ರೋಗವಿದ್ದರೆ ನನಗೇನು?

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ—ನಾನೂ ಹಾಗೇ ಯೋಚಿಸಿ ಹೋಗಿ ಕೆಟ್ಟೆ! ನಾನೇಕೆ ನೀನೇಕೆ? ಎಂತೆಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಬುದ್ಧಿವಂತರೂ ಈ ಸಂಜೆ ಸಾಟಿಯ ಬಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿದ್ದಾರೆಂತೆ! ಡಾಕ್ಟರ್, ವಕೀಲರು, ಜನಕಿ ಸಾಯಕಾರ, ಸರಾಫರು ಇಂಥವರೆಲ್ಲ ಈ ಗಾಳಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಾರೆಂತೆ! ನೀನು ಬೀಳುವುದು ದೊಡ್ಡದೆ?

ಮಂಜಣ್ಣ—ಅದು ಹೇಗೆ ತಿಮ್ಮಣ್ಣ?

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ—ಕೇಳು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಯೋಚಿಸು—ಭಾರೀ ದೊಡ್ಡ ಸೂಳೆ ರಾತ್ರಿ 8 ಗಂಟೆಗೆ ತನಗೆ ಅಸ್ವಸ್ಥ—ಕಠಿಣ ಅಸ್ವಸ್ಥ—ಕೂಡಲೆ ಬರಬೇಕು ಎಂತ ಡಾಕ್ಟರ್‌ನಿಗೆ ಜನ ಓಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಡಾಕ್ಟರ್‌ನು ಹೋಗಬೇಕೋ ಬೇಡವೋ?

ಮಂಜಣ್ಣ—ಹೋಗದೆ ಇದ್ದರೆ ಅವರು ಡಾಕ್ಟರ್‌ರೇ ಅಲ್ಲ.

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ—ಸು. ಡಾಕ್ಟರ್‌ನು ಹೋದರು. ಹೆಂಗಸರ ದೇಹ ಸರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲವೇ? ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇರಕೂಡದು. ಡಾಕ್ಟರ್‌ರೂ ಅವಳೂ ಮಾತ್ರ ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ! ಅಗಲವಾದ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಆಚೆ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಅವಳು ಮಲಗಿದ್ದರೆ ಡಾಕ್ಟರ್‌ನು ಸರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ? ಮಂಚದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು. ಆಗ ಅವಳು 'ಎದೆ ನೋವು—ಬದಿ ನೋವು, ಬೆನ್ನು ನೋವು, ಕಿಬ್ಬೊಟ್ಟೆ ನೋವು, ತೊಡೆ ನೋವು, ಕೆನ್ನೆ ನೋವು—ಅಲ್ಲಿ ಬತ್ತಿ ನೋಡಿ, ಇಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನೋಡಿ, ಕಣ್ಣು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ, ಬಾಯಿ ಸರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿ' ಎಂದು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಣ್ಣ ವಸ್ತ್ರದ ತುಂಡನ್ನು ಓರೆ ಓರೆ ಮಾಡಿ ಅಂಗಾಂಗಗಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಬೇರೆ ಲಜ್ಜೆ ವೈಯ್ಯಾರಗಳನ್ನು ತೋರಿ, ಕಣ್ಣಿನಿಂದಲೂ ಮುಗುಳು ನಗೆ ಯಿಂದಲೂ ನಾಲ್ಕು ಬಾಣ ಹೊಡೆದಳೆಂದರೆ ಬೇಕದ ಮೃಗ ಬೀಳಲೇ ಬೇಕು! visiting fees ಪಡೆಯುವ ಆಶೆಯಿಂದ ಹೋದ ಡಾಕ್ಟರ್‌ನು ತಾನೇ ಎಸಿಟಿಂಗ್ ಫೀಸ್ ಕೊಟ್ಟು—ಪುನಃ ಪುನಃ ಎಸಿಟಿಂಗ್ ಕೊಟ್ಟು

ಕಡೆಗೆ ಕಿಟ್ಟು ಬರುವರು! ಲೋಕಗಳ ಭಯಂಕರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು
 ಡಾಕ್ಟರರೇ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಇಂತಹ ಒಲೆಗೆ ಬೀಳುವಾಗ ಬವಣೀ ಸಾಹು
 ಕಾರರು, ಚಿನ್ನದ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಇವರನ್ನು ಕಡೆ ಹಾಕುವುದು ದೊಡ್ಡದೆ'
 150 ರೂಪಾಯಿಯ ಶೀರೆ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದಿದೆ, 500 ರೂಪಾಯಿಯ
 ವಜ್ರದ ಉಂಗುರ ಬೇಕೆಂದಿದೆ, ನನಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ದಯ
 ಮಾಡಿ ನಮೂನೆವಾರು ಹಿಡಕೊಂಡು 8 ಗಂಟೆಗೆ ಬರಬೇಕು' ಎಂದು
 ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸುವುದೇ ತಡ! ಲಾಭದ ಆಸೆಗೆ ಓಡಿ ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.
 ಹೋದ ಮೇಲೆ ಸವಿ ಸವಿ ಮಾತು—ಬಲಪು ಬಯ್ಯಾರ—ಗಾಯನ—
 ಕಾಳು ಟಿಪ್ಪಿನಾ—ವೀಕ್ಷಣೆ, ಕೊನೆಗೆ 'ಇದು ಸರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ನಮೂನೆ
 ಬೇಡ—ಬೇರೆ ನಮೂನೆಯದಾಗಬೇಕು—ನಾಳೆ ಉಂಡಿತ ತರಬೇಕು—
 ಬರಬೇಕು—ನನ್ನಾಣೆ ಉಂಟು—ಬರಬೇಕು—ಕಾದು ಕೂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ'
 ಹೀಗೆ ನಾಳೆ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾಡದಿನೊಳಗೆ ಮೃಗ ಬಳಿಯೊಳಗೆ ಬಿದ್ದೇ ಬಿಡು
 ವುದು! ವಕೀಲರಿಗೆ ಗಿಲೀಟು ಹಚ್ಚಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ! ಹೇಗೆಂದೆಯಾ? 'ಎಸೋ
 ಬಂದು ಅಶ್ಯಗಶ್ಯ ಆಲೋಚನೆ ಕೇಳಲಿಕ್ಕಿದೆ; ಬಹಳ ಬರೂರಿದ್ದು; ಖಾಸಗಿ;
 ಆಫೀಸಿಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಸಂಕೋಚವಾಗುತ್ತದೆ. ದಯಮಾಡಿ ಈಗಲೇ ಬರ
 ಬೇಕು' ಎಂತ 9 ಗಂಟೆಗೆ ವಕೀಲರಲ್ಲಿಗೆ ಜನ ಕಳುಹಿಸಿ ಬಿಡುವರು.
 'ಎಸೋ ಕ್ರಿಮಿಸಲಾ ನಡದಿರಬೇಕು ಭಾರಿ ಫೀಸು ಸಿಕ್ಕುವ ಸಂದರ್ಭ'
 ಎಂತ ಬಾಯಿಹಳೆದುಕೊಂಡು ವಕೀಲರು ಹೋಗುವರು. ಅಲ್ಲಿ ಉಪ
 ಚಾರವೇ ಉಪಚಾರ—ನವನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಯಾವುದೋ ಬಂದು ಬಾಡಿಗೆ
 ಚೀಟಿನ ವಿಷಯ ಎಸೋ ಬಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ—ಅಂತೂ ಕೊನೆಗೆ ಮೃಗ ಬಲೆಗೆ.
 ಬಿತ್ತೆಂದಾದ ಮೇಲೆ 'ನಾಳೆ ಬರಬೇಕು—ಉಂಡಿತ ಬರಬೇಕು—ನನ್ನಾಣೆ
 ಉಂಟು—ಹೂಂ ಊಂ, ಬರಬೇಕು—ಕಾದು ಕೂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ—ಕಷ್ಟ
 ಗಾರರ ನಡುವೆ ತಮಗೆ ನಮ್ಮಂತವರ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆಲ್ಲ? ಆದರೆ ನನ್ನಾಣೆ
 ಉಂಟು! ಬರಬೇಕು' ಎಂದು, ಮುಗಿಯಿತೆ? ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಇದೇ ರೀತಿ.
 ಯಲ್ಲಿ ಎಂತೆಂತವರು ಈ ಸಂಜೆ ಸಾಟಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬೀಳುವಾಗ ಎಳೆಪ್ರಾಯದ
 ಹುಡುಗರನ್ನು ಬಂದೇ ಬಂದು ನೋಟದಿಂದ ಎದೆ ತಳಮಳ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ
 ಬಗಲೊಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವರಿಗೊಂದು ಕ್ಷಣದ ಲೀಲೆ—ಮುಂಬ.

ಣ್ಣಾ, ಅದು:ದಿಂದ ಚಾಗ್ರತೆ! ಚಾಗ್ರತೆ! ಎಷ್ಟೇ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗಲಿ! ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಹೋದನೆಂದರೆ ಕೂಡಲೆ ಬುದ್ಧಿನಾಶ, ಅನಂತರ ಧನನಾಶ, ಆ ಮೇಲೆ ದೇಹನಾಶ—ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ? ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾರ್ಜಿತ ಅಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಈ ಸೂಳೆಯರ ಎದೆ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊನೆಗೆ ಪ್ರತಿಫಲ ರೂಪವಾಗಿ ತಾನು ಪಡೆದ ತರತರದ ರೋಗಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಮೂಲಕ ಸಂತಾನ ಪಾರಂಪರ್ಯದ ರಕ್ತದಲ್ಲೇ ತುಂಬಿಸಿ ಬಿಡುವರಂತೆ! ಹೀಗೆ ಆ ಒಡ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತವೆಂದು ಸಿಗುವುದು ಈ ರೋಗಗಳು ಮಾತ್ರ! ತಿಳೀತೆ ಎಷ್ಟೋ ಮಕ್ಕಳ ಕಣ್ಣು ದೋಷ, ಕುರುಡುತನ, ಕಿವುಡುತನ, ಬುದ್ಧಿವಾಂದ್ಯ, ವೃಣ ಶರೀರ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅವುಗಳ ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಪ್ರಸಾದವಂತೆ! ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಪ್ರಸಾದ! ಮೊನ್ನೆ ಆರೋಗ್ಯ ವರ್ಧಕ ಸಭೆಯವರೊಬ್ಬರು ಈ ವಿಷಯ ಲೆಕ್ಚರ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಿತ್ತು ನೀನು!

ಮಂಜಣ್ಣ:—ಸು,—ಈಗ ಗೊತ್ತಾಯಿತು, ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ವಿಷಯ ಸಿನಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಿತೆಂದು, ಮೊದಲು ಅನುಭವಿಸಿದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಲೆಜ್ಜರ ಸವರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾತು ಹೌದೆಂದು ಕಂಡಿತು. ಅಲ್ಲವೆ? ಅವರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸನ್ನ ಅನುಭವದ ಒರೆಗಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ತಿಕ್ಕಿದೆ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಹದಿನಾರಣೆ ಮಾತು, ಎಂತ ತಿಳಿದುಬಂತು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೂ ನಾನು ಆ ಸುಜೆ ಸಾಟಿಗೆ ಹೋದೆನೆ? ಉರ್ಜೂರ ಪಾರಾಭವಾಗಬಿದ್ದರೆ ನಾಳೆ ಅಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲೇ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಇದೇನು ತಿಮ್ಮಣ್ಣ, ಇನ್ನೂ ಇಷ್ಟು ಸೇಕರಾ ಮಿಠಾಯಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಒಬವಾಗಿಯೂ ಇದು ಬೆಳಗ್ಗೆ ತಂದುದಲ್ಲ. ಒಂದು ಸರ್ತಿ ತಂದದ್ದು ಕರ್ತಾಗಿಗೆ ಎರಡನೇ ಸಲ ತಂದದ್ದು ಗಿರಬೇಕು.

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ:—ಹ ಹು ಹಾ! ಸಿನ್ನ ಕಲ್ಲು ಕುಟ್ಟಿಗನ ಚಮತ್ಕಾರದಂತೆ ನನಗೂ ಆಯಿತು—ಇಂದಿನ ವ್ಯಾಪಾರದಂತೆ ಇಷ್ಟರ ವರೆಗೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಎರಡನೇ ಸಲ ತಂದದ್ದಲ್ಲ! 5ನೇ ಸಲದ್ದು! ನೋಡು ರೊಕ್ಕ! 5 ರೂಪಾಯಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಆದೀತೆ?

ಮಂಜಣ್ಣ.—ಅದೇನಪ್ಪಾ! ಇಂದು ಅಷ್ಟು ಸೇಕರಾ ಮಿಠಾಯಿ ಮಾಡಿದೆ?

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ.—ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು—ಇಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸೇಕರಾ ಮಿಠಾಯಿ ಮಾಡಲುಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದೆ. ಎಂದೋ ಅಗ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು ಜೋಲಬಿಲ್ಲ ತಂದಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಯಾವಾಗಲೋ ತಂದಿದ್ದ ಗೋದೀ ಹಿಟ್ಟು ಇತ್ತು. ಸಾಕಕ್ಕೆ ಸಾತ್ರ ಒಲೆಯು ನೇಲಿಟ್ಟು ಬಿಲ್ಲ ಹೊಯಿದೆ—ಕುದಿಸಿದೆ. ಒಂದಿಷ್ಟು ನೀರೂ ಹೊಯಿದೆ. ಮಗುಚತೊಡಗಿದೆ. ಗಟ್ಟಿ ಬಿಲ್ಲದ ಉಂಡೆಗಳಂತೆ ಎಸೋ ತೋರಿಬಂದುವು; ಸಟ್ಟುಗದಿಂದ ಬಡಿದೆ; ಡಂ. ಡಂ ಎಂದಿತು. ಇದೇನು ಮಲಾನುತಾ! ಇದೇನಪ್ಪಾ! ಎಂದು ಸಟ್ಟುಗದಿಂದಲೇ ಎತ್ತಿಸೋಡಿದೆ! ನೋಡುವುದೇನು? ಒಂದು ಹೆಗ್ಗಣ! ಮತ್ತೊಂದು ಇಲಿ! ಇನ್ನೊಂದು ಮುರಿ! ನನು ಮಾಡಲಿ? ತೆಗೆದು ಬಿಸಾಡಲಿ? ಅವುಗಳ ಮೈಮೇಲಿನ ಬಿಲ್ಲದ ಸಣ್ಣ ಯಾರು ಕೂಡುವುದು? ಕಡಿನೆ ಎಂದರೆ ನಾಲಕ್ಕು ಸೇರು ಆದೀತು! ಒಂದಿಷ್ಟು ನೀರು ತಂದ. ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾತ್ರಕ್ಕೇ ತೊಳೆದು ಗಿಮುಚಿ ಹಿಂಟಿ ಬಿಸಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ.

ಸದ—ಆದಿತು.

ಬಿಲ್ಲದ ಸಾಕ—ಕುದಿಸಲು ಬಂಕೈ ಹೆಗ್ಗಣ ಒಂದು.

ಒಂದಿಲಿ ಹೆಂಡತಿಯಾ ನೋಡೋ.

ಬಂದಕೆ ಕಾಲಿಲ್ಲ | ಮತ್ತೊಂದಕೆ ತಲೆಯಿಲ್ಲಾ ಲೇ ಲೇ ಲೇ ||

ಬಿಲ್ಲದ ಸಾಕ ಕುದಿಸಲು ಬಂಕೈ ಹೆಗ್ಗಣ ಒಂದು ||

ಅನಂತರ ಬಿಲ್ಲ ಕುದಿಯತೊಡಗಿತು. ಆಗ ಮೇಲೆ ಒರತೊಡಗಿದುವು—ಎಕ್ಕಳೆಯ ರೆಕ್ಕಗಳೂ! ಎಕ್ಕಳೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಕಾಣಿಸಿಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಗೆ ಹೋಗಿದ್ದವೋ? ರೆಕ್ಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಟ್ಟುಗದಿಂದ ಬಳಿಗೆ ಮಾಡಿ ಬಾಚಿ ಬಿಸಾಡಿದೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಹಿಟ್ಟು ಸುಂದೆ! ಅನಂತರ ಗೊತ್ತಾಯಿತು, ಹಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹುಳ ಆಗಿತ್ತೆಂದು. ಆದರೆ ಅವುಗಳಿಂದ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಗುಚಿದರೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಾಕ ಆಗಿಹೋಗುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಒಂದು ಮೋಸ ಆಯಿತು! ಹಿಟ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು! ಬಿಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಎನು ಮಾಡಲಿ! ಸಾಕವನ್ನು ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಲೆಯು ಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟು

ಹಿಟ್ಟು: ತರಲಕ್ಕೆ ಅಂಗಡಿಗೆ ಓಡುವುದೆ? ಎಲ್ಲ ಹಾಳಾಗಲಿ ಹೋದೀತು! ಎನು ಮಾಡುವುದು ಎಂತ ಯೋಚಿಸಿದೆ. ತಟ್ಟನೆ ಬಂದು ಉಸಾಯ ಹೊಳೆಯಿತು. ಫಕ್ಕನೆ ಜಗಲಿಯಿಂದ ಬೀದಿಗೆ ಹಾರಿದೆ; ಮೋಟಾರುಕಾರರು ಗಳ ಓಡಾಟದಿಂದ ನಯನಯವಾದ ದೂಳು ಯಥೇಚ್ಛವಿತ್ತು. ಬಂದಷ್ಟು ಗೋಚಿ ಪಾಕಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಮಗುಚಿಬಿಟ್ಟೆ! ಅವಳಾ ಪಾಕ ಬಂತು! ಆ ರೀತಿ ಪಾಕ ಈ ವರೆಗೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ನೂರು ಮಾರು ಎಳೆದರೂ ತುಂಡಾಗಬೇಕೆ? ಬಮ್ಮೆ ತಂದೆ, ಮಾದಿ; ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ. ಇದು ನನ್ನ ಸುದ್ದು. ಆದುದರಿಂದ ಇಂದು ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ದೂಳಿನ ಪ್ರತಾಪವೇ ಮತ್ತೂ ಮತ್ತೂ ತೋರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಬರ್ಬರ ಹೆಚ್ಚಾದ್ದಕ್ಕೆ ಕೂಡಲೆ ಕಾರಣ ತಿಳಿಯುತ್ತಿತ್ತೆ?

ಮಂಜಣ್ಣ:—ಸರಿ, ಸರಿ—ಈಗ ಗೊತ್ತಾಯಿತು! ಹಾಗಾದರೆ ಇಂದು ಬೆಳೆಯ ವ್ಯಾಪಾರ ನಮಗಾಗಿದೆ. ಇಬಿಷ್ಟು ನಾಳೆ ಮಾರೋಣ. ಈಗ ಹೋಗೋಣವೆ?

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ:—ಆಗಲಿ. ನಾಳೆಯೂ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬಾ. ಬಟ್ಟೆಗೆ ಕೂತು ಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಮಂಜಣ್ಣ:—ನಾಳೆ ಮೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಬುಲಾಸೆ! ಕೇಳಲಿಲ್ಲವೇ? ಆ ಆರೋಗ್ಯ ಪ್ರಚಾರ ಮಂಡಳಿಯವರ ಡಂಗುರ! ತಿಂಡಿ ಸಾಮಾನು ಮಾರು ವವರು ಬೀದಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತುಕೊಳ್ಳಬಾರದಂತೆ. ಕನ್ನಡಿಯ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಯೋಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಿರುಗಬೇಕಂತೆ. ಮೇಕಾದವರ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕೊಡಬೇಕಂತೆ. ಇದಕ್ಕೆ ತಪ್ಪಿದರೆ 50 ರೂಪಾಯಿ ವರೆಗೆ ಬುಲಾಸೆಯಾಗಲಿ 2 ತಿಂಗಳ ವರೆಗಿನ ಸಜೆಯಾಗಲಿ ಕೊಡುವ ಅಭಿ ಕಾರ ಅವರಿಗೆ ನಿಶ್ಚಿತವೆಂತೆ! ನಾನು ಕನ್ನಡಿಯ ಪಟ್ಟಿಗೆ ಮಾಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನಿನ್ನಯೇ ಪಾಕಿದ್ದೇನೆ. ಕಾಫಿ ಹೋಟೆಲಿನವರಿಗೂ ಇದೇ ತರದ ಕಾನೂನು ಬರಲಿಕ್ಕಿದೆಯಂತೆ. ಕಾಫಿ ತಿಂಡಿಯಂಗಡಗಳೆಲ್ಲ ಮನೆಯೊಳಗೆ—ನೀರು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸ್ಯಾನಿಟೋರಿಯ ಮಾರ್ಚ್! ಅಂತೆ.

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ:—ಹಾಗಾದರೆ ನನಗೂ ಒಂದು ಪಟ್ಟಿಗೆ ಆಗಬೇಕಾ ಯಿತು! ಹೂಂ, ಏಳು, ಹೋಗೋಣ—(ಜಬ್ಬರೂ ಎಳುವರು.)

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ:—(ಹಾಡುತ್ತ) ಸೇಕರಾ ಮಿಠಾಯಿ ಮಿಠಾಯಿ ಸಿಹಿ ಜಿಲ್ಲಿದಿ |

ಮಂಜಣ್ಣ:—(ಹಾಡುತ್ತ) ಸೇಕರಾ ಮಿಠಾಯಿ ಮಿಠಾಯಿ ಕಹಿ ಜಿಲ್ಲಿದಿ! |

ತಿಮ್ಮಣ್ಣ:—ತಿಂದ ಮೇಲೆ ಬಾಲರು ಮಾಡ್ಕರಾ ತಕ್ಕ ತೈ. ||

ಮಂಜಣ್ಣ:—ತಿಂದ ಮೇಲೆ ಬಾಲರ ಹೊಟ್ಟೆ ಗುಳುಗುಳು ತೈ ||
ಹ ಹ ಹಾ—ತಿಮ್ಮಣ್ಣ, ಆಗಿನ ಸಿಸ್ಸ ಅಡ್ಡ ಸೊಲ್ಲಗೆ ಇದೂ ಒಂದು ಅಡ್ಡ ಸೊಲ್ಲ! ಹ ಹ ಹಾ (ಎನ್ನುತ್ತ ಹೋಗುವರು.)

ದೃಶ್ಯ V—ಬಾಲಿಕಾ ಪಾಠಶಾಲೆ.

(ಶಾಲಾ ಬಾಲಿಕೆಯರು ಕೋಲಾಟಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವರು. ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಿಯು ಕುಳಿರುವಳು)

ಉಪಾಧ್ಯಾಯಿನಿ:—ಬಾಲಕೆಯರೆ, ಮೊನ್ನೆ ಆರೋಗ್ಯಸಂಜೇವಿನೀ ಯಮ್ಮನವರು ಒಂದು ನಿಮಗೆ ಕಲಿಸಿದ ಶಿಶುಪಾಲನಾ ಗೀತವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ಕೋಲಾಟವಾಡಿರಿ.

(ಬಾಲಿಕೆಯರು ಹಾಡುತ್ತ ಕೋಲಾಟವಾಡುವರು.)

ಪದ—(ಭಾರತೆಯರೆ ನಮ್ಮ . . . ಎಂಬಂತೆ) ಮದಲಾಸಿ ಮಟ್ಟು ಚಾಪು-ತಾಳ.
ಶಿಶುಪಾಹದ ದಿನ ಬಾಲೆಯರ್ಕೂಡಿ | ಶಿಶುಪಾಲನೆಯಕ್ರಮ ಪ್ರಚಾರಮಾಡಿ

|| ಸಲ್ಲ ||

ಸ್ತನ ಶಿಶುವಿಗೆ ದೇವನಿರ್ವಿತಾಹಾರ | ತನುಜಿಳಿವಣಿಗೆಗೆ ಅದು ಸರ್ವಸಾರ ||

ನಿಂತಿಯಿಂದ ಕ್ರಮದಿಂದ ಅನುಭವದಿಂದ | ಮೊಲೆಯುಣಿಸೆ ಮಗು

ಬಿಳಿವುದು ಸುಖದಿಂದ || ೧ ||

ಮೊಲೆ ಹಾಲು ಸಿಗದರೆ ಹಸುವಿನ ಹಾಲು | ತೆಳುಗೈದು ಬಿಸಿಗೈದು

ಕೊಡುವುದು ಮೇಲು ||

ಪೇಟೆಯ ಪೇಟೆಂಟು ಹಾಲಿನ ಪುಡಿಯು | ಮಗುವನ್ನು ಪುಟ್ಟಿಗೈಯದು
 ಬರೆ ಭ್ರಮೆಯು || ೨ ||
 ಮಗು ಹಸಿವಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕೂಗುವುದಲ್ಲ | ತೆಗೆದುಣಿಸಲಾಗದು ಕೂಗಿದಾಗಲ್ಲ ||
 ಕೂಗಿನ ಕಾರಣ ತಿಳಿಯಲು ಬೇಕು | ಶಿಶು ಮನವನು ತಿಳಿಯೆ
 ತಾಳ್ಮೆಯು ಬೇಕು || ೩ ||
 ಬೇಗೆಯು ಬೇನೆಯು ಕತ್ತಲೆ ಕೋಣೆ | ಕಟ್ಟಿಟ್ಟ ಗಾಳಿಯು ಚುಚ್ಚುವ ತಗಣೆ ||
 ಹೆಟ್ಟುವ ಹಾಸಿಗೆ ಭಾರದ ಹೊದಿಕೆ | ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದು ಮಗು
 ಕೂಗುವುದಿವಕೆ || ೪ ||
 ಮೊಲೆಯಿರುವ ತಾಯಿಯು ಹಾಲಿವ ಪಶುವು | ಸಿರೋಗಿಯಾಗಿರೆ
 ಶಿಶುವಿಗೆ ಸುಖವು ||
 ಮಗುವಿನ ಬಾಯಿಗೆ ಮುದ್ದಿಡುವ ಜನರ | ಜೊಲ್ಲಿನ ರೋಗಾಣು
 ಸೇರ್ಪಡೆ ಶಿಶುವ || ೫ ||
 ಕೆಮ್ಮುವ ರೋಗಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಶುವ | ದಮ್ಮಯ್ಯ ಬಿಡಬೇಡಿ
 ಕೊಲ್ಲಿರಿ ಮಗುವ ||
 ಗುಮ್ಮ ಬೇತಾಳ ಭೂತವು ಬಂತುಯೆಂದು | ಎಳೆ ಹೈದಯದಿ
 ಭಯ ನಡಬೇಡಿರೆಂದು || ೬ ||
 ಸಕ್ಕರೆ ಮುಂತಾದ ಸಿಹಿ ತಿಂಡಿಯಧಿಕ | ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದೀಯೆ ಕೆಡುವುದು ಸೌಖ್ಯ ||
 ಬಿಸ್ಕಿಟು ಹಲ್ಲಿನ ವಸಡಿಗೆ ಅಂಟು | ಮಕ್ಕಳ ಹಲ್ಲು ನೋವಿಗೆ
 ಅದು ಗಂಟು || ೭ ||
 ಸಡಿಲಾದ ಉಡಿಗೆಯ ತೊಡಿಸಲು ಬೇಕು | ಮಡಿಯಾದ ಹಾಸಿಗೆ
 ಮಲಗಲು ಬೇಕು ||
 ತೊಯ್ದ ಹ ಅರಿವೆಯ ಕೊಳಕಾದ ಉಡಿಗೆ | ಹುದುಗಿಸಿಯಿಡಬೇಡಿ
 ಹಾಸಿಗೆಯದಿಗೆ || ೮ ||
 ನಡೆಯುವ ಮೊದಲಾಗಿ ನಡೆಸುವ ಮಂಕು | ಬಿಡದೆಗೈವುದು ಶಿಶುವಿನ
 ಕಾಲ ಡೊಂಕು ||
 ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲಾಗಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸೆ | ಬಳುಕುವ ಬೆಂಗೋಲು
 ಬಾಗುವದೈಸೆ || ೯ ||

ತೃತೀಯಾಂಕ .

ದೃಶ್ಯಂ .

(ಮದ್ಯಪಾನದ ತೃತೀಯಾವಸ್ಥೆ)

(ಸುರೇಂದ್ರನು ಮಲಿನವಾದ ಹರಕು ಕೊಟ್ಟನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು—ನೋಡಿದರೆ ಹುಚ್ಚನಂತೆ ಕಾಣುವನು. ಕುಡಿತದಿಂದ ಮತ್ತನಾದವನಂತೆ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಡುವನು. ಕಿಸೆಯಲ್ಲೊಂದು ಬಾಟು—ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಬಾಟು! ತಡವರಿಸಿ ಮಾತುಗಳು.)

ಸುರೇಂದ್ರ:—

ಪದ—ಏಕತಾಳ.

ನನಗೇನಾದರು—ಕಡಿಮೆಗಳಿಲ್ಲ—ಸರಿಯಾರೆನಗೀಗ | ಅಹಾಹಾ |
ಸುರೆಯೆಂಬಾಕೆ ವೋಹಿಪಳಿನ್ನ |
ವಿಾರುವರುಂಟಿ ಧರಣಿಯೊಳಿನ್ನ |
ತರತರದಲಿ ಸುಖಿಸುವಯಿನ್ನ |
ನಾನೇ ನೋಡಿರಿ ಇಂದ್ರಾ | ಅಹಾಹಾ |

ಇಂದು ಅಲ್ಲೊಬ್ಬ “ಹೆಂಡ ಕೆಟ್ಟದು” ಎಂದು ಲೆಕ್ಕರ ಮಾಡು ತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಆ ಗೊಡ್ಡು ತಲೆಬುರುಡೆಯ ಮೇಲೆ ಈ ಬಾಟಲಿಯನ್ನೇ ಬಡೆದು ಅವನಿಗೆ ಸುರಾಭಿಷೇಕಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮುಂದೆ ಸುಗ್ಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿದ್ದವರು ನನ್ನನ್ನೇ ದೂಡಿಬಿಟ್ಟರು! ಆಂ! ಏನನ್ಯಾಯ! ಹೆಂಡ ಬಳ್ಳೆದೋ ಕೆಟ್ಟದೋ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಕುಡಿದು ನೋಡಬೇಕು! ಸ್ವಂತ ಅನುಭವವಿಲ್ಲದವರು ಲೆಕ್ಕರ ಕೊಟ್ಟರೆ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ! All bookish! all imaginary ಅವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ! ಹೆಂಡ ಕುಡಿಕರಿಗೆ ಪ್ರೇಮ ವೇನೆಂದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ--ಅಂತ. ಆ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ! ಏನು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಿದೆ? ಪ್ರೇಮದ ದೆಸೆಯಿಂದ ರಾಜನೂ ಗುಲಾಮನಾಗುವನು; ಆದರೆ ಸುರೆಯು ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಗುಲಾಮನೂ ಕೂಡ ರಾಜನಂತೆ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗುವನು!

ಸ್ವರಾಜ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ—ಈ ಸುರೆಯೇ ಸಾಧನ! ಈಗ ನಾನೇ ರಾಜ!

ಪದ—ಆದಿತಾಳ. (ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಿ ಮಟ್ಟು)

ಧರಿತ್ರಿಗೀಗಾ—ನಾನೇ ರಾಜಾ—ಠೀವಿಯಿಂದ ಪೋಗುವೆ ||

ಅಮರಸುಖವ—ನೀನ ಸುರೆಯಾ ವಾಸವೆನ್ನ—ನಾಲಗೆ ||

ರಾಜತನವೂ—ತೋರದಿರುವ—ಭಾರಿ ಸುಖದಿ—ನಾಸಹೆ ||

ಪ್ರೇಮವು ಯಾಚಕತ್ವವನ್ನು ಜೋಡಿಸುವುದು. ಕಂಡವಾದರೋ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಧಿಕ್ಕರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಏನೂ ತೋಚದಂತಾಗುವುದು—ಆದರೆ ಸುರೆಯಿಂದ ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿ ಉದ್ರೇಕ ಗೊಳ್ಳುವುದು. ಸೋಡಿ, ನನ್ನ ಈ ಲೆಕ್ಕರಗೆ ಅವನ ಲೆಕ್ಕರಾ ಸರಿಯೆ? ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಅಂಥ ಹೊಂದಿದರೂ ಆದೊಂದು ಸ್ತ್ರೀ ಅಂಥ! ಆದರೆ ಸುರಾ ಸಾಸದಿಂದ ತಾನೇ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತಳಾದ ಸ್ತ್ರೀಯೆಂದೂ ತಿಳಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈಗ ನಾನು ಸ್ತ್ರೀ—ವೈಯಾಕರಿ, ಸಂದಲೀಮಣಿ! (ಎಂದು ಬಿನ್ನಾಣ ಮಾಸುತ್ತ ಕುಣಿಯತೊಡಗುವನು.)

ಪದ— ದಾದರತಾಳ

ಕಾಂತಿಯ ನೀವುದು—ಕಂಡಿದ ಮೋರೆಗೆ || ಒಂದು ಗುಟ್ಟುಕು ಕುಡಿದರೆ ಚಿಂತೆ ||

ಬತ್ತಿಸೋದು—ಹೆಂಡ | ಕುಡಿದರೆ ತೋರ್ವುದು ಸ್ವರ್ಗದ ಮಹಾತ್ಮೆ || ೧ ||

ಹೆಣ್ಣಿಗಿಂತ ನೂರು ಪಾಲು ಹೆಚ್ಚು ಸುಖ ತೋರು ತೈತೆ | ಯಾಕಪ್ಪ

ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಕಷ್ಟವ ಬಿಡುವದು ||

ಆಂ, ಏನು ಹೇಳಿದೆ! ಏಷ್ಟು ಕುಡಿದರೂ ತಲೆಗೆರುವುದೇ ಇಲ್ಲ! ಕಲ್ಪನಾ ಶಕ್ತಿ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ! ಕ್ಷಣದೊಳಗೆ ಇಳಿದುಬಿಡುತ್ತೆ (ಎಂದು ಕುಡಿಯುವನು) ಇದೇನು ರುಚಿ! ಅಮೃತ! ಹಹ್ಲಹಾ! ಅಮೃತ! ಹಾಂ! ನೆನಪಾಯಿತು! ಆ ಲೆಕ್ಕರನವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ—ಕುಡಿಕನು ಅವಿಶ್ವಾಸಿ, ಸುಳ್ಳುಗಾರ, ಚಾಡಿಗಾರ—ಕಳ್ಳ—ಕೊಲೆಪಾತಕಿ ಎಂದು. ಎಲ್ಲಾ ಸುಳ್ಳು, ಸುಳ್ಳು! ಕೊಲೆ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಮದ್ಯವು ತಲೆಗೆಲಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಡುವ ಸತಂಭಟ್ಟನೆಂದರೆ ಸುರಾಪಾನಿಯೇ ಸರಿ! ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೇ ರೀತಿ ಇರುವುದು ಅವನಿಗೇ ಸರಿ! ಇನ್ನು ಚಾಡಿಗಾರನಂತೆ!

ಹೇಗೆ? ಯಾರು ಏನು ಹೇಳಿದರೆಂಬುದರ ಜ್ಞಾಪಕವಿದ್ದರಲ್ಲವೆ ಚಾಡಿ ಹೇಳುವುದು! ಕಳ್ಳತನ—ಅದು ಹೇಗೆ? ಕೇಳಿ, ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಕಥೆ— ಒಂದು ಸಲ ನಮ್ಮ ಮದ್ಯದ ಬೈಟಿಕ್ಯಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ನನ್ನ ಉಂಗುರವನ್ನು ಕದ್ದು ಜಿಟ್ಟನು. ಆದರೆ ಅನಂತರ ಸುರೆಯ ಅಲ್ಲಕಲ್ಲೋಲತೆಯಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನ ನಾದಾಗ ಅದನ್ನೆ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ತಂದುಕೊಟ್ಟು—ಇಗೋ, ಇದು ನಾನು ಕಳವು ಮಾಡಿದ್ದ, ಭದ್ರವಾಗಿ ಇಟ್ಟಿರು!’ ಎಂದು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ನಾನು ಉಂಗುರವನ್ನು ನೋಡಿ, ಅಣ್ಣಾ ಇದು ನನ್ನದಲ್ಲವೆ? ಎಂದೆ. ಆಗ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ನಗಾಟ! ಹಹಹಹಾ! ಯೋಚಿಸಿದರೇ ನಗೆ ಬರುತ್ತದೆ—ಹಹ—ಹಹಹಾ—ಹಹಹಾಹಾ! ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಾಡಿದೆವು. ಈ ಭ್ರಾತೃಪ್ರೇಮ Brotherhood ಯಾರಲ್ಲಿ ಬಂದೀತು! (ತಲೆಕಿರುಬುವನು) ಅಂ.ಏನೆಂದೆ? ಎಲ್ಲಾ ಮರೆತು ಹೋಯಿತು! (ಹೆಂಡದ ಮತ್ತತ ಇಳಿದಂತೆ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು ಬಾಟಿಗಳನ್ನು ನೋಡುವನು) ಇದೇನು? ಏನು ಬಾಟಿಯನ್ನೇ ತಂದೆನೆ? ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕುಡಿದು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟೆವೆ? ತುಂಬಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನೆನೆಪಾಗುವುದು! ಏನೇ ಇರಲಿ, ಪುನಃ! ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗಬೇಕು. (ಎಂದು ತಿರುಗುವನು—ಪರದೆಯೊಳಗಿಂವ ಹುಡುಗರ ನಗಾಟ ಕೇಳಬರುವುದು) ಯಾರದು? ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆ! ಏನು, ಹೆಂಡಕುಡಿಕನೆಂಬಿರಾ? ಹೌದು, ಹೌದು, ಹೆಂಡಕುಡಿಕ ಹೌದು! ಈಗ ಮಾತ್ರ ಹೆಂಡ ಇಳಿದಿದೆ! ಹೆಂಡ ಕೆಟ್ಟದ್ದು—ಹೌದು—ಕೆಟ್ಟದ್ದು! ನಾನು ಕೆಟ್ಟ—ನೀವು ಕೇಡಬೇಡಿ! ಹೆಂಡ ಕುಡಿಕ ನಾದರೂ ಸಿಪುಗೊಂದು ಬುದ್ಧಿವಾದ—ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವದ ಬುದ್ಧಿವಾದ—ಹೇಳುತ್ತೇನೆ—ಕೇಳಿ! ನಗಾಡಬೇಡಿ—

ಪದ—ಚಾಪುತಾಳ.

ಮಕ್ಕಳಿರಾ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳಿ | ಸುಮ್ಮನೆ ನಗಾಡಬೇಡಿ |

ಕೆಟ್ಟುಹೋದೆ ನಾನು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ | ಈ ಮದ್ಯದಿಂದ | ಕೆಟ್ಟುಹೋದೆ ನಾನು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ ||

ಎಮ್ ಎ ಎಮ್ ಎಲ್ ಆಗಿ ಇದ್ದೆ | ಡೇನ್ಯಲ್‌ನಂತೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದೆ |

ಯಾರು ನೋಡಿ | ನಾನೆ ಸುರೇಂದ್ರ || ನಿಮ್ಮಾಣೆ ಹೌದು | ಯಾರು ನೋಡಿ

ನಾನೆ ಸುರೇಂದ್ರ ||

ಕಟ್ಟಿದ್ದೆಂದು ಗೊತ್ತು ಉಂಟು | ಜೀವವಾದರು ಬಿಡುತೇನೆ |
 ಹೆಂಡ ಮಾತ್ರ ಬಿಡಲಾರೆ || ಕೆಟ್ಟು ಪೋದೆ | ಹೆಂಡಮಾತ್ರ ಬಿಡಲಾರೆ ||
 ಅಣಗೀಣೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡೆ | ಮೇರೆದಪ್ಪಿ ಕುಡಿಯೆನೆಂದು |
 ಸಂಜೆಯಾಗಲು ಅಣೆ ಕಾಣೆ! ಸತ್ಯವಿದು | ಸಂಜೆಯಾಗಲು ಅಣೆ ಕಾಣೆ! ||
 ಹೇ | ಮಕ್ಕಳರ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳಿ ||

ದೃಶ್ಯ ೮ — ಬೀದಿ.

(ಕಾಫಿ ಹೋಟೆಲುಗಾರ ಶ್ಯಾಮನು ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ)

ಪದ—ದಾದರ ತಾಳ.

ಎಷ್ಟು ದ್ದ ನಾಲಗೆ | ವಿನಾಯ್ಕನದುಹ— ||
 ಲೆಕ್ಕರ ಭರದಲಿ ಹೋಟೀಲ ದೂರಿದ ||
 ಎನಗಾದ ನಷ್ಟಕ್ಕೆ—ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಎಳೆದು—
 ಬುದ್ಧಿಯ ಕಲಿಸುವೆ—ಚಂದದೆ ಅವಗೆ || ೧ ||

ಶ್ಯಾಮನು:—ಆ ವಿನಾಯಕರಾಯನು ತಾನೊಬ್ಬ ಆರೋಗ್ಯವರ್ಧಕ ಸಭೆಯ ಮೆಂಬರ, ತನಗೆ ನಾಲಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಉದ್ದ ಉಂಟು, ಎಂತ ನನ್ನ ಹೋಟೆಲಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಂತು ದೊಡ್ಡ ಲೆಕ್ಕರಾ ಮಾಡಿ ಬಸರಿಗೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಹೊಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಆಸಹ್ಯ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡಿದ. ಈಗ ನನಗೆ ಮೊದಲಿನ ಆರ್ಥ ಗಿರಾಕಿಗಳೂ ಇಲ್ಲ! ಇರಲಿ, ಅವನನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಟ್ಟೀನೇ? ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ 1000 ರೂಪಾಯಿಯ ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಜ್ಯ ದಾಕ್ಲು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ; ನಾಲ್ಕು ಬಸ ಪಕೀಲರುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ! ನನ್ನ ದೆಂತೂ ಹೋಟೆಲಿನ ದುಡ್ಡು! ಸೀರಿಸಿಂದ ಬಂದದ್ದು; ಸೀರಿಸಂತೆ ಹೋಗಲಿ! ಆದರೆ ಅವನಿ ಗೊಂದು ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸಿಯೇ ಬಿಡಬೇಕು! ಇಂದು ನಂಬರ ವಿಚಾರಣೆ. ವಕೀಲರು ಬೇಗನೆ ಒರಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದವಾರೆ (ಕಿಸೆಗೆ ಕೈಹಾಕಿ ನೋಡಿ) ಹೂಂ, ಮರೆತು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ! ದುಡ್ಡಿನ ಚೀಲ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದರೆ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡಿಸುವವರೇ ಇಲ್ಲ!

ಪದ—ಆದಿತಾಳ.

ಕೋರ್ಟಿನ ಬಳಿಯೊಳ್ | ಗಡಿಬಿಡಿ ಬಹಳ |
 ದುಡ್ಡಿನ ಚೀಲ—ಸಡಿಲಿಸದರೆ ಕೋಪಾಟೀಣಿ ||
 ಭಕ್ತಿಸು—ತಾರ—ದಂಥ | ಕಕ್ಷಿಯ—ಬೇಡ—ವೆಂತ |
 ಕೋರ್ಟಿನ ಕಂಠ—ನುಡಿವುದು ತುಂಬ | ಆದರಿಂ ಸುರಿವೇ ಕೈ ತುಂಬ || ೧ ||

ದೃಶ್ಯ ೩.—ಮುನ್ಸಿಪಲ್ ಕೋರ್ಟು.

(ಮುನ್ಸಿಪರು — ವಕೀಲರು — ಗುವಾಸ್ತಿಯರು — ಶ್ಯಾಮ — ವಿನಾಯಕರಾಯರೂ ಇತರ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರೂ — ಕಕ್ಷಿ ಗಾರರೂ — ಇತ್ಯಾದಿ ಇರುವರು. ಗುವಾಸ್ತಿಯಗು ಕೈ ಸನ್ನೆ ಬಾಯಿಸನ್ನೆ ಪಿಸುಪಿಸು ಮಾತುಗಳಿಂದ ಕಕ್ಷಿ ಗಾರರಿಂದ ದುಡ್ಡು ಸೆಳೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವರು. ಪೇದೆಯರು ಆಗಾಗ 'ಸದ್ದು ಮಾಡಬೇಡಿ — ಯಾರದು ಗುಲ್ಲು ಮಾಡುವುದು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವರು. 'ಸದ್ದು! ಸದ್ದು' ಎಂದು ಕೈಯೆತ್ತಿ ಹೇಳುವರು. ದುಡಿ ಗಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕೈ ನೀಡುವರು — ಇತ್ಯಾದಿ ನಟನೆಗಳು ಈ ದೃಶ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊರಗಿಂದ ಹೊರಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರಬೇಕು).

ಶ್ಯಾಮನ ಕಡೆಯ ಪ್ರಮುಖ ವಕೀಲ ಮಾಧವರಾವ್:—(ಮುನ್ಸಿಪರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ) ಮಹಾಪ್ರಭೋ! ಈ ವ್ಯಾಜ್ಯವು ಈ ಪಟ್ಟಣದ ದೂಳಿ ಗಲ್ಲಿಯ ಛೇಮವಿಲಾಸವೆಂಬ ಕಾಫೀ ಹೋಟೆಲ್ ಪ್ರೊಪ್ರೈಟರ್ ಶ್ಯಾಮರಾಯರು ಆರೋಗ್ಯವರ್ಧಕಸಭೆಯ ಮೆಂಬರರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿನಾಯಕರಾಯರಿಂದ ತನಗುಂಟಾದ ಸುಮಾರು 1000 ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಸ್ವಕೃತ್ಯ ತಂದದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ! ಸದ್ರಿ ವಿನಾಯಕರಾಯರು ತಾ. 2-2-1929ರಲ್ಲಿ ವಾದಿಯ ಹೋಟೆಲಿನ ಸವಿಾಸ ಸಿಂತು ವಾದಿಗೆ ಸಸ್ವ ಮಾಡುವ ದುರುದ್ದೇಶದಿಂದ ಹೋಟೆಲಿಗೆ ಬರುವ ಜನರಲ್ಲಿ ಜುಗುಪ್ಸೆ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಅಲ್ಲಸಲ್ಲದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ತನ್ನ ಅಸಾಸಾಸ್ಯ ವಾಕ್ಯಾತುರ್ಯದಿಂದ ಲೆಕ್ಷರ್ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ವಾದಿಗೆ ಬಹಳ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಮಹಾಪ್ರಭೋ! ಪ್ರತಿವಾದಿಯ ಈ ಕೃತ್ಯವು ಕೇವಲ ದ್ವೇಷಸ್ವಭಾವದ್ದು, ಅಸಂಬದ್ಧವಾದ್ದು, ಆಧಾರವಿಲ್ಲದ್ದು, ಹಾನಿಕರವಾದ್ದು, ನ್ಯಾಯಕ್ಕೂ ನೀತಿಗೂ ವಿರುದ್ಧವಾದ್ದು ಎಂದೂ ಮನ್ನಿಸತಕ್ಕುದಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯವು P. W. 1, P. W. 2, P. W. 3, P. W. 4, up to P. W. 25. ಇವರ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ I. L R. Case No. 25, No. 30, No. 728 ಇವುಗಳಿಂದಲೂ Madras Law Journal Case No. 58, No. 91, No. 576, No. 767 ಈ ಕೇಸುಗಳ ಇತ್ಯರ್ಥದ ಆಧಾರದಿಂದ ಸಹಾ ವಾದಿಯು ಕೇಳಿದ ಸಿವ್ಯತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲಿಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ, ಮಹಾ ಸ್ವಾಮಿ!

ಮುನ್ಸಿಪ್:—ವಿನಾಯಕರಾವ್, ಇದಕ್ಕೆ ನೀವೇನು ಹೇಳುತ್ತೀರಿ?

ವಿನಾಯಕ:—ನಾನು ಲೆಕ್ಕರಾ ಮಾಡಿದ್ದು ಹೌದು, ಮಹಾ ಸ್ವಾಮಿ! ಆದರೆ ವಾದಿಯ ಹೋಟೆಲಿಗೆ ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ನಾನು ಯಾರನ್ನೂ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿಲ್ಲ. ವಾದಿಯನ್ನಾಗಲೀ ಅತನ ಹೋಟೆಲನ್ನಾಗಲೀ ಎತ್ತಿ ಮಾತಾಡಿದುದೂ ಇಲ್ಲ. ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯುವ ಅಭ್ಯಾಸವೇ ಕೆಟ್ಟದೆಂದೂ ಅಭ್ಯಾಸವಿದ್ದು ಚೋಕ್ಕಟವಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಿಲ್ಲದೆ ಹೋಟೆಲಿಗೇ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಾದರೆ ಕಣ್ಣು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೆರೆದು ನೋಡಿ ಹೋಗಿರಬಹುದು ಸ್ವಾಮಿ ಸುಪನ್ಯಾಸದ ಸಾರಂಶವಾಗಿತ್ತು, ಮಹಾ ಪ್ರಭೋ!

ಮುನ್ಸಿಪ್:—ನೀವಾಗಲೀ ನಿಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯವರ್ಧಕ ಮಂಡಳಿಯ ಇತರ ಸದಸ್ಯರಾಗಲೀ ಇಂತಹ ಲೆಕ್ಕರಾ ಮಾಡುವ ವೊಡಲು ಹೋಟೆಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೋಟೆಲುಗಾರರಿಗೆ ಜೋರಿಸಿರುವಿರೋ?

ವಿನಾಯಕ:—ಹೌದು ಸ್ವಾಮಿ, ನಾವು ಅನೇಕ ಹೋಟೆಲುಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಂಡು ಜನರ ಆರೋಗ್ಯದ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟು ವ್ಯಾಪಾರಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೋಟೆಲಿನ ಮಾಲೀಕರಿಗೆಲ್ಲ ಪದೇ ಪದೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದೆವು. ಅನಂತರ ಜನತಾಪಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜನತೆಗೂ ಎಚ್ಚರಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಲೆಕ್ಕರಾಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆವು. ಈಗದ ಪುಸ್ತಕವಿಲ್ಲದ ಶಿಶುಸಂರಕ್ಷಣೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಸುಸಂಸ್ಥಿತ ದೂಳಿಗಲ್ಲಿಯ ತೇರಬೀಟಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಪ್ಲೇಂಟಿಸ್ತೆಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಲೆಕ್ಕರಾ ಮಾಡಿದ್ದು ಹೌದು—ಆದರೆ ವಾದಿಗೆ ಸಷ್ಟವಂತು ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲ್ಲ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ!

ಮುನ್ಸಿಪ್:—ಇರಲಿ, ನೀವು ಅನೇಕ ಹೋಟೆಲುಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿರಬಹುದು ಹೇಳಿರಿರಲಿ! ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಏನೇನು ದೋಷಗಳನ್ನು ಕಂಡಿರಿ, ಹೇಳಿ ನೋಡೋಣ. ಈ ವ್ಯಾಜ್ಯದ ಇತ್ಯರ್ಥಕ್ಕೆ ಅವೆಲ್ಲ ಅವಶ್ಯವಿವೆ.

ವಿನಾಯಕ:—ಮಹಾಪ್ರಭೋ! ಅಲಿಸೋಣಾಗಲಿ; ನಾವು ಪಚೀತಿ

ಗಲ್ಲಿಯ ನಿರ್ಮಲವಿಲಾಸ ಎಂಬ ಕಾಫಿಕ್ಲಬ್‌ನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದೆವು. ಹೆಸರೇ “ನಿರ್ಮಲ” ವಿಲಾಸವೆಂದಿದ್ದ ಬಳಿಕ ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಬಳಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದೆವು. ಆದರೆ ಆ ನಿರ್ಮಲತೆ ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಆಡಗಿ ಕೂತಂತೆ ತೋರಿತು—ಹುಡುಕತೊಡಗಿದೆವು—ತಿಂಡಿ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ಮಾಡುವವರ ಮೈ ಬಟ್ಟೆಬರೆಗಳಲ್ಲಿ, ಕಾಫಿ ನೀರು ಗಾಳಿಸುವ ಅರಿವೆಯಲ್ಲಿ, ತಿಂಡಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು, ಕೆಳಗಿನ ಚರಂಡಿಯಲ್ಲಿ—ತಿಂಡಿ ಪ್ಲೇಟುಗಳಲ್ಲಿ—ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಎಂದೆಲ್ಲ; ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಆ ನಿರ್ಮಲತೆ ಮಾತ್ರ ಕಾಣೆ! ಹಾಗಾದರೆ ಆ ಸೈನಾ ಜೋರ್ಡನ್‌ನಲ್ಲಿ ‘ನಿರ್ಮಲ ವಿಲಾಸ’ವೆಂದು ಬರೆದುದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದಾಗ ನಮ್ಮಲ್ಲೊಬ್ಬ ರಸಿಕರು ಏನಂದರು.

ಮುನ್ಸಿಪ್:- ಏನೆಂದು?

ವಿನಾಯಕ:- ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಲ, ಳ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಬೇಧವಿಲ್ಲವಂತೆ! ‘ವಿಲಾಸ’ವನ್ನು ‘ವಿಕಾಸ’ ಎಂದೂ ಓದಬಹುದಂತೆ. ‘ನಿರ್ಮಲವಿಕಾಸ!’ ಏನು ಸತ್ಯವೂ ತಿಕ್ಕಲ್ಲಟ್ಟು ಮುರುಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಸೈನಾ ಜೋರ್ಡನ್ ನಮ್ಮ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನಿರ್ಮಲವೆಂದೆಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ; ನಿರ್ಮಲತೆ ನೋಡಬೇಕಾದರೆ ಸ್ಯಾನ್ ಜೋರ್ಡನ್ ನೋಡಿ, ಎಂದೇ ಆದರ ಅರ್ಥವಂತೆ!

ಮುನ್ಸಿಪ್:- ಜೀರೆ ಹೋಟೆಲುಗಳಲ್ಲಿ ಏನು ನೋಡಿದಿರಿ?

ವಿನಾಯಕ:- ಮಹಾಪ್ರಭೋ! ಯಾರಾದರೊಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಒಂದು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಮಾಡಿದರೆ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕುರಿತು ‘ಇದು ನನ್ನ ಮೈ ಜಿವರಂದಾದುದು. ಮೈ ಜಿವರು ಸುರಿಸಿ ಇದನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ’ ಎನ್ನುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಮಾತುಗಳು ಅಕ್ಷರಶಃ (literally) ನಿಜವಾಗುವುದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನೋಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದವರು ಕಾಫಿ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ತಿಂಡಿ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಬೇಕು. ಇನ್ನು ಆ ತಿಂಡಿಯ ಸ್ವೀಕರಣ—ಅದಿರುವುದು ಬೀದಿಯ ದೂಳಿಗೆ ಮೈಗೊಟ್ಟು ಚರಂಡಿಯ ಮೇಲೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಚರಂಡಿಯಾದರೂ ಸಾವಾನ್ಯವಾದುದೇ? ಆ ಬೀದಿಯ

ಹಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಬಜ್ಜಲುಗಳ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಸೇಕರಿಸಿ ಕಾದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಪುಣ್ಯ ಪುಷ್ಕರಣಿ ಎಂದರೆ ಅದೇ ತಾನೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಬರೇ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಕಾಲು ಇಂಚಿನಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಇಂಚಿನ ವರೆಗೂ ಉದ್ದದ ತರಾಂತರ ಕ್ರಿಮಿ ಕೀಟಗಳು ಸದಾ ನರ್ತನವಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಸೊಣಗಳು ಈ ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವಾಡಿ ಗಂಧವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡು ತಿಂಡಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಮೈಯೊರಿಸಿಕೊಂಡು ಪುನಃ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದುವು. ಎದುರನಲ್ಲಿ ಧೂಳಿಮಯ ಜೀದಿ! ಬೆಳಗ್ಗೆ ಪ್ಲೇಟಿನಲ್ಲಿ 2 ಇಂಚು ದಪ್ಪಕ್ಕೆ ಹಲವಾ ಹರಡಿಸಿಟ್ಟರೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಒಳಗೆ 2½ ಇಂಚಿಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗದೆ ದಪ್ಪ ಬೆಳೆದು ಜಡುವುದು! ಆ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಎನೆಮೆಲಾ ಕಪ್ಪು ಸೋಸರುಗಳನ್ನು ನೋಡುವಾಗ ಆ ಪ್ರತಾಪಿ ಸಂಗ್ರಾಮಸಿಂಗನ ನೆನಪು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಆಯಿತು. ಅಪನ ಮೈಮೇಲೆ 80 ಗಾಯಗಳಿದ್ದುವಂತೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಮತ್ತೂ 26 ಪೆಚ್ಚು! ಈ ಗಾಯಗಳಿಗೊಂದು ಲೇಪ; ಅಮ್ಮತಾಂಬನವು, ಓಲಿಯಂಟಲಾ ಬಾಮೂ ಅಲ್ಲ, ಜಾಂಬಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲ—ಅದೇ ಅರ್ಥ ಡಬ್ಬು ಸೀರಿಸಲ್ಲಿ ನಾಲಕ್ಕಾರು ದಿನಗಳ ಪರಿಯಂತರವೂ ಸೂರಾರು ಕಪ್ಪು ಪ್ಲೇಟು ಸೋಸರುಗಳು ದಿನವಹಿ ಸೂರಾರು ಸು ಕಾಗೆ ಎಂದಂತೆ ಎಂದ. ದಲಿಂದುಂಟಾದ ಅದೊಂದು ದಿವ್ಯ ಲೇಪ! ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಕಪಾ ಸೋಸರುಗಳು ಕಪ್ಪೆಯಂತೆ ಕೈಯಿಂದ ಬಾರಿ ಮೋಗುವುದೂ ಈ ಲೇಪದ ಮಹಾಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ. ಆ ಸಲವೋ! ಬೆಂಚು ಕುರ್ಚಿಗಳೋ! ಅವುಗಳಿಗೂ ಕಸಬರಿಕೆಗೂ ಕಡಿಮೆಯೆಂದರೆ ಆರೇಳು ತಿಂಗಳುಗಳಿಂದ ಒದ್ದ ದ್ವೇಷವಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ಕಣ್ಣಿದ್ದವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಳಗಿನಿಂದ ಮೊಗೆಯ ದೂಪ ಹೊರಗಿನಿಂದೊಳಗೆ ಧೂಳೀ ದೂಪ! ಇವುಗಳಿಂದ ಅತಿಥಿ ಪೂಜೆ! ಈ ಅತಿಥಿಗಳೂ ಆಲಸ್ಯದ ಮುದ್ದೆಗಳೆಂದೇ ತೋರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ಸೇವಿಸಿದ ಚುಟ್ಯಾ ಜೀಡಿ ಜೀಡಾ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಚೂರುಗಳೂ ಅಲ್ಲೇ ಸಲವನ್ನಲಂಕರಿಸಿದ್ದುವು. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೆ? ವೀಳ್ಯದೆಲೆ ಸೇಪನೆಯಾದ ಮೇಲೆಯೂ ತಿಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಬರುವ ಕಸಕಟ್ಟಿ ಕಲ್ಲುಗಳು ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಾಗಲೂ ಉಗುಳಲೆಕ್ಕೆ ಕೂತಲ್ಲಿಂದ ಎಳಲು ಮನಸ್ಸಾಗದೆ ಅಲ್ಲೇ ತಲೆಬಗ್ಗಿಸಿ ಬೆಂಚಿನ ಅಡಿಗೆ ಉಗುಳಿದುದೂ ಕಾಣಬರು

ತ್ತಿತ್ತು! ಹೀಗೆಯೇ ಆನಂದ ವಿಲಾಸ, ಕೋಮಲ ವಿಲಾಸ, ಶುಚಿರುಚಿ, ತೃಶಾಶಾಂತಿ ಗೃಹ ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾದ ಹೆಸರಿನ ನರಕಕುಂಡಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಅಚ್ಚಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಚಿತ್ರಗಳಂತೆ ಇದ್ದುವು. ಹೆಸರು ಉತ್ತರ ಧ್ರುವದಲ್ಲಿ! ವಿದ್ಯಮಾನಗಳು ದಕ್ಷಿಣ ಧ್ರುವದಲ್ಲಿ! ಒಂದು ಕಡೆ ಮಾತ್ರ ಹೆಸರಿಗೂ ವಿದ್ಯಮಾನಕ್ಕೂ ಸರಿಯಿತ್ತು, ಮಹಾಪ್ರಭೋ!

ಮುನ್ನಿಪ್:—ಹಾಗಾದರೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಹೋಟೆಲ್ ಒಂದೂ ದರೂ ಇದೆಯೆಂದಾಯಿತು—ಅದರ ಹೆಸರೇನು?

ಶ್ಯಾಮು ವಕೀಲ:—ಅದೇ ನಮ್ಮ ವಾದಿಯ ಭೀಮವಿಲಾಸ! ಯಾರಾದರೂ ಅದನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಂದರ್ಶಿಸುತ್ತ ಬಂದರೆ ಭೀಮನಂತಾ ಗುವರೆಂಬುದು ವಾದಿಯ ಸಿಸ್ಟಂದೇಹವಾದ ನಂಬಿಕೆ, ಮಹಾಪ್ರಭೋ!

ವಿನಾಯಕ:—(ಸ್ವಗತ) ಓಜಿಯಸಾನ ಕುದುರೆ ಲಾಯದ ಹೊಲ ಸನ್ನು ತೆಗೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಹರ್ಕುಲಿಯಸಾನೇ ಬರಬೇಕಾಯಿತಂತೆ! ಅಂತೆಯೇ ಈ ಭೀಮವಿಲಾಸ ಅಂಬನೇಯ ವಿಲಾಸ ಇವುಗಳ ಕೊಳಕನ್ನು ತೆಗೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಭೀಮಾಂಬನೇಯರೇ ಬರಬೇಕು ಎಂದರಾದರೂ ಅರ್ಥ ಸರಿಯಾದೀತು! (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಅಲ್ಲ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಅದಲ್ಲ; ಅದರ ಹೆಸರು “ಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಿಲಾಸ” ಅದರ ಪ್ರೌಢಾಚಾರನ ಸೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಿಲಾಸವು ತೋರಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು.

ಮುನ್ನಿಪ್:—ಹಾಗೋ, ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ; ಜನರ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿ ದುಡ್ಡು ಸುಲಿಯುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೇ ಎಲ್ಲ!

ವಿನಾಯಕ:—ಮಹಾಪ್ರಭೋ! ಲಾಲಸೋಣಾಗಲಿ—ಸೋಣ, ಸುಶಿ, ದೂಳು, ಉಗುಳು, ಅಜೀರ್ಣಕರವಾದ ತಿಂಡಿ, ಕೊಳಕುತನ, ಇವೇ ಸರ್ಪ ರೋಗಗಳಿಗೂ ಮೂಲವಾಗಿರುತ್ತ ಇವುಗಳಿಗೆ ಮಾತೃಸ್ಥಾನದಂತಿರುವ ಸುಮಾರು 300 ಹೋಟೆಲುಗಳು ಈ ಸಣ್ಣ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಡೆಗೆ ನಾವು ದೃಷ್ಟಿಯಿಡದೆ ಸಪ್ತಣದ ಬಹು ದೂರದ ನಾಲ್ಕು ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ—ಅದೂ ಬೀದಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿ—ಇರುವ

ನಾಲ್ಕು ಹೆಂಡದಂಗಳಿಗಳೆಂದುಂಟಾಗುವ ಆರೋಗ್ಯ ಹಾಸಿ ಧನ ಹಾಸಿ
 ಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಾವು ಬೊಟ್ಟಿಯಿಡುತ್ತೇವೆ. ಅವುಗಳಷ್ಟೇ ಧನ ನಾಶ
 ಆರೋಗ್ಯ ನಾಶಕಾರಕಗಳಾದ ಕಾಫಿ ಹೋಟೆಲುಗಳು ಮಾರುಗೊಂದರಂತಿ
 ದ್ದರೂ ನಾವು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವೆವು ಅದುಕಾರಣ ಅವುಗಳನ್ನು
 ಸಂದರ್ಶಿಸುವರು ಜೆನ್ನಾಗೆ ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಎಂದು
 ನಾನು ಹೇಳಿದುದು ಉಂಟು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ! ವಾದಿಯ ಕ್ಲಬ್
 ಆರೋಗ್ಯಸಿಯಮಕ್ಕೆ ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯವಾಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಉಪನ್ಯಾಸದಿಂದ
 ಆತನಿಗೆ ಲಾಭವಾಗಬೇಕೆತ್ತೇ ಹೊರತು ಎಂದೂ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ.
 ಈಗ ಆತನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ರೇಗಿಬಿದ್ದುದನ್ನು ಯೋಚಿಸಿದರೆ ನಾನು ನನ್ನ
 ಉಪನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳಿಗಲ್ಲ ಆತನ ಹೊಟೆಲು
 ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನವಾಗಿರಬೇಕು.

ಶ್ಯಾಮು ವಕೀಲ:—ಹಾಗೆಂದೂ ಇಲ್ಲ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ತನ್ನ
 ಕ್ಲಬ್ ನಿರ್ಮಲತೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಮಾತು (Last word in cleanli-
 ness) ಎಂದೂ ಪ್ರತಿವಾದಿಯು ಅಲ್ಲವಲ್ಲದ ಸುಗತಿಗಳನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿ
 ತನಗೆ ನಷ್ಟ ಪಡಿಸಿರುವನೆಂದೂ ವಾದಿಯು ಪಾಕ್ಯಮಾಣ ಮಾಡಿ ಅಫೀದಾ
 ನೀತು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ, ಮಹಾಪ್ರಭೋ! ಅಲ್ಲದೆ 25 ಜನ ಸಾಕ್ಷಿ ಗಾರರು
 ಸತ್ತ ರಕ್ತ ಳೆಗಾಗಿ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ

ಮುನ್ಸಿಪ್:—ವಿನಾಯಕರಾವಾ, ನಿನ್ನ ಕಡೆಯ ವಕೀಲರೂ ಇಲ್ಲ.
 ಸಾಕ್ಷಿಗಳೂ ಇಲ್ಲವೆ?

ವಿನಾಯಕ:—ಮಹಾಪ್ರಭೋ! ಧರ್ಮವತಾರರು ತಾವಾಗುವಿರಿ,
 ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಸತ್ಕಾಂಶನನ್ನು ತಿಳಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟವಲ್ಲ. ಕಾಫಿ ಕುಡಿಸಿ
 ದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಾಕ್ಷಿಗಳು ಸಿಕ್ಕಿಯಾವು. ಸಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ದುಡ್ಡುಕೊಟ್ಟು
 ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಮಹಾಪ್ರಭೋ, ಒಡವನ ಮೇಲೆ ದಯೆಯಿಟ್ಟು
 ಇಲ್ಲೇ ಆಚೆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಆ ಭೀಮವಿಲಾಸವನ್ನು ಸ್ವತಃ ಸಂದರ್ಶಿ
 ಸೋಣಾಗಲಿ. ಆಗ ವಾದಿಯ ಹೋಟೆಲಿನ ನಿರ್ಮಲತೆಯೂ ಅಫೀದಾನೀ
 ತಿನ ಯಥಾರ್ಥತೆಯೂ ಎಲ್ಲವೂ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು ಮಹಾಪ್ರಭೋ,
 ಅಷ್ಟೊಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸೋಣಾಗಲಿ!

ಮುನ್ನಿಪ್:—ಅದಕ್ಕೇನು ಅಡ್ಡಿ! ಈಗಂತೂ ಸಾಯಂಕಾಲವಾಯಿತು; ಇನ್ನು ವಿಚಾರಣೆಗಳೆಲ್ಲ ನಾಳೆ. Mr. ಮಾಧವರಾವ್, ಈಗ ನೆಟ್ಟಗೆ ನಿಮ್ಮ ವಾದಿಯ ಆ ಭೇಮವಿಲಾಸವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸೋಣ

ಮಾಧವರಾವ್:—ಮಹಾಪ್ರಭೋ, ತಾವು ಅಷ್ಟೊಂದು ಶ್ರಮ ಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ; ಕಮಿಷನ್ ಫೀಸು ಕಟ್ಟಲಿಕ್ಕೆ ವಾದಿಯು ಸಿದ್ಧನಿದ್ದಾನೆ!

ಮುನ್ನಿಪ್:—ಶ್ರಮವೇನು? ಈಗಂತೂ walking ಗೆ ಹೋಗುವ ಸಮಯ. ಆ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹೋದರಾಯಿತು. ಹೋಗುತ್ತ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಆಸ್ಪತ್ರಿ ಯಿಂದ ಡಾಕ್ಟರರನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗೋಣ, ದಫೆದಾರ-ವೋಟೆರಾ ಕಾರ್ ತರಿಸು! (ಎಲ್ಲರೂ ಏಳುವರು. ಮುನ್ನಿಪರು ಎದ್ದುಹೋಗುವರು. ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗುಮಾಸ್ತೆಯರು ಕಕ್ಕಿ ಗಾರರು ವಕೀಲರು ಪೇದಗಳೂ ಇವರೊಳಗೆ ಫೀಸು ರುಸುಂ ಭಕ್ಷಿ ಸುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಜಬಜವಾಗುವುದು.)

ಮಾಧವರಾಯರ ಗುಮಾಸ್ತೆ:—ಶ್ಯಾಮರಾಯರೆ, ಎಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಜನಗಳು? ಹೋಟೆಲಿಗೆ ಓಡಿಸಿ; ಜೇಗಜೇಗನೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿರ್ಮಲಗೊಳಿಸಿ; ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಸುಳ್ಳು ಅಫೀದಾಪೀತು ಕೊಟ್ಟದ್ದಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾದೀತು ವ್ಯಾಜ್ಯವೆಂತೂ ನಿಮಗೆ ಸೋಲೇ, ಮತ್ತೇನು!

ಶ್ಯಾಮ:—ಸರಿ, ಇಷ್ಟು ತಿಂಗಳುಗಳಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಕೋರ್ಟು ಕೋರ್ಟ್‌ಗೇ ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಫಿ ತಿಂಡಿ ಕೊಟ್ಟುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಾದರೂ ಹೇಳಿದಿರಲ್ಲವೆ? ಸಾಕು! ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ಒಂದಿಂತೆಂದು ನೀವು ಮೊದಲಾಗಿ ಮೂಡನೆ ಕೊಡದೆ ಈಗ “ಎಲ್ಲಾ ನಿರ್ಮಲ ಮಾಡಿರಿ!” ಅದು ಕಾಫಿ ಕುಡಿದಂತೆ ಅಲ್ಲ! ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಂದಿರಿ! ಸೇಸೋ, ಕಿಟ್ಟೋ, ರಾಮೋ, ಎಲ್ಲಿ ಸತ್ತಿದ್ದೀರಿ! ಸ್ಯಾಕಲಾಗಳು ಎಲ್ಲೆ? ಓಡಿಸಿರಿ, ಓಡಿಸಿರಿ, ಎಲ್ಲಾ ನಿರ್ಮಲ ಮಾಡುವಂತೆ ಹೇಳಿರೋ!

ರಾಮು:—ಆವರೆಲ್ಲಾ ಇಷ್ಟರ ವರೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಾದು ಬಿದ್ದು ಬಿದ್ದು ಬೇಸರ ಹಿಡಿದು ಈಗ ತಾನೇ ಒಂದು round ರೌಂಡ್ ಹೂಡೆದು ಬರುತ್ತೇನೆಂತ ಸ್ಯಾಕಲಾ ಹತ್ತಿ ಹೋದರು—ಈಗ ಬಂದಾರು!

ಶ್ಯಾಮು:—ಬರಲಿ, ಸಾಯಲಿ, ನಿಮ್ಮ ರಾಂಡು ನನ್ನ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಪಾತಿ!

ಪದ—ರೂಪಕ ತಾಳ.

ಆಹ, ಕೋರ್ಟಿಗೆ ನಾ ಹತ್ತಿದೆನು—ಕೆಟ್ಟಿನು!

ಸಾಲಗೀಲ ಮಾಡಿ ನಾನು ದುಡ್ಡು ವೆಚ್ಚಗೈದೆನು |

ಕೆಲಸಗಲಸ ಬಿಟ್ಟು ಕೋರ್ಟು ಜಗಲಿಯನ್ನ ಕಾದೆನು |

ಕಳೆವುದು—ತೊಳೆವುದು—ಹೇಗೆಹಾ! ನಾನೀ—

ವ್ಯಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಸಾಲವ

|| ೧ ||

(ಪರದೆಯು ಬೀಳುವುದು)

ದೃಶ್ಯ ೪.—ಭೀಮವಿಲಾಸ ಕಾಫಿ ಕ್ಲಬ್.

(ಹಿಂದಿನ ವರ್ಣನೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸತಕ್ಕದ್ದು — ಚರಂಡಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಗಲಿಲ್ಲದ ಮುರುಕು ತಿಂಡಿ ಕವಾಟು, ಹೋಟೆಲಿನ ಬಾಗಲಿಲ್ಲಯೇ ಕೊಳ ಕಾದ ಹುಡುಗನು ಪ್ಲೇಟುಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯುವನು. ಹೊಲಸು ನೀರನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತಿರುವನು. ತಿಂಡಿಯ ಕವಾಟಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪು ಜಗಿಯುತ್ತ ತಕ್ಕಡಿ ಹಿಡಿದು ಒಬ್ಬನು ಕೂತಿರುವನು. ಗುಪ್ತಭಾಗಗಳನ್ನು ತುರಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಆಗಾಗ ಕೆಮ್ಮುತ್ತಲಿರುವನು. ಒಳಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಜನರು ಕೂತುಕೊಂಡು ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಿರುವರು. ಉಗುಳುತ್ತಿರುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿ)

ಒಬ್ಬ ಗಿರಾಕಿ:—(ತಿಂಡಿಯ ಕವಾಟಿನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವನು)

ಅಲ್ಲಿದ್ದವನು:—ನಿಮಗೇನು ತಿಂಡಿ ಕೊಡಲಿ ಸ್ವಾಮೀ, ರುಲಾ, ದೋಸ, ಚಪ್ಪಿ ಅಂಬೊಡೆ, ಖಾರಬುಂಡಿ, ವಾಂಗೇಸಾತು! ಹಲವಾ, (ಇತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವನು. ಮತ್ತೊಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಳಕು ಅರಿವೆಯಿಂದ ಕಾಫಿ ನೀರು ಹಿಂಡುತ್ತ, ಮುಖದ ಚೆವರನ್ನು ಚೆವಳೆದ ಕೆರೆವು ಸಿಡಿಯುತ್ತಲಿರುವನನ್ನು ನೋಡಿ) ಮುಂಬಣಾ—ಇವರಿಗೆ ಸಿಂಗಲ್ ಚಾ, ಅಲ್ಲವೆ? ಸ್ವಾಮೀ. ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆನು ಕೊಡಲಿ?

ಗಿರಾಕಿ:—ಎನಾದರೂ ಒಂದಾಣೆದ್ದು ಕೊಡಿ.

ಅಲ್ಲಿದ್ದವ:—ಆಗಲಿ, ಸ್ವಾಮೀ, ಹೋಗಿ ಕೂತುಕೊಳ್ಳಿ—ಈಗಲೇ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವೆನು. (ಸ್ವಗತ) ಹೀಗೆಯೇ ಎಲ್ಲರೂ ಝಳಿದರೆ ಬಹಳ

ಬಳ್ಳೀದು. ಕರ್ತಾಗದೆ ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿರುವ—ಹಳಸಿಹೋಗಿರುವ—
ವೊನ್ನೆ ಆಜಿ ವೊನ್ನೆ ಮಾಡಿರುವ-ತಿಂಡಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ (Grand clearance
sale) ಗ್ಯಾಂಡ್ ಕ್ಲಿಯರೆನ್ಸ್ ಸೇಲ್ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಬಹಳ ಅನು
ಕೂಲ—(ಎನ್ನುತ್ತ ಪ್ಲೇಟೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ)
ವೆಂಕೂ! ಎಲ್ಲಿ ಸತ್ತಿದ್ದಿಯೋ, ಬೇಗ ಬಾ, (ವೆಂಕು ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಕೊಳಕು
ವಸ್ತ್ರದ ಚೂರೊಂದನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಬೀಡಿ ಎಳೆಯುತ್ತ ಮೈತುರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದು
ಪ್ಲೇಟನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವನು) ಆ ರಾಯರೀಗೆ ಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಕೊಡು; ನಮ್ಮ
ರಾಯರು, ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಸಿಂದ ಕಾಯುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ! ಬೇಗ.

ಮುನ್ನಿವರು, ವಕೀಲರು, ಡಾಕ್ಟರರು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು. ಓಂದಿನಿಂದಲೇ ಶ್ಯಾಮ,
ಸೇಸು, ಕಿಟ್ಟು, ರಾಮು ಮುಂತಾದವರು ಓಡಿ ಓಡಿ ದೀರ್ಘ ಶ್ವಾಸ ಬಿಡುತ್ತ ಬರು
ವರು. ಶ್ಯಾಮ ತಲೆಬಡಕೊಳ್ಳುವನು. ಬೇರೆಯವರು ಪಿಳಿ ಪಿಳಿ ನೋಡುವರು.)

ಮುನ್ನಿವ್:— (ಹೋಟೆಲಿನ ಬಾಗಲಿನ ಬಳಿ ನೋಡಿ ಸ್ವಗತ) ಇದು ಹೋ
ಟೆಲಿನ ಬಾಗಲೋ ಸರಕದ ಬಾಗಲೋ! (ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತ)
Most horrible! a den of rubbish & filth! oh, awful
stench! suffocated with smoke & dust! (ಎಂದು ಡಾಕ್ಟರರ
ಹತ್ತಿರ ಹೇಳುವರು) ಡಾಕ್ಟರರೆ, ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು? Do you
like to have any refreshment here?

ಡಾಕ್ಟರ್: - Refreshment! in this hell of hells!
God forbid! neither for love nor for money! ಒಂದು
ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಯ ಗಂಟನ್ನು ನನ್ನ ಮುಂದಿಟ್ಟರೂ, ಅಷ್ಟೇಕೆ, ಈಗಲೇ
ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಹಾರಿಹೋಗುವಂತಾದರೂ ಈ ಹೊಲಸಿನ ತಿಪ್ಪೆಯ
ಯಾವುದೊಂದನ್ನೂ ನನ್ನ ಬಾಯಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬರಗೊಡಿಸೆನು.

ವಿನಾಯಕ:— (ತಿಂಡಿಯ ಕವಾಟಿನ ಎಡೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ) ಇಲ್ಲಿ ನೋ
ಡೋಣಾಗಲಿ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ಎಕ್ಕಳೆಗಳು! (ಅಷ್ಟೇ ಒಂದು ತಿಂಡಿಯ ರಾಶಿ
ಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ) ಇಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಪಿಷ್ಟೆ! ಈ ಹಲವಾದ ಮೇಲೆ ಗುಬ್ಬು
ಚ್ಚಿಯ ಹಿಕ್ಕೆ! ಈ ತಿಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಟಿಹೋಗಿದ್ದ ಸೊಣಿಗಳೆಷ್ಟು! ಈ ಶರ
ಬತ್ತು ಬಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ತೇಲುತ್ತಿರುವ ಇರುವೆಗಳು! ಇದು ತಟ್ಟೆ ತೊಳೆ

ಯುವ ಬಾಲ್ಡಿ! ಇದರ ನೀರು ನಾರುತ್ತದೆ! ಸ್ವಾಮಿ, ಇತ್ತ ದಯಮಾಡೋಣಾಗಲಿ, spittings (ಉಗುಳು!) ಇದು ಕಾಪಿ ನೀರು ಗಾಳಿಸುವ ದಿವ್ಯವಸ್ತ್ರ! ಇನ್ನು ಈ ಹೋಟೆಲ ಸಿಬಂದಿ! ನಿರ್ಮಲತೆಗೆ ಮೆಡಲ ಕೊಡಬೇಕು ಇಂಥವರಿಗಲ್ಲವೆ! (ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಅನೇಕ ಅಸಹ್ಯ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವನು).

ಡಾಕ್ಟರ್:—No, no, enough of it (ಮುನ್ನಿಪರ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ) That man over there—caughing over every thing is really consumptive; that with blisters in his lips and fingers is a dangerous leper; this plate bearer scratching his itches is full of venereal diseases. This in my opinion is the nursery for all sorts of disease germs.

ಮುನ್ನಿಪ್:—ಸಾಕು! ಇನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. The sooner we quit this place the better for us I can't bear this scene any longer. ಈ hotelಗಳನ್ನು hot-hell (ಸರಕದ ಕಂಡ) ಎಂದು ಕರೆದರೆ ಅರ್ಥಕ್ಕೂ ಏದ್ಯಮಾನಗಳಿಗೂ ಬಹಳ ಸರಿಬೀಳುವುದು. ಇಂತಹ ಅಸಹ್ಯ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದೂ ಕ್ಷೇಮಕರವಲ್ಲ. ಹೋಗೋಣ!

ದೃಶ್ಯ ೫.—ಬೀದಿ.

(ಸುರೇಂದ್ರನು ಮದ್ಯಪಾನದ ಚತುರ್ಥಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವನು. ಹರಕು ಶರ್ಟ್—ದೂಳಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹರಕು ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೇಗೋ ಹೇಗೋ ಸೊಂಟಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿರುವನು—ನೆಟ್ಟಗೆ ನಿಲ್ಲಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಒಲವುತ್ತ ನಾಲಿಗೆ ಚಲಿಸದವನಂತೆ ಮಾತಾಡುವನು—ನಿದ್ದೆ ಬಂದಂತಾಗುವುದು.)

ಪದ—ಆದಿತಾಳ.

ಬಲು ಪುಣ್ಯ ವಿದೀದಿನ ಮದ್ಯದ ಪಾನಾ—

ನೋಜುಗೀಜನಾ ಕಾಲ | ಸುರೇಂದ್ರರಾಯನ ಪಾನಾ ||

ಸ್ವರ್ಗವ ತೋರುವ ಯೋ ಪಾನ ..ಇದೀಗಾ ಬಲ್, ವಿಶೇಷಾ

ಬಲ್...ತಮಾಷಾ ಬಲ್—ದೇವಿಯೆ ನಿಲ್ಲಲೆ ಬಾಯೊಳಗೆ || ೧ ||

ಬಲು ಪುಣ್ಯದ ದಿನ ಇದು. ಇ—ಈ—ದು! ಇ—ಇಷ್ಟು ಕುಟದ ದಿನವೇ ಇಲ್ಲ! ಆ...ದ....ರೂ ಕಿಂಚಿತ್ತು ಕಿಂಚಿತ್ತು ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಬೇಕೆಂದೇ ತೋರುತ್ತದೆ! ದ್ವೇವರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲ! ಈ—ಈ—ಸಮುದ್ರ, ಈ ಹೊಳೆ, ಕ್ಷರೆ—ಎಲ್ಲ ಈ—ಈ—ಸುರಾಮಯ ಮ್ಮಾಡಬಾರದಿತ್ತೆ? ಹಾಂ! ನಿ—ನ್ನಿ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕ ನಿೀರಿಂದ ತ್ತುಂಬದ್ದು ಏಕೆ? ಹೆಡ್ಡು! ದ್ಲೇವ್ರ! (ಡಾಕ್ಟರರೊಬ್ಬರ ಶೋಪನ್ನು ನೋಡಿ) ಈ—ಈ—ಡಾಕ್ಟರರು ಶೋಪ! ತುಂಬ ಮದ್ದಿನ ಬಾಟಿ ತ್ತುಂಬಿಸಿದ್ಲಾರೆ! ಹುಚ್ಚರು — ಬ್ರಾಂಡಿ ತುಂಬಿಸಿಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಒಂದು ಡ್ರಾಮಿಗೆ ನ್ನೂನ್ಮೂರು ರೋಗ ಚಚ್ಚಟ್ಟನೆ ವಾಸಿ! ರೋಗ ಅಂಟಲಾರದು.

ಪದ—ಚಾಪುತಾಳ.

ಅಂಟುರೋಗದ ತಂಟಿ ಬಾರದು ಕೇಳಿ |

ಬ್ರಾಂಡಿಯ ಗುಟುಕೊಂದು ಕುಡಿರೈಯ್ಯೆ ||

ಒಂದೊಂದು ಡ್ರಾಮಿಗೆ ನೂರಾರು ರೋಗಿಗಳೇ |

ತಟ್ಟನೆ ನಿಂತಿವೆ ನಿಜವೈಯ್ಯಾ || ೧ ||

ಆಂ! ಏನೆಂದೆ! ಅಯ್ಯೋ! ತಲೆಯೆಲ್ಲ ಸಪ್ಪೆಯಾಯಿತು; ಯಾರಪ್ಪಾ! ಒಂಬುಷ್ಟು ಒಂದಿಷ್ಟು ಬ್ರಾಂಡಿ ಕೊಡಿ! ಯಾರೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೆ? ದಮ್ಮಯ್ಯಾ! ಒಂದಾಣೆ ಕೊಡಿ! ಯಾರೂ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ! ಮನೆಗೆ ಮೋಗಿ ಏನಾದರೂ ಕಾಸು ತರಲೇ ಬೇಕು—(ಹೋಗುತ್ತ)

ಪದ—ಲಾವಣಮುಟ್ಟು.

ಬ್ರಾಂಡಿಕುಪ್ಪಿಯ ಬಿಡದೆ ಸೇವಿಸಿ | ಮುಕುತಿ ಪಡೆಯಿರಿ—ನೀವೆಲ್ಲ || ಪ ||

ಸಗ್ಗದ ಸೌಖ್ಯ—ತಿಳಿವಿರಿ ಆಗ | ಸುಳ್ಳುವೂತು ನಾನಾಡೆ || ಅ ಪಲ್ಲ ||

ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ಯಾತಿ | ಬ್ರಾಂಡಿ ಸೇವಿಸರ ಜಾತಿ || ೧ ||

ಜನುಮನುರಣದ ಭೀತಿ | ತೊರೆಯಲುತ್ತುಮದ ಯುಕ್ತೀ || ೨ ||

ದೃಶ್ಯ ೬.—ಸುರೇಂದ್ರರಾಯನ ಮನೆ.

(ಸುರೇಂದ್ರನ ಹೆಂಡತಿ ರಮೆಯು ಹರಕು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಂಗಳ ಸೂತ್ರದ ತಾಳಿಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಅತಿ ದಂದ್ರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವಳು.)

ಪದ—(ದೀನಪಾಲಮಾನುನೀಯ . . . ಎಂಬಂತೆ) ದಾಡರತಾಳ.

ದೀನಳಾದೆ ನಕಟನಾ—ನೇನ ಮಾಡಲೀಗಹಾ || ೫ ||

ಪ್ರಾಣವೇಕೆ ಉಳಿಯಲಿನ್ನು—ಬದುಕಿಯೇನು ಸಾರ್ಥಕ || ಅ. ಪ. ||

ಸರ್ವನಾಶವಾದುದಕಟ | ಶತಿಯ ವುದ್ಯ ಪಾನದಿ |

ಪ್ರೇಮ ಭಂಗ—ಮಾನ ಭಂಗ—ವಿತ್ತ ಭಂಗ—ವಾದುದೇ || ೧ ||

ಶ್ರೀಮಂತನ ಮಗಳಾಗಿ ಶ್ರೀಮಂತ ವಿದ್ಯಾವಂತನ ಕೈಹಿಡಿದೂ
 ಏನು ತಾನೇ ಸಾರ್ಥಕ! ಈ ಕುಟಕನ ಸಮವಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಾ ಎಂದು
 ತಂದೆಯು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳದೆ ಪತಿಯೇ ಪರದೈವವೆಂದು ಬಗೆದು,
 ಇಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡುದಕ್ಕೆ—ಹೇ, ದೇವಾ! ಇದೇಯೋ ನೀನು
 ತೋರುವ ಅನುಗ್ರಹ? ನನ್ನ ಸುಖಸಂಪತ್ತಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ಯಾರನ್ನು
 ದಾಸಿಯನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೆನೋ ಅವಳನ್ನೇ ಈಗ 'ದೇವಿ, ಸಿಪ್ಪೆಂದ
 ನನ್ನ ಆ ಮುದ್ದು ಶಿಶುವಿನ ಪಾಲನೆಯಾಗಬೇಕು, ಎಲ್ಲಾದರೂ ದೊಡ್ಡ
 ವರ ಮನೆಯಿಂದ ಗೋದಿ ಬೀಸುವುದಕ್ಕೆ ತಂದು ಕೊಡು, ಅದರ ಕೂಲಿ
 ಯಿಂದಾದರೂ ದಿನ ದೂಡುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವ
 ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ, ಹೇ ದೇವಾ, ನೀನು ಕೊಟ್ಟಿಯಾ! ಅದರೂ ನೀನು
 ಅವಾರ ಕರುಣಾಳು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಪತಿಯನ್ನು
 ಸನ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪತಿಯಾದವನು ಎನಲ್ಲಾ ಯತ್ನಗಳನ್ನು
 ಮಾಡಬಹುದೋ ಅಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡುವೆನೆಂಬುದು, ದೇವಾ. ನೀನೇ
 ಒಳ್ಳೆ! ಅದರೂ ದಿವ್ಯಧಿಗಾಗಿ ಕಿಂಚಿತ್ ಮಾತ್ರ ಸೇವಿಸಿದ ಸುದ್ಯವು ಇಂದು
 ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಪತಿಯನ್ನು ಸುರಾಪಾನದ ಅಂತ್ಯಾಪಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತಂದು ಬಿಟ್ಟಿರು
 ವುದು! ಧನವು ಹೋಯಿತು, ಹುದ್ದೆಯು ಹೋಯಿತು, ಮಾನವು ಹೋ
 ಯಿತು—ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿ ಮೈಮೇಲೆದ್ದ ಚಿನ್ನಾಭರಣ—ಎಲ್ಲವೂ ಮಾಯವಾ
 ದುವು! ಶರಲಿಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಮಾಡಾದರೂ ಇತ್ತು; ಅದೂ ಸಿಪ್ಪೆ ಸಾಲ
 ಗಾರರ ಪಶವಾಯಿತು! ನನ್ನ ಬೀವನ ಸರ್ವಸ್ವನನ್ನು ಇನ್ನು ಆ ಸುರಾ
 ರಾಕ್ಷಸಿಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ! ಅಯ್ಯೋ! ಹೇಗಿರಲು? ಮರ್ಯಾದೆ
 ತೊರೆದು ಬೀದಿಗಳೆದು ಕೂಲಿಗೇಲವ ಮಾಡಲೆ? ಅದಕ್ಕೂ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲಿದೆ?
 ಪೆಟ್ಟು ತಿಂದಂತಿಂದು ಎಲ್ಲವಿಗನು ವುಡಿಯಾದುವು! ನನಗೆ ಇನ್ನು ಒಂದು

ಗಳಿಗೆಯಾದರೂ ಬದುಕಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ—ಹೇ ದೇವಾ! ಆ ನನ್ನ ಮುದ್ದು ಶಿಶುವನ್ನು ಯಾರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಹೋಗಲಿ! ಅವರು ಎಲ್ಲಿ ಕುಡಿದು ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ ಹುಡುಕಿ ತಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೆನು; ನಾನು ಹೋದರೆ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವರಾರು? ಇಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ, ದೇವಾ, ನೀನು ಕರೆದರೂ ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಬರಲಾರೆನು. ಹೇ ದೇವಾ, ಹೇ ಕರುಣಾಮಯಿ! ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ನಿಶ್ಚಲ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಂಬದುದು ನಿಜವಾದರೆ, ಇಹದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರತಿಸ್ಥಿಯೇ ಸತಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದುದು ಸತ್ಯವಾದರೆ, ನನ್ನ ಈ ಬಂದೇ ಬಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸು—ನಮ್ಮನ್ನು ಮೂವರನ್ನೂ ಬಂದೇ ನನಗೆ ಕೊಂಡುಹೋಗು—ದಯಾಮಯಿ! ಅನಾಥಳಾಗಿ ನಿನ್ನ ಮನೆಮಾತಾಗಿರುವ ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೇಳಲಾರೆಯಾ?

ಪದ—ಶ್ರೀವಟಿ ತಾಳ.

ಶ್ರೀವರನೇ ಬಯಕೆಯನು ಪಾಲಿಸೈ || ಪ ||

ಕರುಣಿಸು ದೇವಾ— ಇಷ್ಟವನೀಯುತ—ಪತಿಸುತರನ್ನ ಸೇರುತ ||

ಬರುವೆ ನಿನ್ನಯ ಪಾದದ ಸೇವೆಗೆ—ಸಲ್ಲಿಸು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡವ || ೧ ||

(ಸುರೇಂದ್ರನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ಸುರೇಂದ್ರ:—ಇನ್ನು ಕಿಂಚಿತ್ತು ಮಾತ್ರ ಕುಡಿಯುವುದಿದೆ; ಸ್ವಲ್ಪ ದುಡ್ಡನ್ನು ಕೊಡು.

ರಮೆ:—ಆಯ್ಯೋ! ಎಲ್ಲಿಂದ ಕೊಡಲಿ? ನನ್ನ ಮಂಗಲಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಂದೇ ಬಂದು ತಾಲಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೆ, ಅದನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಕೊಂಡು ಹೋದಿರಿ!

ಸುರೇಂದ್ರ:—ಸುಖವಾಡುವೆಯಾ? ಗೋದೀ ಬೀದಿಕ್ಕೆ ದುಡ್ಡು ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲವೆ? ಅದನ್ನು ಕೊಡು.

ರಮೆ:—ತಮ್ಮ ಚರಣಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು—ಇಂಥಗೆ ಎರಡು ದಿನವಾಗಲಾದುವು—ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಆ ಕೆಲಸವೂ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ! ಉಪವಾಸ ಬಿಟ್ಟಿರುವೆನು. ಬರೇ ನಾಲ್ಕು ಪಾವಾಣೆಗಳಿದ್ದುವು. ದಿನಕ್ಕೆ ಎರಡೆರಡು ಪಾವಾಣೆಗಳ ಹಾಲನ್ನು ತಂದು ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಕುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಆಗ ತಾನೇ ಆ ಕಡೆಯ 2 ಸಾವಾಣೆಯ ಹಾಲೂ ಮುಗಿಯಿತು! ಆ ಮಗುವಿನ ಕೊರಳಾಣೆಯಾಗಿಯೂ ಏನೂ ಇಲ್ಲ.

ಸುರೇಂದ್ರ:—ಆ ಮಗುವಿನ ಕೊರಳನ್ನು ಹಿಡುಕಿಬಿಡು! ಒಂದಾಣೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಟಿದೆ!

ರಮೆ:—ಒಂದಿಷ್ಟು ಹಾಲೂ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಅದೆಂತು ಬದುಕೀತು?

ಸುರೇಂದ್ರ:—ಏನು! ನನ್ನಿಲ್ಲದ ದುಡ್ಡು ಆ ಬಾಲಕನಿಗೇ? ಅದು ಒದುಕುವುದು ಬೇಡ; ಕೊಂದೇ ಬಿಡುವೆನು! 'ಬಲ್ಲಿದೆ' (ಎಂದ: ಒಳಗೆ ಓಡುವನು)

ರಮೆ:—ಅಯ್ಯೋ! ದಮ್ಮಯ್ಯೋ! ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಡಿರಿ (ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತ ಒಳಗೆ ಓಡುವಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪೆಟ್ಟಿನ ಶಬ್ದವೂ ಮಗುವಿನ ಚೀತ್ಕಾರವೂ ಕೇಳಬರುವುದು. 'ಅಯ್ಯೋ ದೇವರೇ! ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಕಂದಾ! ಹೋದೆಯಾ! ನನ್ನನ್ನೂ ಕೊಂದುಬಿಡಿರಿ! ಅಷ್ಟೊಂದು ದಯೆತೋರಿ' ಎಂದು ರಮೆಯು ದುಃಖಿಸುವುದೂ ಕೇಳುವುದು. 'ಅದೂ ಸಾಯಲಿ, ನೀನೂ ಸಾಯು' ಎಂದು ಸುರೇಂದ್ರನ ಕೋಪದ ನುಡಿಯೂ ಪೆಟ್ಟಿನ ಸದ್ದಿ ರಮೆಯು 'ಅಯ್ಯೋ! ಸತ್ತೆ' ಎಂದು ಕೂಗಿದ ಆತ್ಮಧ್ವನಿಯೂ ಕೇಳಬರುವುದು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನೆರೆಕರೆಯವರು ಓಡಿಬರುವರು. ಪರದೆಯು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟು ಭೀಕರ ವ್ಯಥೆ ತೋರುವುದು. ರಮೆಯ ತಲೆಗೆ ಪಟ್ಟಾಗಿ ಮುಖವೆಲ್ಲ ರಕ್ತಮಯವಾಗಿರುವುದು. ಉಟ್ಟ ವಸ್ತ್ರವು ರಕ್ತದ ಬಿಂದುಗಳಿಂದ ತೊಯ್ದಿರುವುದು. ರಕ್ತ ತಾಗಿದ ಒಂದು ದೊಣ್ಣೆಯು ರಮೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವುದು. ತಲೆಯೊಡೆದು ರಕ್ತಮಯವಾದ ಮಗುವು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವುದು. ಸುರೇಂದ್ರನು ಒಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಂತನಾಗಿ ನಿಂತಿರುವನು. ನೆರೆಯವರೊಬ್ಬನು ಮಗುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಓಡುವನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ರಮೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿ) 'ಅಯ್ಯೋ! ತಲೆ ಬಡೆದು ಹೋಗಿದೆಯಲ್ಲಾ, ಸ್ಮೃತಿಯಿಲ್ಲ, ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ತನ್ನಿ!'

ಮಗುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದವ:—'ಅಯ್ಯೋ! ಏನು! ಈ ದುಷ್ಟನೇ ಇದೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿರಬೇಕು. (ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ನೀರು ತಂದು ರಮೆಯ ಹಣಿಗೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವನು. ರಮೆಯ ತಲೆಗೆ ಬೆಂಕಿ:ಜ್ವ ಕಟ್ಟುವನು. ಕಟ್ಟುತ್ತ ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ಕುರಿತು) 'ರಾಮಯ್ಯೋ, ನೀವು ಓಡಿಹೋಗಿ ಡಾಕ್ಟರರನ್ನು ಕರೆತನ್ನಿ (ಇನ್ನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕುರಿತು) ನೀವು ಹೋಗಿ ಕೂಡಲೇ ಪೊಲೀಸರು ಸ್ಪೀಶನಿಗೆ

ತಿಳಿಸಿ, ಈ ದುಷ್ಟ ವಿಶಾಚಿಯನ್ನು ಪಾಶಿಗೆ ಹಾಕಿಸಬೇಕು' (ಎನ್ನುವನು ಅಷ್ಟ, ರಲ್ಲಿ ರಮೆಯು ಚೇತರಿಸಿ, ಕೊನೆಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ—)

ರಮೆ:—ಅಯ್ಯಾ, ಪೋಲೀಸು ಬೇಡ—ಇವರೇನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ಹಾಗೆಂದು ಯಾರು ಹೇಳಿದರು? ಡಾಕ್ಟರರೂ ಬೇಡ, ಅಷ್ಟೊಂದು ಗಾಬರಿಯಿಲ್ಲ—

ನೆರೆಯವರಲ್ಲೊಬ್ಬ:—ಅಯ್ಯಾ, ಮಗುವನ್ನು ಹೊಡೆದು ಕೊಂದವ ರಾರು? ಸಿಮ್ಮ ತಲೆಯೊಡೆದವಾರಾರು? ಈ ದುಷ್ಟನಲ್ಲವೆ?

ರಮೆ:—ಅಲ್ಲ! ಅಲ್ಲ! ಅವರಲ್ಲ! ದೇಹಾಲಸ್ಕದಿಂದ ಆಗಾಗ ನನಗೆ ಮೂರ್ಛೆ ಆಗುವುದಿತ್ತು—ಎರಡು ದಿನಗಳಿಂದ ಉಪವಾಸ! ತಲೆ ತಿರುಗು ತಿತ್ತು; ಮಗುವನ್ನು ಹಿಡಕೊಂಡು ಉಪ್ಪರಿಗೆ ಮೆಟ್ಟಲಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದೆ —ತಲೆತಿರುಗಿ ಬಿದ್ದೆ! ಮಗುವು ಅಪ್ಪಳಿಸಿದಂತಾಗಿ ಮೃತಿಯನ್ನೈದಿರು ಬಹುದು. ನನಗೂ ಪಟ್ಟಾಯಿತು!

ಮತ್ತೊಬ್ಬ:—ಹಾಗಾದರೆ ಈ ದೊಣ್ಣೆಗೆ ಹೇಗೆ ರಕ್ತವಾಯಿತು!

ರಮೆ:—ದೊಣ್ಣೆಯನ್ನು ಆಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಡಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಜಿದ್ದ ಭರಕ್ಕೆ ಏಳಲಾರದಾದೆನು—ಬಳಿಯಲ್ಲೇ ಜಿದ್ದಿದ್ದ ದೊಣ್ಣೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಏಳಲಿಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಿದೆ—ಆದರೆ ಅಲ್ಲೇ ಸ್ಮೃತಿತಪ್ಪಿ ಬಿದ್ದೆ! ನನ್ನ ತಲೆಯ ರಕ್ತ ದಿಂದ ಅದು ತೊಯ್ವಿರಬಹುದು. ಇವರು ಹೊರಗಿದ್ದವರು ನಾನು ಜಿದ್ದುದು ಕೇಳಿ ಬಳಕ್ಕೆ ಹಿಡಬಂದು ಇದೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ಬ್ರಾಂತರಂತೆ ಸಿಂತಿ ದ್ದಾರೆ!

ಮತ್ತೊಬ್ಬ:—ಅಯ್ಯಾ, ಇದೆಲ್ಲಾ ಸಿಬವೆ? ಈ ವಿಶಾಚಿಯ ಮೇ ಲೂ ಇಷ್ಟು ಕರುಣೆಯೆ? ಇಷ್ಟು ಪತಿಭಕ್ತಿಯೆ?

ರಮೆ:—(ಮರಣೋನ್ಮುಖರಾದವರು ಮಾತಾಡುವಂತೆ ಅರ್ಥಮರ್ಥವಾಗಿ) ಸಿಬವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು? ನನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಏಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲವೆ? ನನ್ನ ದೊಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿದೆ—ನಾನೆಲ್ಲಾದರೂ ಸತ್ತರೆ ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಈ ಸರ್ವಸ್ವನನ್ನು ಗುರಿಪಡಿಸಬೇಡಿರಿ! ನನ್ನನ್ನು ಸಿಮ್ಮ ಹಡಹುಟ್ಟಿಂದು ತಿಳಿದು ಸ್ಮಶಾನಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿಸಿ; ಹೆಣ್ಣು ಒನ್ನದ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿರಿ!

ಇನ್ನೊಬ್ಬ:—(ಸುರೇಂದ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು) ಏ ಪಾಪೀ! ಕೇಳು, ಪತಿ ವೃತ್ತೆಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು—ಇವಳೆಂದು ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಈ ಘೋರಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಏನಾಗುತ್ತಿತ್ತು? ಯೋಚಿಸು—ಮೂರ್ಖ! ನೋಡು, ಇನ್ನಾದರೂ ಕಣ್ಣೆರದು ನೋಡು—ಜೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡು—ಈ ನಿನ್ನ ದುಷ್ಕೃತ್ಯದ ದೃಶ್ಯವನ್ನು! (ಎಂದು ಹೋಗುವರು.)

(ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸುರೇಂದ್ರನ ಮತ್ತತೆಯು ಇಳಿದು ಹೋಗಿ—ತಾನು ಮಾಡಿರುವ ಘೋರ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಮನಕಾಣುವನು. ರಮೆಯು ಅಡಿದ ಮಾತುಗಳು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿ ನಾಟುವವು. ಸುರಾಪಾನದಿಂದ ಬಲಗುಂದಿದ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಭೀಕರ ದೃಶ್ಯಗಳು ತೋರಿಬರುವವು.)

ಸುರೇಂದ್ರ:—ತೆರೆಯಿತು, ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಿತು! ಈ ಪತಿವೃತ್ತೆಯು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿರುವಳು! ಅಯ್ಯೋ! ರಮಾ ನಿನ್ನ ಈ ದಿವ್ಯ ಜ್ಯೋತಿಯು ಆರಹೋದ ಬಳಿಕ ನನಗೆ ಏಲ್ಲಾ ಗಾಢಾಂಧಕಾರ! ಅಯ್ಯೋ! ನನ್ನ ಭೀಕರ ಚರಿತೆಯು ಮೂರ್ತಿವತ್ತಾಗಿ ನನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಸಿಂತಿರುವುದು! ನೋಡಲಾರೆ! ಬದುಕಲಾರೆ! ರಮಾ, ನಾನು ಸಿಸ್ತೊಂದಿಗೇ ಬರುವೆನು.

ರಮಾ:—ನಾಥಾ, ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಕೂತುಕೊಳ್ಳು.

ಸುರೇಂದ್ರ:—ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರಲೆ! ಈ ಪಾಪಿಯು ಬರಲೆ!

ರಮಾ:—ಒಪ್ಪಿ, ಒಪ್ಪಿ, ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಸರ್ವಸ್ವ, ಒಪ್ಪಿ, (ಸುರೇಂದ್ರನು ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಕೂತುಕೊಳ್ಳುವನು) ನನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಸಿಮ್ಮ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ! ಸಿಮ್ಮ ಕೈಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಿ! ಪುಣ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಸಿಮ್ಮ ಮುಖವನ್ನು ನಾನು ನೋಡುತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಸಿಮ್ಮಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಳ್ಳುವೆನು!

ಸುರೇಂದ್ರ:—ರಮಾ, ದೇವತಾಸ್ವರೂಪಿ! ನಿನ್ನ ಸ್ನಂತಹ ದುರವಸ್ಥೆಗೆ ತಂದೆನು! ನಾನು ಪಾಪಿ! ತ್ರಿಲೋಕವನ್ನು ಬೆಗುವ ಪುಣ್ಯಶಾಲೆಯು ನೀನು! ಅದೋ, ನನ್ನ ಜನ್ಮದ ಸಂಚಿತ ಪಾಪವು ಭಯಂಕರ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ನನ್ನೆದುರಿಗೆ ಬಂದು ಸಿಂತಿರುವುದು! ಅಯ್ಯೋ ಬಾಯಿಯನ್ನು ತೆರೆದು ನನ್ನನ್ನು ಸುಂಗಲು ಬರುವುದು! ನಿನ್ನ ಪುಣ್ಯಮೂರ್ತಿಯು ಭಯದಿಂದ

ಸಮಾಪಿಸದೆ ನಿಂತಿರುವುದು! ನೀನು ಹೋದರೆ, ಅದು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡದು!
ರಮಾ, ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು! ನಿನೊಡನೆಯೇ ನಾನೂ ಬರುವೆನು!

ರಮೆ—(ಪ್ರಾಣೋತ್ಕರ್ಮದ ವೇಧನೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ನಿಧಾನ
ನಿಧಾನವಾಗಿ) ದೇವಾ, ತಾವು ಸುಮ್ಮನೆ ಕಳವಳ ಪಡಬೇಡಿರಿ! ಮೊದಲೇ
ಕ್ಷೀಣವಾಗಿರುವಿರಿ! ನನಗಾಗಿ ವ್ಯಸನಪಡುವುದೇಕೆ? ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ
ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ,
ನನ್ನ ಗುಣವನ್ನು ನೀವು ಹೊಗಳುವುದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ, ಪ್ರಾಣಬಿಡುವ ಈ
ಭಾಗ್ಯವು ಯಾರಿಗೆ ಇರುವುದು? ನಾನು ಕೃತಾರ್ಥಳಾದೆ! ಆದಕ್ಕಾಗಿ
ನಾನು ದುಃಖಿಸುವುದಿಲ್ಲ! ಆದರೆ ಇದುವರೆಗೆ ನಾನು ತಮ್ಮ ಸೇವೆ ಮಾಡ
ಲಿಕ್ಕಿದ್ದೆ. ಇನ್ನಾರು ಇರುವರು? ಸಿಮ್ಮ ಗತಿಯೇನು? ಅದರೂ ಚಿಂತೆ
ಯಿಲ್ಲ;—ನನ್ನ ಈ ಕೊನೆಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ತಾವು ಸಲ್ಲಿಸುವುದಾದರೆ
ನೀವು ನಿನೊಡನೆ ಬರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ—ತಮಗೆ ಸರ್ವ ಮಂಗಳವಾಗುವುದು—
ಸಲ್ಲಿಸುವರಾ?

ಸುರೇಂದ್ರ:—ಆದೇನು? ಹೇಳು—ರಮಾ, ಹೇಳು!

ರಮಾ:—(ಬಹು ಮಂದಗತಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ) ಇನ್ನು ಮುಂದೆ
ತಾವು ಸುರಾಪಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ
ಕೈಯಿಟ್ಟು ಪ್ರವಣಾಣ ಮಾಡಿರಿ! ಸಂತೋಷದಿಂದ ತೆರಳುವೆನು! ಏನು!
ಮಾತಾಡುವುದಿಲ್ಲವೇಕೆ? ಹೇಳಿರಿ! ಹೇಳಿರಿ!

ಸುರೇಂದ್ರ:—ರಮಾ—ಹಿಂದೆ ನಾನು ಸುರಾಪಾನದ ಪ್ರಥಮಾ
ವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಒಷ್ಟೋ ಸಲ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದೆನು; ಆಗ ಅದನ್ನು ಪಾಲಿ
ಸಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿತ್ತ; ಆದರೆ ಈ ಅಧಮನಿಂದ ಅದೂ ಆಗದೆ ಹೋಯಿತು!
ಈಗ ಸುರಾಪಾನದ ಪರಮಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವೆನು—ಇಂತಹ ಉನ್ಮಾದಾ
ವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮರೆಯೂ ನಾನೂ ಅಸ್ತೋಸ್ತ, ಬಿರೆತುಹೋಗಿರುವೆವು—
ಬಂದು ಕ್ಷಣವಾದರೂ ಅದನ್ನು ಜಿಟ್ಟಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ—ಇಲ್ಲ—ಇಲ್ಲ.
ಅದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಜಿಟ್ಟು ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ರಮಾ, ಕ್ಷಮಿಸು!

ರಮೆ:—ಹಾ! ಹಾ! ಹಾ! ಹಾ--ಗಾ--ದ--ರೆ--ಯಾ, ನಾ--ಫಾ,
ಬನ್ನಿ, ಬನ್ನಿ, ನನ್ನೊಡನೆ ಬನ್ನಿ, ಇದೋ--ನಾಸು--ಹೂ--ರ--ಬಿ--ಸು--
ಸು--ರೇಂ--ದ್ರ! (ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುವಳು.)

ಸುರೇಂದ್ರ:--ಎನು! ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದೆಯಾ! ಅಯ್ಯೋ
ಅಯ್ಯೋ! ಆ ಭಯಂಕರ ರೂಪವು ನನ್ನನ್ನು ಸಮಾಸುಕ್ತಿರುವುದು! ಅದರ
ಕಣ್ಣುಗಳು! ಅದರ ಬಾಯಿ! ಅದರ ದಾಡೆಗಳು! ಭಯಂಕರ, ಭಯಂಕರ!
ರಮಾ, ರಮಾ! ರಕ್ಷಿಸು! ರಕ್ಷಿಸು! ಒಂದೆ, ಒಂದೆ! ಆ ಸಿಶಾಚಿಯನ್ನು
ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಹಿಂದೋಡಿಸು! (ಎಂದು ಮೂರನೆಯ ಬಾಟಿಯ ಕಡೆಗೆ ಓಡಿ
ಹೋಗಿ ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಾಂಡಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಯುಕ್ತ) ರಮಾ! ಸಿಲ್ಲ! ಒಂದೆ! ಆ
ಸಿಶಾಚಿ! ಭಯಂಕರ! ಸಿಗಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವುದು! ಕುಟಿಯುವ ಲೋಕ
ವನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ ಸುಲಿಯುವುದಂತೆ! ರಮಾ! ಇಗೋ ಒಂದೆ! (ಎಂದು ಮತ್ತೊಂ
ದು ಕಡೆಗೆ ಓಡಿಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಚೂರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು) ರಮಾ, ರಕ್ಷಿಸು! ಇಗೋ
ಒಂದೆ! (ಎಂದು ಎದಗೆ ಚೂರಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು) ರ--ಮಾ--ಯೆ--ದೊ--ವತಾ
ಸ್ವರೂಪಿ! ದಯೆ--ತೋ--ರು. (ಎನ್ನುತ್ತ ಬಿಳುವನು.)

(ಪರದೆಯು ಬಿಳುವುದು.)

ದೃಶ್ಯ ೩ — ಬೀದಿ.

(ಆರೋಗ್ಯಭಜನಾಮಂಡಳಿಯವರು ತಾಳತಂಬೂರಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು
ಆರೋಗ್ಯ ಗೀತೆಯನ್ನು ಹಾಡುತ್ತ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಹಂಚುತ್ತ ಆರೋಗ್ಯ ಸೂತ್ರಗ
ಳನ್ನು ಬರೆದ ಪತಾಕೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬರುವರು.)

ಪದ—ಮದಲಾಸಿ ಮಟ್ಟು.

ಗರ್ಭಿಣಿಯರೆ ಸೀವು ಬೆದರಲಾಬೇಡಿ | ಪ್ರಸವವೆಂಬುದು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಕಾರ್ಯ ನೋಡಿ ||
ಹದಗೆಲಸ ಹದದೂಟ ಸಡಿಲಾದ ಉಡಿಗೆ | ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವುದು ಸುಲಭದ ಹೆರಿಗೆ

|| ೧ ||

ನಡುಬೆಳೆವಣಿಗೆಗೆ ಎಡೆಗೊಡೆ ಸುಲುವು | ನಡುಗಟ್ಟು ಬಿಗಿಗೈವರಿಗೆ ಪ್ರಸವ ನೋವು ||

ನಡುಕತರುವ ಹೆರಿಗೆಯ ಕಥೆಗಳಿಗೆ | ಕೊಡಬೇಡಿ ಕಿವಿಗಳ ಗುಡುಗುವ ದನಿಗೆ || ೨ ||

ಸಿಮ್ಬಲ ಯೋಚನೆ ಕುಶಲದಾದ್ಯೋಗ | ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯ ಶಿಶುಜನಿಸುವ ಯೋಗ ||

ಭಾರದ ವಸ್ತುವನೆತ್ತಲಾಬೇಡಿ | ಬರೆಗೊಂಬಿಯಂತೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ || ೩ ||

ಪ್ರಸವದ ದಣುತಾಳೆ ಧೈರ್ಯವು ಬೇಕು | ಅರಿವಿದ್ದ ಸೂಲಗಿತ್ತಿಯು ಬಳಿಬೇಕು ||
ಉಬ್ಬವು ಸರಿಯಾಗಿ ಹೋರಬೀಳಬೇಕು | ಗರ್ಭಾಶಯದ ಕೊಳೆ ಸ್ರವಿಸಲಬೇಕು

|| ೪ ||

ಗರ್ಭಕೋಶವು ಸಜ್ಜಿಸಿ ಹೊಂದಬೇಕು | ಸರ್ಭಯಸುವಗಾಗ ಯಿವನೋಡಬೇಕು ||
ಪ್ರಸವದ ದಣುವಾರೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಮುಖ್ಯ! | ಜೀರ್ಣಪಹಿತವಾದ ಆಹಾರ ಸೌಖ್ಯ || ೫ ||

ಗಾಳಿಬೆಳಕುಬಹ ಕೋಣೆಯೊಳ್ಳಲಾಗಿ | ಕೊಳಕು ಬಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಇಡಬೇಡಿ ಹುದುಗಿ ||
ತಲೆಯಿಂದ ಹಾಸಿಗೆ ಇಳಿಯಾಗಿ ಹಾಸಿ | ಮಲಗಿರಿ ಬಹುತರ ಬೇನೆಗೆ ವಾಸಿ || ೬ ||

ಬಿಟ್ಟಗೆ ತನುವನು ಇರಿಸಲು ಬಟ್ಟೆ | ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲುಬೇಕು ಮುಖವನು ಬಿಟ್ಟೆ ||

ಬೆನ್ನಡಿಬೀಳ್ತಂತೆ ಉದ್ದಂಡ ಶಯನ | ಉನ್ನತ ಶಿರೋರ ನಿವುಬೇನೆ ಶಮನ || ೭ ||

ಚತುರ್ಥಾಂಕ

ದೃಶ್ಯಂ

(ಆರೋಗ್ಯಪ್ರತಾಪನ ಆಸ್ಥಾನ—ಆರೋಗ್ಯಪ್ರಚಾರ ಮಂಡಳಿಯ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷ ರೆಲ್ಲರೂ ಇರುವರು.)

ಆರೋಗ್ಯಪ್ರತಾಪ:—

ಪದ—ರಾಗ ಕೇಡಾರ—ದುಂಬೆ ತಾಳ.

ವಾಲಾವಳಿ ಪ್ರೀತಿ | ಸ್ತ್ರೀಲೋಕ ವಿಜೃಂಭಣೆ | ಗೃಹಾ ಮಹಾ
ಕಾರ್ಯ ವರುಣಾ ವಿಚಾರ || ಪಲ್ಲ ||

ಸುಕ್ಷೇಮಪ್ರಚಾರ—ಯತುನ ವಿಶಾಲದಿ—ನಾರೀ ಸೀ ಗೃಹದಿಪ
ವಹಿತ ಸುಕಾರ್ಯ || ೧ ||

ಆರೋಗ್ಯಸುಂದರಿ, ಈ ಶಿಶುಸಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀನೂ ಸಿನ್ನ ದಳದವರೂ ಏನೇನು ಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದಿರಿ?

ಆರೋಗ್ಯಸುಂದರಿ:—ಮಹಾರಾಜ, ನಾವು ಅನೇಕ ಮನೆಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದೆವು. ಅಲ್ಲಿಯ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅಬ್ಲಾಸವನ್ನು ಏನೆಂದು ಹೇಳಲು ಬಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ದಿವಸಗಳಿಂದ ಮಗುವನ್ನು ತೊಟ್ಟಿಲ್ಲ ಅಟ್ಟ ಕೂಡಲೆ ಅದು ಕೂಗುತ್ತಿತ್ತಂತೆ; ಭೂತಿಯ ಹಾಕಿಯಾಯಿತು, ಯಂತ್ರ ಕಟ್ಟಿಯಾಯಿತು. ತೊಟ್ಟಿಲ್ಲ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಗೆಯೊಡಿಯಾಯಿತು, ನಿಮಿತ್ತ ಕೇಳಿ ತಹತಟ್ಟು ಮಾಡಿಯಾಯಿತು, ಆ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಏನೋ ವಿಶಾಚಿ ಇದೆಯೆಂದು ಜಿರೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಟ್ಟಿಲ್ಲ ಕಟ್ಟಿ ನೋಡಿಯಾಯಿತು, ಕಡೆಗೆ ಆ ತೊಟ್ಟಿಲ್ಲನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮರದಲ್ಲೇ ಏನೋ ವಿಶಾಚವು ವಾಸ ವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಅದಕ್ಕೊಂದು ಹಳೆಯ ಸಾದರಕ್ಕೆ ಯನ್ನು ತೂಗಿಸಿಯೂ ಆಯಿತು! ಆದರೆ ತೊಟ್ಟಿಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಗುವನ್ನಿಟ್ಟ ಕೂಡಲೆ ಅದು ಕೂಗುವುದು ಮಾತ್ರ ಜಡಲಿಲ್ಲವಂತೆ! ಇದೊಂದು ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವೆಂದು ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಗುಂಪುಕೂಡಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು— 'ಏನವ್ಯಾ, ಆರೋಗ್ಯಸುಂದರಿಯಮ್ಮ ನವರೇ, ದೈವದ ಉಪದ್ರವವೆಂದೆಂದು

ಈಗಲಾದರೂ, ಇದನ್ನು ನೋಡಿಯಾದರೂ, ಸಂಬುವಿರಾ? ಏನು?' ಎಂದು ಸುಹಾಸ್ಯಗೈದರು. 'ಠಂತು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಆಚ್ಛಾನವನ್ನು ಏನೆಂದು ಬಣ್ಣಿಸಲಿ!'

ಪದ—ದುಮಾಳಿ ತಾಳ.

ಸ್ತ್ರೀಯರತೀ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿಹರ್ | ಸ್ತ್ರೀಯರತಿ ಅಜ್ಞಾನಿ || ಪ ||
ತಿಳಿಯರು ಶಿಶುಗಳ | ಕ್ಷೇಮದ ಮರ್ಮವ | ಮುಳುಗಿಹರೈಯ |
ಜ್ಞಾನದಿ ತೊಳಲುತ || ೧ || ದೈವದ ನೋಟದಿ—ದೃಷ್ಟಿಯ
ಮಾಟದಿ—ಕುಂದಿತು ಮಗುವೆ—ದೆಂಬುವರವರು || ೨ ||

ಆರೋಗ್ಯಪ್ರತಾಪ:—ಆಗ ನೀನು ಬಲು ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿರಬೇಕು: ಅನಂತರವೇ ನಾಯಿತು?

ಆರೋಗ್ಯಸುಂದರಿ:—ಆ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದೆನು, ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಕತ್ತಲಾದ ಪಡಸಾಲೆಯಿಂದ ಆದರೊಳಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕದೊಂದು ಬಾಣು, ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಗಲಲ್ಲೂ ಅಮುವಾಸೆಯ ರಾತ್ರಿ! ಕಿಟಕಿಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ಬಾಣಂತಿಗೆ ಶೀತತಾಗುವುದಂತೆ! ಅವಳ ಹಾಸಿಗೆಯೂ ಅಲ್ಲೇ. ಗುಮ್ಮೆಂದು ಸೂತಕದ ವಾಸನೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು ತೊಟ್ಟಿಲನ್ನು ಹೊರಗೆ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ತುಸಿ ಪುಣ್ಣಿ ಸಿದೆನು—ಅದರಲ್ಲಿ ಉದ್ದಕ್ಕೊಂದು ಬುರುಕು! ಅದರಲ್ಲಿ ಸಿಸಾಯಿಗಳನ್ನು ಅಪ್ಯಾನ್ ಮಾಡಿದಂತೆ ತಗಣೆಗಳ ಬಂದು ಸಾಲು!! 'ನೋಡಿರವ್ರಾ, ಉಪದ್ರವ ಕೊಡುವ ದೈವಗಳ ತಂಡವೇ ಇಲ್ಲಿದೆ' ಎಂದು ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ತೋರಿಸಿದೆ; ಎಲ್ಲರೂ ಅವಾಕ್ಯಾದರು ಶಿಶುಗಳ ಮುಲಗುವಲ್ಲಿ ಬಹು ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರುವಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಈ ಜೋಗುಳ ಪದವನ್ನು ಕಲಿಸಿಕೊಟ್ಟೆನು—

ಪದ—(ಹೀಗೆ ಪಾರಮಾಡುವೀ . . . ಎಂಬಂತೆ) ರೂಪಕ ತಾಳ.

ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರಿ—ಮಗುವು ಮುಲಗುವಲ್ಲಿ |
ಬರಿದೈವದ ಕಾಟವು—ಯೆನ್ನಬೇಡಿ || ಪಲ್ಲ ||
ತೊಟ್ಟಿಲೊಳಗೆ ನೋಡಿ—ಬಟ್ಟೆಗಳಲಿ ನೋಡಿ—
ಕಿಟಕಿ ಕದಗಳನು—ನಾಯು ಚಲನೆಗಾಗಿ—
ತೆರೆಯುತ ಮಗುವಿನ—ಮೈಗೆ ಹೊದಿಕೆಯಿಟ್ಟು || ೧ ||

ಮತ್ತೊಂದುಕಡೆ ವೈಯಾಕರಣವಿಜ್ಞಾನ ತನಗೆ ಎದೆಹಾಲುಬಿಟ್ಟರೂ ಮಗುವಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಹಾಲನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕಾರಣವೋ, ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯ ಕೆಡುವುದಂತೆ! ವಕ್ಷಸ್ಥಳದ ಉಜ್ಜನ ಸೋಬಗು ಹೋಗುವುದಂತೆ! ರಗಳೆಯಾಗುವುದಂತೆ! ಹಾಲಿನ ಪುಡಿಯಿಂದ ಶಕ್ತಿಬರುವುದೆಂದು ಬಾಹೀರಾತುಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದಳಂತೆ! ಮತ್ತು ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ವಕ್ಷುಳು ಪುಷ್ಪಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಮೆಂತೆಯ ಪಿಟ್ಟೋ ರಾಗಿಯ ಪಿಟ್ಟೋ ಇನ್ನೂ ಮನೋಮೋ ಮಗುವಿನ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದರೆ ಗೋಣಿಯ ಚೀಲವೋ ಎಂಬಂತೆ ದಿನಕ್ಕೆ 10-12 ಸಲವೂ ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಲ್ಲುಬಾರದ ಆ ಶಿಶುಗಳು ಆ ಆಹಾರವನ್ನು ಬೀಣಿ ಸಲಾರದೆ, ಗೊರಬು ಎದೆ, ಜೋಳು ಹೊಟ್ಟೆ, ಚಾಟು ಅಂಡು, ಜೋಳು ಕೈ, ವೋಟು ಕಾಲು, ಗೊರಬಿಟ್ಟು ನಂತಿದ್ದುವು! ಶಿಶುಗಳು ಚೇಯಾಗಿ ಕೂಗಲು, ಸೆಜಿಯಾಗಿ ಕೂಗಲು, ಮಲಗಿಸಿದುದು ಸುಖವಾಗದೆ ಕೂಗಲು, ಕತ್ತಲೆ ಕೋಣೆಯ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸವನ್ನು ಸಹಿಸದೆ ಕೂಗಲು, ಮನಾದರೂ ದೇಹವೇಡೆಯಿಂದ ಕೂಗಲು—ತಟ್ಟನೆ ಎಂತೇ ಎಂತು! ಸಾಸ, ಬಾಯಿ ಬಾರದ ಆ ಮಕ್ಕಳ ಬಾಯಿಗೆಂದೂ ಬುಡೆ! ಮೊಲೆಯೋ, ಹಾಲಿನ ಬುಟ್ಟಿಯೋ, ಅಥವಾ ಕುದಿಸಿ ತಣ್ಣಗಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಪಿಟ್ಟಿನ ಮುದ್ದೆಯೋ ಇದೊಂದೇ ದುರಭ್ಯಾಸವಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಮಕ್ಕಳು ತರತರದ ರೋಗಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಿರುವರು! ಅವೆಲ್ಲರಿಗೂ ಎದೆಹಾಲಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೀಗೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದೆನು—

ಪದ—(ಕೋವಿದ ಸರಿಚಯ . . . ಎಂಬಂತೆ) ದೀಪಟಂದಿ ತಾಳ.

ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ಏತನಾದುದು—ತಾಯಿಯೊಳಗೆ ಸರಿಯಾದುದಿಲ್ಲವು || ಪ ||
ಹೋರ್ಲಿನ್ನು, ಮೇಲಿನ್ನು, ಕಂಡೆನ್ನು ಮಿಲೆಂದು |

ನೀವೆಂದೂ ಮರುಳಾಗಬೇಡಿ || ೧ ||

ಮಗುವಿದು ಸದ್ದನು ಮಾಡದೆ | ಬಹುಸೌಖ್ಯದಿ ಮಲಗಲಿ
ಯೆನ್ನುತೆ—ಹೊಟ್ಟೆಯೆಂಬುದು ಚೀಲವೆನ್ನುತೆ ತುಂಬಿಸಿ |

ರೋಗಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾನವ ನೀವಿರಿ || ೨ ||

ಆರೋಗ್ಯಪ್ರತಾಪ:—ಸರಿ, ಬಹಳ ಶಾಖಾಸೀಯವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಆರೋಗ್ಯವಾತೆ, ನಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಎಷ್ಟು ದೋಷಗಳು ಕಂಡುಬಂದುವು?

ಆರೋಗ್ಯಮಾತೆ:—ಪ್ರಭೋ! ಅಲಿಸೋಣಾಗಲಿ! ಬಬ್ಬಳು ತನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ರೋಗಿಷ್ಠನ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು; ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಕಜ್ಜಿಯಿದ್ದ ಹುಡುಗನೊಬ್ಬನು ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಒಂದು ವಸೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮರೋಗದಿಂದ ತುಂಬಿರುವವಳೊಬ್ಬಳು ಮಗುವಿನ ಬಾಯಿಗೆ ಮುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಹುಣ್ಣಾಗಿದ್ದ ನಾಯಿಯ ಮರಿಯನ್ನು ಮಗುವು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಅಡುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂತಹ ವಿಷಯಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಮಗುವಿನ ಮೇಲೆ ಹದ್ದು ಭಯಂಕರ ರೋಗಗಳು ಹೇಗೆ ಬಲವಾಗಿ ಬೀರೂವೆಂದೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ಆವರಿಗೆ ಹೀಗೆಂದು ವಿವರಿಸಿದೆನು—

ಪದ. — ಅದಿಶಾಳ.

ಶಿಶುವಿಗೆ ರೋಗಗಳ್. — ಬಹುಬೇಗ ಹಾರುವುವಾವ್ವಾ | ಬಹುಬೇಗ ಹಾರುವುವಾವ್ವಾ | ಬಹುಬೇಗ ಹಾರುವುವಾವ್ವಾ ||
 ಶಿಶುಸಮೀಪದಿ ರೋಗೀ | ಬಾರದತೆರದಿ ತಡಿರೇ | ಬಾರದ ತೆರದಿ ತಡಿರೇ | ಬಾರದತೆರದಿ ತಡಿರೇ || ಮುಟ್ಟಲು ರೋಗಗಳ್ | ಬಹುಬೇಗ ಹಾರುವುವಾವ್ವಾ || ೧ ||

ಮತ್ತೊಂದು ವಸೆಯಲ್ಲಿ ದೂಳು ತುಂಬಿದ್ದ ಸೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಗುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ತಾಂತ್ರಿದ ಸೌತು ತುಕ್ಕು ಹಿಡಿದ ಬೀಗದ ಕೈಗೊಂಡಲು ಇನ್ನೂ ವಸೇನೋ ಕೊಳಕು ಹಿಡಿದ ಆಟದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿದ್ದರು—ಮಗುವು ಮೂತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಆ ಕೆಸರಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕಲಸಿ ಬಾಯಿಗೆ ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಆ ಮಗುವಿನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಂಡು 'ಅಮ್ಮಾ, ನೀವೂ ಇವನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವಿರಾ?' ಎಂದು. ಆಗ ಆ ತಾಯಿಯ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯಿತು. ಅಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಇನ್ನೆಂದಿಗೂ ಎಡೆ ಗೊಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದಳು. ಹೀಗೆಯೇ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ಮಹಾಪ್ರಭೋ!

ಆರೋಗ್ಯಪ್ರತಾಪ:—ಶಿಶುಗಳ ಆರೋಗ್ಯದ ವಿಷಯ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯತ್ನವು ನಿಮ್ಮಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಸೋಡಿ ನಾನು ತುಂಬ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತೇನೆ. ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಜೀವಿನಿ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ವಿಷಯವೇನು?

ಅರೋಗ್ಯ ಸಂಜೀವಿನಿ:—ಪ್ರಭೋ! ಯೌವನಾವಸ್ಥೆಗೆ ಕಾಲಿಡುವ ಪೂದಲೇ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಹಲವು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದೆವು. ತಾನೇ ಮಗು, ಅವಳಿಗೊಂದು ಮಗು! ಮದುವೆಯಾದ ಮರು ದಿನವೇ ಮೃತಮತಿಯೆಂದೆಸಿಸಿ ಗಂಡನೊಡನೆ ಮದ್ರಾಸಿಗೋ ಬೊಂಬಾಯಿಗೋ ಹೋಗಿ ಬೊಂಬೆಯಂತೆ ಕುಳಿತು ವರುಷದೊಳಗೆ ಮಗುವೊಂದನ್ನು ಹೆತ್ತು 13 ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮೃದುಕಿಯಾದವರು ಅವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು— ಮತ್ತೂ ಒಂದೆರಡು ವರುಷ ಬದುಕಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದೆರಡು ರೋಗಿಗಳ ಅವತಾರಕ್ಕೆ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವೆಸಿಸಿಕೊಂಡು ಸಸ್ವಿಪಾತ ಜ್ವರದಿಂದ ಹೇಗೋ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಕ್ಷಯರಾಜನ ದವಡೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿರುವವರು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು—

ಪದ—(ಬೀರುವರು ಇವರು . . . ಎಂಬಂತೆ) ಪಂಜಾಬಿ ತಾಳ.

ಸೇರುವರೂಯಿವರು—ಕ್ಷಯರಾಜನ—ದವಡೆಯೊಳು— || ಪ ||

ಬಲಿಯದ ತನುವ | ರತಿಸುಖ ಕಿಳಿಸಿ |

ತನುವಿನ ದಾಡ್ಯತೆಗೆ | ವಿಷವಾಗುವ | ತೆರನಡೆದು || ೧ ||

ಅರೋಗ್ಯಪ್ರಚಾರಿಣಿ:—ಅವೆಲ್ಲವೂ ಮದ್ರಾಸು ಬೊಂಬೈಯ ಬೊಂಬೆಗಳ ಏಷಯ, ನಮ್ಮ ಈ ಊರ ಗೊಂಬೆಗಳ ಕುರಿತು ನಾನು ಕಂಡು ದನ್ನು ಬನ್ನ ಏಸುವೆನು. ಲಾಲಿಸೋಣಾಗಲಿ—ಒಂಬತ್ತು ಮೈಯಲ್ಲಾ ಟಿಸಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ ತಮ್ಮ ಮೇಣದ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ದರೂ ಕರಗಿ ಹೋಗುವುದೆಂಬ ಭಯದಿಂದಲೋ, ತಮ್ಮ ಸೌಂದರ್ಯದ ಕಾಂತಿ ಕುಂದುವುದೆಂದೋ, ಇಲ್ಲವೇ ಮನೆಗೆಲಸ ಮಾಡುವುದು ಗೌರವಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆಯೆಂಬ ದುರ್ಭಾವನೆಯಿಂದಲೋ, ಊಟಮಾಡಿದ ಬಟ್ಟಲಲ್ಲೇ ಕೃತೋಳಿಯಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಶೃಂಗಾರದಲ್ಲೇ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತ ಅಕಾಲಮೃತ್ಯುಂಗೆ ತುತ್ತಾಗುವವರು ಕೆಲವರು—ಡಬ್ಬಿಡಬ್ಬಿಗಳಲ್ಲಿ ತಿಂಡಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಬಾಯಿಯೆಂಬುದು ಬೀಸುವ ಕಲ್ಲೋ ಎಂಬಂತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಮೆಲುಕು ಹಾಕುತ್ತಿರುವವರು ಹಲವರು ಬೀಬಿಗಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಸೋಟೆರಾ ಕಾರಾ ಇಲ್ಲವೇ ಕುದುರೆಬಂಡಿ ಬರಬೇಕೆನ್ನುವವರು ಅನೇಕರು. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಸುಖಬೀನಿಗಳ ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕೇಳಲಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ನೂರು

ಕಿವಿಗಳಿದ್ದರೂ ಸಾಲದು! ಒಬ್ಬಳಿಗೆ ತಲೆಸಿಡಿತ, ಇನ್ನೊಬ್ಬಳಿಗೆ ಮಲಬದ್ಧತೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬಳಿಗೆ ಜಿನ್ನುನೋವು, ಮಗದೊಬ್ಬಳಿಗೆ ಕೈಕಾಲು ಬತ್ತಿಬರುವುದು: ಒಂದು ಗೊಂಬೆಗೆ ಸಾಯಂಕಾಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಜ್ವರ, ಕೆಮ್ಮು, ಮತ್ತೊಂದು ಮೇಣದ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಗರ್ಭಣಿಯಾದಷ್ಟು ಸಲವೂ ಗರ್ಭಸ್ರಾವ! ಇನ್ನೊಂದು ಮಿಣ್ಣಾಮಿಣ್ಣಿಗೆ ತಿಂದುದು ಬೀರ್ಣವೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವಂತೆ! ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲ, ಮಹಾಸ್ವಾವಿಾ, ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಲು ನೂರು ಕಿವಿಗಳೂ ಸಾಲವು; ನಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಕುವಾರು, ನೋಟಕ್ಕೆ ವೃದ್ಧಾಂಗಿ!

ಪದ—ರಾಗ-ಭೂಪಾಳಿ—ಝಂಪೆತಾಳ.

ವೃದ್ಧಾಂಗಿ ಸುಕುವಾರಿ! | ಸುಖಪೋರಿ ವೈಯ್ಯಾರಿ || ಪ ||

ಭೋಗಿ ಅನುದಿನ ರೋಗಿ | ವ್ಯಾಯಾಮ ಬೀಗಿ || ರ ||

ನೋವನಪಿಸದ ಜೀವ | ಬಹುಬೇಗ ಸಾವ || ತ ||

ಶಿಶುನಂರಕ್ಷಣೆ:—ಆದರೆ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಕೇವಲ ಹೆಡ್ಡರೆನ್ನಲೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬಳನ್ನೂ 'ಲೇಡಿ ಡಾಕ್ಟರ್' ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಅವರ ಶಯನಾಗಾರದ ಒಂದು ಕವಾಟು ಬೆಷಧದ ಸೀಸೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಗಿರುವುದು! ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಬಾಹೀರಾತಿಸಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಹೊಂದಿದ 'ಪೇಟಿಂಟ್' ಬೆಷಧಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಲ್ಲಿವೆ! Pain balm, headache cure, cough tablets, electric pills, kidney pills, nerve tonic, lung tonic, asthma pills, ಹೀಗೆ ಎನುಂಟು ಎನ್ನಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಅಸಾಧ್ಯ ಸ್ವಾವಿಾ, ನಾವು ಅವುಗಳ ಸಿಷ್ಟಯೋಜಕತೆಯನ್ನು ಹಲವು ಬಗೆಗಳಿಂದ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು— 'ಅಮ್ಮಾ, ದೇಹಾರೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ದೇವರು ಸಿಯಮಿಸಿರುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ದಯಮಾಡಿ ಅನುಸರಿಸಿರಿ; ಪ್ರತಿಬಿನ್ನವೂ ಒಂದಿಷ್ಟು ಮನೆಗೆಲಸ ಮಾಡಿರಿ, ಮೈಯೊಂದಿಷ್ಟು ಜಿವರಲಿ, ಅದರಿಂದ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಹಾಸಿಯಿಲ್ಲ; ಸಿಮಗೆ ಕೈಗೊಂಡು ಕಾಲಿಗೊಂಡು ಜನವಿದ್ದರೂ ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾದರೂ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕೆಲಸಮಾಡಿರಿ. ಆದರಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲವೆಂತಾದರೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಹೂದೋಟವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಸಕ್ಕೊಂದೆರಡುಗಳಿಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರಿ;

ನಿಮ್ಮ ಅಕ್ಕರೆಯ ಹೂವಿನ ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ನೀರುನೀದಿ ಹಾಕಿಲ' ಎಂದು ಪದೇಪದೇ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರುವೆವು.

ಶಿಶುಸಂಜೀವಿನಿ:—ಆದಕ್ಕೂ ಕೆಲವರು ಹೀಗೆಂದು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದರು—'ಯೂರೋಪಿಯ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮನೆಗೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೇ? ಅವರೆಷ್ಟು ಆರೋಗ್ಯವಂತೆಯರಾಗಿಲ್ಲ! ಅವರಂತೆ ನಾವೂ ಐಶ್ವರ್ಯವಂತರು: ನಾವೇಕೆ ಮನೆಗೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಚ್ಚಬೇಕು?' ಎಂದು ತರ್ಕಿಸಿದರು.

ಪದ —(ಶರಣಕರುಣ ಮಾತೆ . . . ಎಂಬಂತೆ) ರೂಪಕತಾಳ.

ತನುವದಣಿಸಲೇಕೆ | ಶ್ರಮವೇಕೆ || ಪ ||

ಯುರೋಪಿಯರಾ ನೋಡಿದಿರಾ | ಮಾಡರಾವ ಕೆಲಸವನು | ನಾವೇಕೆ || ಅ ಪ ||

ಸೌಖ್ಯರಾಶಿ ಧನದರಾಶಿ... ಸುಖವೆವು... ನಂಬಿಹೆವು... ಮನಗಂಡಿಹೆವು ||

ವಸನ ಭೂಷಣ... ಧನದರಾಶಿ... ಜಗದ... ಸುಖದ... ನಿಲಯ ||

ಬಂದೇಕೆ ಕೆಲಸ... ಅಸಹ್ಯ... ದುಣುವೇಕೆ... ಶ್ರಮವೇಕೆ? || ೧ ||

ಆದಕ್ಕೂ ಈ ರೀತಿ ಸಮಾಧಾನಗೊಟ್ಟವು—'ಯುರೋಪಿಯ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅಂಗಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಮನೆಗೆಲಸ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದೇನೋ ಸಿಜ. ಆದರೆ ಆದರ ಬದಲಾಗಿ ಕುದುರೆಸವಾಟ, ತರತರದ ಚಂಡಾಟ, ದಿನಾಲೂ ವಾಯುಸೇವನೆಗೆಂದು ಬಂದೆರಡು ಮೈಲು ತಿರುಗಾಟ, ಅಲ್ಲದೆ ಆಗಾಗ 'Ball, Dance' ಎಂಬ ಏಶೇಷವಾದ ಸರ್ತನ, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಮಗಾದರೋ ಅದು ಬೇಡ, ಇದು ಊಂ ಹುಂ ಎಂದು ತ್ರಿಶಂಕು ಸ್ಪರ್ಗವಾಗಿದೆ' ಎಂದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಹುಟ್ಟಿತು. ಹೀಗೆಯೇ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅಜ್ಞಾನವು ಮಾಯವಾಗತೊಡಗಿದೆ. ಶಿಶುಗಳ ಮರಣವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮನೆಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ರೋಗರುಜೆಗಳು ತಲೆದೋರುವುದು ಅಪರೂಪವಾಗುತ್ತಲಿದೆ. ನಾವು ಪ್ರಚಾರಪಡಿಸಿರುವ ಈ ಆರೋಗ್ಯಗೀತೆಯು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೇಳಬರುತ್ತಿದೆ—

ಸದ—(ಸದಾ ತ್ರೀಹರಿಚಿನಾಮ . . . ಎಂಬಂತೆ) ರೂಪಕತಾಳ.

ಸದಾನರ್ವಲತೆ ತೋರಿ—ಸುಖಕೇಕದಾರೀ ||

ಶುದ್ಧವಾರಿ ಶುದ್ಧವಾರಿ—ಸುಖಕೆ ದಾರೀ—ಸದಾ ||

ನಿದ್ರಾಸುಖಿ ವಿಮಲವಾಯು | ಚಲನೆದೇಹ ಸುಖಕೆ ದಾರೀ—

ವಿತಾಹಾರವು—ಶಿತ್ಕೆಗಲಸ—ಸುಖಕೆ ದಾರೀ ಸದಾ ||

ಆರೋಗ್ಯಪ್ರತಾಪ:—ಆರೋಗ್ಯವಂತೆ, ಆರೋಗ್ಯಮಂದಲ, ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಜೀವಿಸಿ, ಶಿಶು ಸಂದಕ್ಷಿಣಿ, ಶಿಶು ಸಂಜೀವಿಸಿ ಸೀವಾ ಸಿಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀದಳವೂ ಶೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಆರೋಗ್ಯಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸರ್ವಹಿಸು ತ್ತಿರುವುದು ತುಂಬ ಶ್ಲಾಘನೀಯವಾಗಿದೆ. ಸಿಮ್ಮ ಈ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಬಾಲಕಾ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾರುತ್ತಲಿರು; ಇಂತಹ ಏಷಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಬಾಲಕೆಯರೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸುರಸವಾಗಿ ಹಾಡುತ್ತ ಆರೋಗ್ಯಜೀವನದ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಸದಾ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಸಾರಸರಗಟ್ಟಳೆಯಲ್ಲಿ ಛಾಪಿಸಿ ಸಿಮ್ಮ ವಶ ಕೊಡುವೆನು. ಅವುಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ತ್ರೀಯ ಕೈಗೂ ಸಿಕ್ಕಿ ಬೋಗುಗಳಾದವಾಗಿ ಪುಣ್ಯವಿಸಲಿ, ಅಂತಹ ಬೋಗುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಬೆಳೆದ ಮಕ್ಕಳಿಂದಲೇ ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ಆರೋಗ್ಯ ದಿಗ್ವಿಜಯವಾಗಬೇಕು. ಇರಲಿ, ಇನ್ನು ರೋಗಾಂತಕ, ಆರೋಗ್ಯ ಪ್ರಚಾರಕ, ಆರೋಗ್ಯಪಾಲಕರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಜಯಿಗಳಾಗಿರುವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯೋಣ!

ಆರೋಗ್ಯಪ್ರಚಾರಕ:—ಸ್ವಾಮಿ, ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ, ಪಟ್ಟಣ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ, ಜೀವಿ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ, ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ, ಗಲ್ಲಿ ಗಲ್ಲಿಗಳಲ್ಲಿ—ಉತ್ಸವ ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ—ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಆರೋಗ್ಯಜೀವನ ಕ್ರಮವನ್ನು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜನತೆಗೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುವೆವು. ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನೇ ಪಾಳುಗಡೆಯವ ಅಂಟುರೋಗಗಳು ತಲೆಯೆತ್ತದಂತಾಗುವೆ. ಜನತೆಗೆ ಸರ್ವಲವಾದ ಸರಳ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವೂ ಸೊಗಸಿನ ಕೃತಕ ಜೀವನಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯವೂ ಅನಾರೋಗ್ಯಕಾರಕವಾದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ

ದ್ವೇಷವೂ ಹುಟ್ಟಿವೆ. ವ್ಯಭಿಚಾರ ಸುರಾಪಾನ ಮುಂತಾದ ದುರಭ್ಯಾಸಗಳ ಭೀಕರ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನಾಟಕಗಳ ಮೂಲಕ, ಮಾಯಾಲಾಂಛ್ರಗಳ ಮೂಲಕ, ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಅಂತಹವುಗಳಿಂದ ಜನರು ವಿಮುಖರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವೆವು. ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಮಹತ್ವ, ದೇಹಶಾಸ್ತ್ರ, ಆರೋಗ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಾ ಪಾಠಗಳಾಗಿ ಇರಗೊಡಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಯುವಕನೂ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲೇ ಜೀಕಾಗಿದೆ. ದೇಹಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಊರ್ಜಿತಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಯಾಮ ಮಂದಿರಗಳು ತೆರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಜನತೆಯ ಸಹಕಾರ ಸಪಾಸುಭೂತಿಯೂ ದಿನೇದಿನೇ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದೊರೆಯತೊಡಗಿವೆ. ಸುವೂರ್ಣವಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯ ದಿಗ್ವಿಜಯವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಧ್ಯೇಯದಿಂದ ನಾವೂ ನಮ್ಮ ದಳಗಳೂ ಅನಿಶ್ರಾಂತವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆವು. ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಸ್ಕಾರವಾಗಿ ಆಗಾಗ ನಮ್ಮ ದಳದವರು ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ವರದಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಶೃತಪಡಿಸಿರುವರು. ತಾವೂ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಆರೋಗ್ಯ ದಿಗ್ವಿಜಯದ ಕಾರ್ಯವು ಸ್ಥಿರವಾದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರುವೆಂಬ ಸಂಗತಿ ದಿವ್ಯಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ವೇದ್ಯವಾಗಿರಬಹುದು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಆರೋಗ್ಯಪ್ರತಾಪ:—ಸರಿ, ಈ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲ ನನಗೆ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಈ ಸಭೆಯನ್ನು ಕೂಟಿಸಿದ್ದಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೊಂದಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಮ್ಮೇಳನವನ್ನು ಕರೆತರಿಸಿದೆನು. ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಾಧನವಾಗಿ ನಾಳೆ ತರ್ಕಿಸಿ ಇತ್ಯರ್ಥಸೋಣ. (ನುಮು ಏಳುವನು.)

ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು:—ಆರೋಗ್ಯಪ್ರತಾಪಕೀ ಜೈ! (ನುಮು ಮೂರು ಮೂರು ಸಲ ಕೂಗುವರು.)

(ಪರದೆಯು ಬಿಳುವುದು.)

ದೃಶ್ಯ ೨.—ಯಮಧರ್ಮರಾಜನ ದರ್ಬಾರ್.

(ಪ್ರೇಗು, ಕೊಲೆರಾ, ಸಿಡುಬು, ಜ್ವರ ಮುಂತಾದ ಸೇನಾನಾಯಕರು ಕುಳಿತಿರು ವರು. ಯಮಧರ್ಮರಾಯನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು. ಎಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವರು. ಯಮಧರ್ಮರಾಜಕೀ ಜ್ಯ' ಎಂದು ಆತನನ್ನು ಪಾರ್ಥಿಸುವರು.)

ಪದ—ದಾದರ ತಾಳ.

ರೋಗಜನಕಾ—ಲಯಕೆಸಖಾ—ಧರ್ಮಪಾಲಕ ||

ಧರ್ಮಪಾಲ, ಧರ್ಮಪಾಲ, ಧರ್ಮಪಾಲಕಾ ||

ಜೈಜಯ ಧರ್ಮಪಾಲಕ—ಜೈಜಯ ಧರ್ಮಪಾಲಕ |

ಸದಾ—ಧರ್ಮಪಾಲಕ

|| ೧ ||

ಯಮಧರ್ಮರಾಯ:—ಅವಾತ್ಮಕೆ, ಇದೇನು? ಭೂಲೋಕದ ಮಾನವ ಸಂಹಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿಮ್ಮನ್ನು ಸಿಯುಸುಸಿರುತ್ತ, ಅದನ್ನು ನೀವು ಜಿಟ್ಟು ದಳಸಹಿತರಾಗಿ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದುದರ ಕಾರಣವೇನು? ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನನ್ನ ಈ ಶೈಮುಸಿ ಪುರಕ್ಕೆ ಭೂಲೋಕದಿಂದ ಅದರಲ್ಲೂ ಭರತ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಜನರು ಬರುವುದು ದಿಸೇದಿಸೇ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದೇಕೆ? ಸಿಮ್ಮ ಉತ್ತಾಹನಲ್ಲ ಕುಂದಿಹೋಯಿತೆ? ಯಾರಾದರೂ ಸಿಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಭಂಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವರೆ? ಅವಸತಮುಖರಾಗಿರುವೀರೇಕೆ? ಹೇಳಿರಿ.

ಪದ—ರಾಗ-ಮಧ್ಯಮಾವತಿ—ಆಡಿತಾಳ.

ನುಡಿಯಿರೇ ತಡಮಾಡಿದೆ | ಇಳಿಯೋಳ್ ಹಾವಳಿಗೈವಿರೇ ಭಾರಿ ||

ಆಕಾಲವ್ನುತ್ತುವ ವಿಶೇಷದೆ—ಸಂಹಾರ ಕಾರ್ಯದೊಳು

ತ್ಸಹದೆ—ಬಿಡುವುತ—ಹರಡುತ—ವಿಶಾಲದೆ

|| ೧ ||

ನರ್ವನೇನಾವತಿ:—ಮಹಾರಾಜ, ನಾವೆಂದಾದರೂ ಉತ್ತಾಹ ರಹಿತರಾದುದುಂಟೆ? ಆದರೆ ಮಾಡುವುದೇನು? ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯ ಪ್ರತಾಪಸೆಂಬವನೊಬ್ಬನು ತಲೆಯೆತ್ತಿರುವನು. ಆತನ ಆರೋಗ್ಯ ಪ್ರಚಾರ ಮಂಡಳಿಯ ಶಾಖೆಯು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೆಯೂ ಹಬ್ಬಿರುವುದು. ಜನರು ನಮ್ಮ ಬಲೆಗೆ ಬೀಳದಂತೆ ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಆ ಮಂಡಳಿಯವರು ಆರೋಗ್ಯವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಅಷ್ಟುಮಾತ್ರವೆ? ನಮ್ಮ ದಳಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾ

ತುವ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಸಹ ಕಲಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವರು. ಹೀಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ದಳವೇ ಅಲ್ಲಿ ಬದುಕುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಅರಿಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣವೆಂದು ನಾನೆಲ್ಲ ಒಂದಿರುವೆವು, ಮಹಾರಾಜ.

ಯಮಧರ್ಮರಾಜ:— ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯ! ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯ!

ಪದ—(ಅಲಸಾಮನಾ . . . ಎಂಬಂತೆ) ಆದಿತಾಳ.

ಜಗದಾಜನಾ | ಆಜಾಗರುಕರೆಂದು |

ತಿಳಿದು ನಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮದಾ— |

ಕೃತಿಯ ಸೇನೆ—ರಚಿಸಿ ವಿಫಲಾ |

ವೆನಲು ಮಹದಾ—ಶ್ಚೈರ್ಯಮೈಸೇ ನುಡಿಯು || ೧ ||

ನಮ್ಮ ದಳವೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವೆ? ಮಾನವದೃಷ್ಟಿಗೆ ಅಗೋಚರವಾದುದು; ಅಸರ ಕತ್ತಿ, ಕೋಪ, ಫಿರಂಗಿ, ಬೊಂಬು ಇವುಗಳ ಬಾಯಿಗೆ ಸಿಗಲಾರದು. ಆದರೆ ಸೃಷ್ಟಿ ನಾರಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅವುಗಳಿಗಿಂತ ಸಾಂಸರವಾಲು ಮಿಗಿಲಾದುದು. ಮಾನವದೇಹವೆಂಬ ಕೋಜಿಯನ್ನು ಲಗ್ನಿ ಹತ್ತಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಸಮಾನಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಅಣುಗಾತ್ರವಾದ ಅನೇಕ ಕಾನೇಕ ಬಾತಿಯ ದಳಗಳನ್ನು ನಾನು ಸಿರ್ಮಿಸಿಲ್ಲವೆ? ಪ್ಲೇಗುಸೇನೆ, ಕೊಲೆರಾಸೇನೆ, ಕ್ಷಯಸೇನೆ, ಸ್ನೇಹಾತದಳ—ಸಿಪೊಸಿಯಾದಳ, ಸಿಡುಬುದಳ—ಮಕ್ಕಳ ರೋಗ, ಬಾಣಂತಿ ರೋಗ, ಪ್ರೇಮ ರೋಗ—ಇವೇನು ಸಾಮಾನ್ಯ ದಳಗಳೆ? ಎಲ್ಲಿ ಸಿರ್ಮಲ ವಾಯು ಸಂಚಾರವಿಲ್ಲವೋ, ಎಲ್ಲಿ ಸೀರು ಅಶುದ್ಧವಾಗಿದೆಯೋ, ಎಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಎಲ್ಲಿ ಶುಚಿಯಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿ ಈ ದಳಗಳ ಕೆಲವೇಕೆಲವು ಅಣುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಳಿಯಬಿಟ್ಟರೆ ಸಿಮ್ಮ ಕೆಲವವು ತೀರಿತು. ಅವು ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅಭವೈದಿ ಹೊಂದಿ, ಹತ್ತನೂರಾಗಿ ನೂರುಲಕ್ಷವಾಗಿ ಲಕ್ಷಲಕ್ಷೋಪಲಕ್ಷವಾಗಿ ಉರುಊರುಗಳನ್ನೇ ಪಾಲನೆಗೊಡುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಇಂತಹ ಅಗೋಚರವೂ, ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿಯುತವೂ ಆದ ದಳಗಳನ್ನು ಅಸಹಾಯ ಶೂರವಾದ ಸಿಮ್ಮ ಪರ ನಾನು ಕೊಟ್ಟು ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತೆ? ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯ!

ಪದ—ತ್ರಿವ್ರತೆ ತಾಳ.

ಮನಕತಿ ಜೋಡ್ಯ ಸನ್ನಯ ವಾರ್ತೆ—ಸನ್ನಯ ವಾರ್ತೆ || ಪ ||
 ಪ್ಲೇಗುದಳದ—ಅಮಿತಶಕ್ತಿ—ಅಡಗಿಪೋದುದೆಂತು || ೧ ||
 ಸೃಷ್ಟಿ ನಾಶ—ಕಾರ್ಯವಿಂತು—ತಡೆದರೆಂತು ಪೇಳು || ೨ ||

ಸರ್ವಸೇನಾವತಿ:—ಮಹಾಪ್ರಭೋ, ಅದ್ಭುತಶಕ್ತಿಯ ದಳಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ವಶ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಸಿಬ. ಎಷ್ಟರ ತನಕ ಪಾಪನವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಈ ದಳಗಳ ಗೊತ್ತುಗುರಿಯಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲವೂ ಕಾಳಿಯ ಉಪದ್ರವವೆಂದು ಕುರಿ ಕೋಣಗಳನ್ನು ಬಲಿಕೊಡುವುದರಲ್ಲೇ ಅವರು ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರೋ ಅಂದಿನ ತನಕ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವು ಬಹು ಸರಾಗವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗಲಾ ದರೋ ಅವರು ಆ ದಾಖೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಮ್ಮ ದಳವನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದರಲ್ಲೇ ಸಿರತರಾಗಿದ್ದಾರೆ ನನ್ನ ಪ್ಲೇಗುದಳದ ಪ್ರಮುಖ ವಾಹನಗಳಾದ ಇಲಿ ಗಳನ್ನು ನಿಧನನಿಂದ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿರುವರು. ಗಣಪತಿಯ ವಾಹನವೆಂಬ ಆ ಅಭಿವಾಸವೂ ಈಗ ಅವರಿಗಿಲ್ಲ! ನಮ್ಮ ಭಾದೆಯು ಲಗಲದೆಯೆಂದು ಒಂದಿಷ್ಟು ಗೊತ್ತಾದರೆ ಸಾಕು, ಕೂಡಲೆ ಅಂಥವನನ್ನು ನಿರ್ಜನವಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅನೇಕ ತರದ ಔಷಧಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆತನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕಿದ್ದ ನನ್ನ ದಳವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವರು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಆ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ನಾವು ಗೆದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಬಯವೂ ನಮ್ಮ ನಾಶವೂ ಏಕ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಆಗಿಹೋಗುವುದು

ಯಮಧರ್ಮರಾಜ: -- ಅದು ಹೇಗೆ?

ಸರ್ವಸೇನಾವತಿ:—ನಾವು ಗೆದ್ದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದಳವು ಅಭಿ ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದು ಬೇರೆ ದೇಹಗಳಿಗೆ ಸೇರಬೇಕು. ಆದರೆ ಆ ನಿರ್ಜನವಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾರವೇಲೆ ಹಾರಲಿ? ಪಶ್ಚಿಣಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಓಡೋಣ ವೆಂದರೆ ವಾಹನವಿಲ್ಲವೆಂದು? ಅದರಲ್ಲೂ ಜಿನಿಲೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ದಳವು ಸತ್ತೇ ಬಿದ್ದುಬಿಡುವುದು. ಆ ರೋಗಿಯ ಮೃತಶರೀರದಲ್ಲೊ ಬಟ್ಟಿಬರೆ ಗಳಲ್ಲೋ ಅಡಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅನುಕೂಲವಾದಾಗ ಹೊರಡೋಣವೆಂದರೆ ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಆ ಮೃತ ಶರೀರದೊಡನೆ ಸುಣ್ಣಬೆರೆಸಿ ನಮ್ಮ ದಳಕ್ಕೂ

ಸವಾಧಿಯಾಗಿಯೇ ಬಿಡುವುದು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿಲ್ಲದರೂ ನಾವು ವಿಜಯಿಗಳಾದರೂ ಅಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮ ಅವಸ್ಥೆಯು ಇದೇ.

ಯಮಧರ್ಮರಾಜ:—ಅದು ಹೇಗೆ? ಒಂದು ದೇಹದಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ದೇಹಕ್ಕೆ, ಒಂದು ಮನೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ಮನೆಗೆ ಹಾರಲು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಎಡೆಯಿಲ್ಲವೆ?

ಸರ್ವನೀನಾಪತಿ:—ರೋಗಿಯ ಬಟ್ಟೆಬರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರೋಣವೆಂದರೆ ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಸಹಗಮನದಂತೆ ನಮ್ಮ ದಳಕ್ಕೂ ಬಲತ್ಕಾರದ ಚಿತಾರೋಹಣವು ಆಗಿಯೇ ಬಿಡುವುದು. ಮನೆಯ ಸಂದುಗೆೊಂದು ಜರುಕುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದು ಬೇರೆಯವರ ಮೇಲೆ ಸಮಯ ಸೋಡಿ ಹಾರೋಣವೆಂದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಮನೆಜಿಟ್ಟು ಓಡಿಹೋಗುವರು ಪುನಃ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುವ ತನಕ ಕಾಯೋಣವೆ? ನಮ್ಮ ದಳಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಏಷಪ್ರಾಯವಾದ ದ್ರಾವಕಗಳಿಂದ ಮನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ತೊಳೆದು ಗಂದಕದ ಹೊಗೆಯೊಡ್ಡಿ ಸುಣ್ಣು ಬಳೆದು ತಾರು ಹಚ್ಚಿ ನಮ್ಮ ಒಂದು ಪಿಳ್ಳೆಯೂ ಉಳಿಯದಂತೆ ಮಾಡುವರು. ಇನ್ನು ಮನೆಯ ಹಿತ್ತಲಿನ ಕಸದ ರಾಶಿಯಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಅಡಗಿರೋಣವೆಂದರೆ ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹಸುವಂತ ಬಂದಂತೆ ಅಲ್ಲಿಗೂ ಬಂದೇ ಬಿಡುವರು! ನಮ್ಮ ದಳದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕತ್ತಲೆ ಹಿತ, ಕತ್ತಲೆ ಹಿತ, ದೂಳು ಹಿತ, ನಮ್ಮ ಬಲೆಗೆ ಜಿಲ್ಲವನ ಹಾಗೂ ಅವನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಜನರು ಮಾಡಿದಷ್ಟು ಹಿತ; ಆದರೆ ಇನಕ್ಕೆಲ್ಲ ಬಂದಿಪ್ಪಾದರೂ ಎಡೆಗೊಡಬಾರದೆಂದು ಆರೋಗ್ಯಪ್ರತಾಪನ ಸೇನೆಯು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಗೂ ಹೋಗಿ ಪದೇಪದೇ ಸಾರುತ್ತಿರುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ದಳಕ್ಕೆ ಏಷಪ್ರಾಯವಾದ ಸೂರ್ಯನ ಬೆಳಕು, ಶುದ್ಧ ವಾಯು, ಸಿರ್ಮಲವಾದ ನೀರು ಇವೆಲ್ಲ ಮನೆಮನೆಗೂ ಸಿಕ್ಕುವಂತೆ town planning, house building, water supply ಎಂಬ ಹೊಸಹೊಸ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರೂಢಿಗೆ ತರುತ್ತಿರುವರು. ಮೊದಮೊದಲು ನನ್ನ ಈ ಪ್ಲೇಗುದಳದ ಜಾಯಿಗೆ ವಾರಕ್ಕೆ ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ತುತ್ತಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗಲೋ ಒಂದೆರಡು ಸಿಗುವುದೂ ಪ್ರಯಾಸವಾಗಿದೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ! ಅದು

ಒಂದಲೇ ಹೇಳುವೆನು—ನನ್ನ ಈ ಸೇನಾಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಡುವೆನೆಂದು. ನಾವು ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರುತ್ಸಾಹಿಗಳಾಗಿರುವೆಂಬ ಅರೋಪಗಳಿಗೆ ವೃಥಾ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕು, ಮಹಾರಾಜ!

ಯಮಧರ್ಮರಾಜ:—ಅಷ್ಟೊಂದು ಹತಾಶನಾಗಬೇಡ.

ಪದ—ದುಮಾಳಿ ತಾಳ.

ಮಂತ್ರಿವರ್ಯನೇ—ಶಾಂತತೆ ತಾಳಿ | ಯೋಚಿಸಿ ಹೇಳುವೆನಿ |

ವಿಘ್ನಗಳ್ಯಾವುವು—ಇತರರಿಗಿಹುದೈ— | ನಮ್ಮಯ ಕಾರ್ಯಕೆ ಹಾನಿಗಳೇನೈ ||
ಇನ್ನುಳಿದವರ ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಏನಾದರೊಂದು ಸಿದ್ಧಾರವಾಡೋಣ; ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ತಾಳು.

ಕೊಲೆರಾ ಸೇನಾಪತಿ:—ಇನ್ನುಳಿದವರ ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ನಾನೇ ಹೇಳುವೆನು—ನನಗೆ ಈ ಕೊಲೆರಾ ದಳವನ್ನು ವಹಿಸಿರುವಿ; ನನ್ನ ದಳವೇ ಆಗಲಿ ಇತರರ ದಳವೇ ಆಗಲಿ, ಅವುಗಳ ಹಾಸಿ ವೃದ್ಧಿಗಳ ಕಾರಣಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದೇ ತೆರನಾಗಿರುವವು. ನನ್ನ ಈ ಕೊಲೆರಾ ದಳವು ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ತಿನ್ನುವ ಆಹಾರ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಮನುಷ್ಯನ ಕರುಳನ್ನು ಸೇರಿ ಅದನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿ ಹೊರಬಿದ್ದು ಪುನಃ ನೀರು ಆಹಾರಗಳ ಮೂಲಕ ಮತ್ತೊಂದು ದೇಹವನ್ನು ಸೇರಬೇಕೆಂಬುದೇ ತಮ್ಮ ಸಿಯಮ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಈ ಸೈನ್ಯವು ಎಲ್ಲಾ ದರೂ ತಲೆಯೆತ್ತಿತೆಂದರೆ, ಎಲ್ಲಾ ದರೂ ಬಂದೇ ಬಂದು ಸರಾಹುತಿಗೊಂಡಿ ತೆಂದರೆ, ಆ ಅರೋಗ್ಯಪ್ರತಾಪನ ಕಡೆಯವರ ತಂಡತಂಡವೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು—

ಪದ—ಡಾಡರ ತಾಳ.

ರೋಪದಿ ಬರ್ಪರೈ | ನಾಶವ ಮಾಡ್ಪರೈ |

ಕಲಡಿಸೀರೊಳ್ಳೈ | ಔಷಧಗಳನೈ |

ಬಹಳ ರೀತಿಯೊಳ್ | ಸಾರುತ ನಾಡಿನೊಳ್ |

ಹಾನಿಯ ಕ್ರಮವನೈ | ಯೇನದ ಸೇಳಲೈ ||

ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಆಶ್ರಯಗಳಾದ ಕೆರೆಬಾವುಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಬಂದು ಪುಡಿಯನ್ನು ಕಲಡಿಸುವರು. ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದ ನಮ್ಮ ದಳವೇ ಸತ್ತುಬೀಳುವುದು! ನಮ್ಮ ಬಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದವನ ದೇಹದಿಂದ ಹೊರ

ಬಿದ್ದು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ನೀರು, ಅನ್ನ, ಹಾಲು ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾದರೂ ಅಡಗಿ ರೋಣವೆಂದರೆ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೆನ್ನಾಗಿ ಕುದಿಸಿ ಬೀಯಿಸಿ ಬಿಸಿಬಿಸಿಯಾಗಿ ರುವಾಗಲೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಾರುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಆ ಆರೋಗ್ಯಪ್ರತಾಪನ ದೆಸೆಯಿಂದ ಕಾಲವು ಕೆಟ್ಟದ್ದೆ. ಮಹಾ ಸ್ವಾಮಿ, ನೋಡಲು ಇವರ ಸುಳಿವೇ ಇದ್ದಿಲ್ಲ; ಈಗಲಾದರೋ ಜನರು

ಪದ—ತ್ರಿವಟಿ ತಾಳ.

ನಾಶಗೈವಾರು—ಹೊಯ್ಯಾರು—ಕೋಪದಿ |

ಅಶೇಷವಿಶೇಷ—ತೋಪದಿ ||

ನೋತುಹತಾರಾ—ರಾಗಿ ಪೋದಿವು—ಭೀತಿಯೊಳಿದೆ ದಳವೈ |

ಆಹಾರ ವಿಹಾರ ಕಾಣಿವು

|| ೧ ||

ನಮ್ಮನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಹುಡುಕಿ ಕೊಲ್ಲುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವರು. ನೋಡಲಾದರೋ ಜನರು ಹಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದರು. ರೋಗಿಯು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಬಟ್ಟೆ ಬರೆಗಳನ್ನೂ, ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ಮನೆಯವ ರೆಲ್ಲರೂ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಊರಿನ ಕುಡಿಯುವ ಜಲಾಶಯಗಳಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ತೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಭಾದೆ ಬಂತೆಂದರೆ ನಿನೋ ದೈವದ ಪಟ್ಟಿಂದು ಮಂತ್ರವಾದಿಯ ಮನೆಗೆ ಓಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಪಿಂತಿರುಗಿ ಜರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮತ್ತಿಬ್ಬರನ್ನು ಮಲಗಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಬಜ್ಜನನ್ನು ಸಮಾಧಿ ಮಾಡಿ ಜರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮತ್ತಿಬ್ಬರನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಮ್ಮ ದಳದ ಮರ್ಮವೇ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದೈವವೂ ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಹಾಯವೇ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ನಾವು ಊರುಊರನ್ನೇ ಪಾಳುಬೀಳಿಸಲು ಶಕ್ತರಾಗಿದ್ದೆವು. ಆಗ ನಮ್ಮ ಕಾಲ, ಈಗ ಅವರ ಕಾಲ; ನಮ್ಮದೇನೂ ಸಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಉಪಟಳವನ್ನು ಎಷ್ಟೆಂದು ಹೇಳಲಿ.

ಜ್ವರ ನೇನಾಪತಿ:—ಮಹಾಪ್ರಭೋ! ನನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿರುವ ಮಲೆಬ್ಬರ ಸೇನಾಂಗ, ಕ್ಷಯಸೇನೆ, ಸನ್ನಿ ಪಾತ ಬ್ಬರಸೇನೆ, ಬಾಣಂತಿ ಬ್ಬರದ ದಳ, ಸಿಡುಬು ದಳ, ಇನಾಪ್ಲು ಯೆಂಬಾ ಸಿವೊಸಿಯಾ ದಳಗಳು—ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಮಿಕ್ಕಿ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋದುವು. ನೊಕ್ಕುದರ್ಶಕನೆಂಬ

ಅದೊಂದು ಕನ್ನಡಿವಂತೆ! ಅವುಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಕಾರದ ದಳಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳ ಜೀವನ ಮತ್ತು ವೃದ್ಧಿಯ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ದಳಗಳ ಅನುಭವವನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ಹಳ್ಳಿಪಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾರುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದು ದಾಕಿನ ಕ್ರಮವಂತೆ. ಸಿಡುಬು ದಾಕು, ಕೊಲೆರಾ ದಾಕು, ಪ್ಲೇಗು ದಾಕು—! ಇವುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡ ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹವನ್ನು ನಮ್ಮ ದಳಗಳಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಕ್ಕೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರೂ ಪ್ರಾಣಹಾನಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಂದು ಇಂಜಿಕ್ಷನ್ ಕ್ರಮವಂತೆ! ಮಾನವ ಶರೀರದೊಳಗೆ ಹೊಕ್ಕು ನಮ್ಮ ದಳವನ್ನು ಕ್ಷಣಾರ್ಧದೊಳಗೆ ನಾಶಮಾಡಿ ದೇಹವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ವಿಧಾನ! ಒಂದು ವೇಳೆ ಗಂಡಸರ ಅಜ್ಞಾನವು ಹೋಗಿದ್ದರೂ ಚಿಂತೆಯಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಹೆಂಗಸರು ಮಾತ್ರ ಮುಂಚಿನಂತೆಯೇ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸರಾಗವಾಗಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಹೆಂಗಸರ ಅಜ್ಞಾನವೆಂದರೆ ನಮಗೆ ಪರಮಾನ್ವದಂತೆ! ಹೆಂಗಸರು ಮಕ್ಕಳೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಲೆಕ್ಕದಪಟ್ಟಿಗೆ ದಾಕಲಾದವರೆಂದೇ ಅರ್ಥ! ಇದನ್ನು ತಿಳಿದೇ ಇನ್ನೂರಿನ್ನಾ ಕಂಪೆನಿಗಳು ಈ ಏರಡುವರ್ಗದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಹೊಣೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹಳ್ಳಿಪಳ್ಳಿಯ ಹೆಣ್ಣುಪಿಳ್ಳೆಯೂ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗತೊಡಗಿದೆ. ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರುಗಳಿದ್ದೊಂದು ತಂಡ, ಹೊರಗೆ ಈ ಆರೋಗ್ಯಪ್ರತಾಪನ ಪ್ರಚಾರ ಮಂಡಳಿಯವರ ತಂಡವೇ ತಂಡ! ಇವರೆಲ್ಲ ಹೇಳಿಕೊಡುವುದು ನಮ್ಮ ದಳಗಳನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ನಾಶಮಾಡಿಬಿಟ್ಟು—ಎಂದು. ಹೊರನೆಯದಾಗಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು—ಇವುಗಳು ಸಹ—ಕ್ರಿಯೆ ನಿವಾರಣೆ, ಶಿಶು ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಗರ್ಭಿಣಿ ಸಾಲನೆ, ಬಾಣಂತಿ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಆರೋಗ್ಯಜೀವನ ಕ್ರಮ, ಸರಳ ಜೀವನ ಕ್ರಮ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಮಹತ್ವ ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ಎತ್ತಿ, ಪದೇಪದೇ ಬರೆದು ಅವರೂ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿರುವರು. ತಮ್ಮ ಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಾಶಕಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿ ಅಭಿನಯಿಸುವರು. ನಮ್ಮ ನಾಶಕ್ಕೂ ಆರೋಗ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೂ ಅನುಕೂಲವಾಗುವ ತರತರದ ಆರೋಗ್ಯ

ಗೀತೆ, ಜೋಗುಳ ಹಾಡು—ಮುಂತಾದ ಕವನಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟಿಲಿಂದೆದ್ದು, ಒರುವ ಜೋಕ್ರಿಯೂ ಹಾಡತೊಡಗಿರುವುದು! ನಮ್ಮ ದಳದ ಸುರಾರಾಕ್ಷು ಸಿಯ ಪರಶನಾಗಿ ಸುರೇಂದ್ರನೆಂಬೊಬ್ಬನು ಮಾಡಿದ ಭೀಕರ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ನಾಟಕ ರೂಪವಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಡಿ ತೋರಿಸಿ, ಸುರೆಯು ಮಾನವ ವೈರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಮಂದಚ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಪರ್ಷಂಪ್ರತಿ ಇದೊಂದು ವಾರವನ್ನು 'ಶಿಶುಸಪ್ತಾಯ' ಎಂದು ಆ ನಿಷಯದ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮಾಡಲಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವರು. ಇವರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ಎಷ್ಟೋವಟ್ಟಿಗೆ ಫಲಕಾಲಿಯಾಗುತ್ತ ಬರುತ್ತಿವೆ. ಇವರೆಲ್ಲ ಇದೇ ರೀತಿ ಅವಿಶ್ರಾಂತವಾಗಿ ನಮ್ಮ ನಾಶದ ಕಾರ್ಯಬೆಲ್ಲೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದರೆ ಕೊನೆಗೆ ಬೀಬಕ್ಕಾದರೂ ನಮ್ಮ ದಳಗಳ ರೊಳೆಗಳು ಉಳಿಯಲಾಪನೇ ಎಂದು ನನಗೆ ಸಂದೇಹವಾಗುತ್ತದೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಶವ—ಆದಿತಾಳ.

ವಿಠಲಿತ ಹತಾಶಿಯಾದೆ | ಮಮಕಾರ್ಯಗಳಲಿನಾ | ನುಡಿವೆ ನಿಜವನಾ |
 ಸಹಿಸಿದನುನಾ | ಸಹಿಸಿದನುನಾ | ಸಹಿಸೆ || ಶ ||
 ಮನುಸೇನೆಯಾ ಹಾನಿನಾಶ | ವನು ಸೇಳಲಾರೆನು ರಾಜ || ೧ ||

ಯನುಧರ್ಮರಾಜ— ಸೇನಾಪತಿಗಳಿರಾ! ಹತಾಶರಾಗಬೇಡಿರಿ. ನಮ್ಮ ಸೇನೆಗಳ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಮಾನವರು ಕಂಡುಹಿಡಿದರೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಸಂಬಂಧಿಸಿಲ್ಲ. ನಾವು ಹಾಕಿದ ಗಂಟನ್ನು ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ಅಮರರಾದವರು ಬಿಡಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರಿಗೆ ತಾನೇ ಸಾಧ್ಯ? ಈಗ ನೀವು ಹೇಳುವ ಆ ಆರೋಗ್ಯಪ್ರತಾಪನ ನಿಷಯದಲ್ಲೇ ನನಗೆ ಸಂಶಯ ಉಂಟಾಗ ತೊಡಗಿದೆ. ಆ ಶ್ರೀಮನ್ಮಾರಾಯಣನೇ ಏನೋ ಕುಚೇಷ್ಟೆಗೆ ಉಳಿದಿರಬೇಕು. ಆರೋಗ್ಯಪ್ರತಾಪನ ಮಂಡಳಿಯೆಂದರೆ ಆ ಮಾಯಾಸಿಯಾದ ಹುಲಿಯ ನಾಟಕ ಮಂಡಳಿಯಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು?

ಶವ—ಶ್ರೀವಟಿ ತಾಳ.

ಹರಿಯವನ ಬಹುಮೋದಿಂದ | ನಿಶೇಷ ಭ್ರಾಂತರಾದಿರವನ
 ಬಹುಮೋದಿಂದ ||

ಮಾಯಾವಿಯೂ ತೆರದಿಯೆನ್ನಯ—ಸೇನೆಯಂ | ದಿಗಿಲು
 ಗೊಳಿಸ—ಮಾಯಾಜಾಲ ವೇತಕೆ ಹರಡಿಸನೊ |
 ತಕೆಗಟ್ಟದಿರನು—ಪೋಗಿಯಾಗ

|| ೧ ||

ಆದರೆ ಆತನಿಗೆ ಆಟ! ಸಿಮಿಗೆ ಪ್ರಾಣಸಂಕಟ! ಇರಲಿ, ನಾನೇ ಆತನ. ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಇನ್ನಾದರೂ ಆತನ ಮರುಳಾಟವನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆ. ವಂತೆ ಹೇಳುವೆನು. ನೀವು ಧೈರ್ಯಗೊಂಡು ಭರತಘೂಮಿಗೆ ಹಿಂತೆರಳಿರಿ. ಸಿಮ್ಮ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿರತರಾಗಿರಿ. ಆ ಆರೋಗ್ಯಪ್ರತಾಪನ ಕಡೆಯವರು ಎಷ್ಟು ಬೋಧನೆ ಕೊಟ್ಟರೂ ಮಾನಸರು. ಮಾನಸವೇ. ಅವರಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟು ಗುಣಗಳಿಂದ, ಅಭ್ಯಾಸಬಲದಿಂದ, ಮೂಢಭಕ್ತಿ ಮೂಢಾಚಾರಗಳಿಂದ— ನೆಲೆಸಿಂತ ಅನೇಕ ಜೀವನಕ್ರಮಗಳು ನಮಗಿಷ್ಟೋ ಅನುಕೂಲವಾಗಿಯೇ ಇವೆ. ಅವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮಾಯವಾಗಲು ಇನ್ನೂ ಹಲವು ವರ್ಷಗಳು ಬೇಕು. ಕಸಾಯಿ ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ, ಹೋಟೆಲುಗಳಲ್ಲಿ, ವೇಶ್ಯಾಗೃಹಗಳಲ್ಲಿ ಸಂತೆಚಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ, ಈ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನೀವು ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಾಣನಾಶಮಾಡ ಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಸಿಮ್ಮ ಬಲೆಗಳನ್ನು ಜೀಸಿ ಕಾದು ಕೂತುಕೊಳ್ಳಿ—ಆ ಮಾನಸ ಪುಗಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ಒಂದುಒಂದು ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಜೀಳು ವವು. Hotels' cups and harlots' lips are such tempting places where men crowd like locusts inspite of all health lectures! Watch there, my dear generals, watch there day and night, and you can knockdown thousands in no time! ಅನೇಕರು ಹೆಲ್ತ್ ಲೆಕ್ಚರುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ ಕೊನೆಗೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ಹೋಗುವುದು ಇಂತಹ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ! ತಿಳಿಯಿತೆ? ಮರೆಯಿರಿ. ನಾನೇಗಲೇ ವಿಷ್ಣುಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವು ಸರಾಗವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವೆನು, ಧೈರ್ಯರಾಗಿರಿ.

ಪದ—(ಪ್ರೀಮನೇವಾ . . . ಎಂಬಂತೆ) ಝಂಪೆತುಳ.

ಪ್ರೀಯ ಮಂತ್ರಿವರರೆ ನಿಜಸಂಧಾನವ—ಮಾತೆ—ನಡೆವೆ—

ನುಡಿವೆ—ನೀತಿಯಾ ವಿಷ್ಣುಗೆ || ಮಮಕಾರ್ಯದಲಿ

ಭಂಗ—ವಾಗೇಯಿಳಾ ಭಂಗ—ವೆರಥವನಕ್ಷೇಶ

ವೇಗ—ಎನುತುಸುರಿ

|| ೧ ||

(ಪರದೆಯು ಇಳಿಯುವುದು)

ದೃಶ್ಯ ೩.—ಆರೋಗ್ಯ ಭಜನಾಮಂಡಳಯ ಮೆರವಣಿಗೆ.

ಪದ—ಮದಲಾಸಿ ಮಟ್ಟು—ಗೃಹಿಣೀ ಹಿತೋಪದೇಶ.

ಭಗಿಸಿಯರಿಡಕೇಳಿ ತೆಗಳಲು ಬೇಡಿ |

ಸೊಗಸಿನ ಬಾಳೈಗಿ ಮರುಳಾಗ ಬೇಡಿ ||

ಕುಂದದು ಗೌರವ ಮನೆಗೆಳಸದಿಂದ |

ಅಂದವಾಗ್ಗುದು ದೇಹ ಗೃಹಕೃತ್ಯದಿಂದ || ೧ ||

ಮೊಗತೊಳೆವ ನೀರಿಗೆ ಧಾಸಿಯು ಬೇಕೆ? |

ಪೋಗಲು ದೇಗುಲಕೆ ಮೋಟಾರುಯೇಕೆ? ||

ಬಳಸದ ಕಬ್ಬಿಣ ಬಳಸದ ದೇಹ |

ಗೇಲಿಲ್ಲ ಕ್ಷಯಿಪವು ಇದು ಸಿಸ್ಸಂದೇಹ || ೨ ||

ಹಂಗಳ ಸಿರ್ಮಲ ಮೋಡಿನೊಳಿಲ್ಲ |

ಅಂಗಳ ಕಂದರೆ ತಿಳಿವುದು ಯೆಲ್ಲ ||

ಸಿರ್ಮಲದಂಗಳದೊಳು ನಗುತಿಹಳು |

ಸಿರ್ಮಲಿಯಾರೋಗ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀತಾಸಿಹಳು || ೩ ||

ಬೆಡಗಿಗೆ ಮಾತ್ರವೆ ಮನಗೊಡುತಿರುವ |

ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯೊಳು ಮಲಿನತೆ ಬಿಡುವ ||

ಮಡಿ ಮನೆಯೊಳಗೆಂದರೇನೆಂದು ನಗುವ |

ಮಡದಿಯು ಸುಡುವಳು ಗೃಹಕೃತ ಸುಖವ || ೪ ||

ಬೊಕ್ಕಟವಿರೆ ಮನೆ ಕೆರೆಬಾವಿತೋಟ |

ಸಂಕಟಬಾರದ ತೆರಗೈವ ಮಾಟ ||

ಹುತ್ತಲ ಕಸಕಡ್ಡಿ ಕೊಳಕಿನ ಜಾಗ |

ಹುತ್ತವು ರೋಗಕ್ಕೆ ಸುಡಿರವ್ವ ಬೇಗ || ೫ ||

ಅಪ್ಪದ ಮುಟ್ಟದೆ ಯಿಟ್ಟರೆ ಪಾಪ |

ಸಟ್ಟುಗ ತೊಳೆಯದೆ ಬಳಸಲು ಪಾಪ ||

ನೀರಿನ ಮುಟ್ಟಳ ತೆಗೆದಿವೆ ಪಾಪ |

ನೀರೊಳು ಲೋಟಿಯ ಮುಳುಗಿಸೆ ಪಾಪ || ೬ ||

ಅಡಿಗೆಯ ಕೋಣೆಯು ಸಿರ್ಮಲವಿರಲಿ |

ಗಡಿಗೆಪಾತ್ರೆಗಳೊಳಮೈ ವಿಮಲವಿರಲಿ ||

ಗುಡಿಸಿದ ಕವಾಟ ಹಲಗೆಗಳರಲಿ |

ಮಡಗಿರಿ ಬಳಕೆಯ ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ || ೭ ||

ಕೈಯುಗುರು ಬಿಳಿಸಿಹಳ ಅಡುಗೆಯು ಬೇಡ |

ಮೈಯನ್ನು ತುರಿಸಿಕೊಂಬವಳಡುಗೆ ಬೇಡ ||

ಮೈಬೆನರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಅಡುವವಳೇಡ |

ಕೈಯದ್ದಿ ಪಾಕಗೈವವಳೆಂದು ಬೇಡ || ೮ ||

ದೃಶ್ಯ ಏ.—ವೈಕುಂಠ ದೃಶ್ಯ. ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣ.

ದ್ವಾರಪಾಲಕ:—ದೇವಾಧದೇವ, ಯಮಧರ್ಮರಾಯರು ತಮ್ಮ ದರ್ಶನಾಪೇಕ್ಷೆ ಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವರು.

ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣ:—(ಸ್ವಗತ) ಸರಿ, ನಾನಾದನ ಅರೋಗ್ಯಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯವು ಭರತಧೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ರಥಸದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿರಬೇಕು. ಯಮನೂ ಕಣ್ಣೆರೆಸಂತಾಯಿತು! ಈ ಪ್ರಸ್ತಾಪಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆತನು ಬಂದಿರಬೇಕು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಆತನನ್ನು ಸನ್ಮಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಳಗೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿರಿ. (ಯಮಧರ್ಮರಾಯನ ಪ್ರವೇಶ.)

ನಾರಾಯಣ:—ಧರ್ಮರಾಜ್, ಸುಸ್ವಾಗತ!

ಸದ—(ಪುಸ್ಪಸರಾಗ . . . ಎಂಬಂತೆ) ದುಮಾಳ ತಾಳ.

ಧರ್ಮಸುರಾಜ—ಸುವಂದನ—ಸ್ವಾಗತ || ಪ ||

ಅಪರೂಪದಲಿ ದಯಮಾಡಿಹ—ಬಹಳ ವಿಶೇಷದ

ಕಾರ್ಯವಿದೇನೈ | ಸ್ನೇಹಬಳಕೆಯ ಮೈತ್ರಿಯೆ || ೧ ||

ಜಗದ ಸೌಖ್ಯವನು—ತೋರಿ ವಿಚಾರ—ಕಲಿಸೆ—

ನಿಲಿಸೆ—ನಾನಿಹೆ | ವಿಧಿಯೆ ನಿಯಮವಿದು—

ಗಳೆಯುಭಾವದಿ ಯಿರುವುದು ಯೋಗ್ಯವು—ಸ್ವಾಗತ || ೨ ||

ಧರ್ಮರಾಜ್, ಅಪರೂಪದಲ್ಲಿ ದಯಮಾಡಿಸಿರುವೆ, ಬಹಳ ಸಂತೋಷ! ಇದು ಸ್ನೇಹಭಾವದ ಸಂದರ್ಶನವೆ? ಅಥವಾ ಏನಾದರೂ ಕಾರ್ಯ ಕಾರಣಗಳಿವೆಯೆ?

ಯಮ:—ದೇವಾ, ಪ್ರಪಂಚದ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಲಯ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಿಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನೀನು ಹೇಗೋ, ಹಾಗೇ ಲಯಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿರುವೆನು. ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾಣಿ ವರ್ಗವನ್ನು ಆಯಾಯ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಇಳಿಸುವ ಸಂಹಾರ ಕಾರ್ಯವೇ ನನ್ನದಾಗಿದೆ.

ಸದ—(ಛಳಿತಿಯಾ . . . ಎಂಬಂತೆ) ಝಂಪಿತಾಳ.

ಮಿಗುತಿಹ—ಜಗದಾ—ಸದಾ—ಭಾರ ವಿಮೋಚನೆಯಾ—

ಕಾರ್ಯವನ—ಗೈವೆ—ನಾ ಸದಾ—ತಡೆವುದು—ತರವೆ—ನ್ಯಾ

ಯಾ—ಮೀರಿ—ನಡೆವುದಿದು. ಯೇತಕೇತ್ರೈ || ೧ ||

ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾನು ನನ್ನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿ ಸಂತುಷ್ಟರಿದ್ದೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಸಲ್ಲುವುದಕ್ಕೂ ಸ್ಥಳವು ಸಾಲದೆ ಬೀವನಕ್ಕೆ ಆಹಾರವು ಇಲ್ಲದೆ ಎಂತಹ ಕಠಿಣವಾದ ಬೀವನ ಸಮಸ್ಥೆಯು ಒಂದೊಂದಾಗಲು! ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಪ್ರಪಂಚದ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ ನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಲ್ಲವೆ? ಹೀಗಿರುತ್ತ ಸೀನು ನಾರದಾಚಾರ್ಯರುಗಳನ್ನೂ, ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಸ್ಮನೆತ್ತುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಅವರಿಂದ ನನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುವನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡುತ್ತಿರುವೆ! ನನ್ನ ಅರ್ಪಣೆ ಸೇನಾಪತಿಗಳು ಒಂದು ಜೊಳ್ಳುಡುತ್ತಿರುವರು. ಹೀಗೇಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ? ಇನ್ನಾದರೂ ಅವರನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕರೆಯಬಾರದೆ?

ನಾರಾಯಣ—ಯಮಧರ್ಮರಾಯ. ಸಿನಗೂ ಈ ಭ್ರಾಂತಿ ಬಿಟ್ಟಿದ ಒಂಟು? ಲಯಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸೀನು ಸಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು ಯಾರಲ್ಲವೆನ್ನುವರು. ಆದರೆ—

ಸದ—(ಘನಾಶ್ವಿನಿಶತಾ . . . ಎಂಬಂತೆ) ದುರ್ಮಾತೃತಃ.

ತವಸೇನಾವಳಿ ತಾ—ಸದಾ ಹಾಸಿಯನು ಮೋದದಿ—

ಬಲು ಮೋದದಿ—ಗೈವೃತಲೇ—ಇಹುದಿ ತೆರದಿ

ಸ್ಯಾಯವದೇನೋ—ನಾಶಕಾರಿ

|| ೧ ||

ಆದರೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸೀನು ಸಿನ ಕಾರ್ಯದ ಪೇರೆಯನ್ನು ಮುಕ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಭಂಗವನ್ನು ತರುತ್ತಿರುವೆಯೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಗ್ಗಾಗಿ ನನ್ನವರು ಅಲ್ಲಿ ಬಸ್ಮನೆತ್ತುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವೆನು. ಅಲ್ಲದೆ ಸೀನು ಕೂಡ ಸಿನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಿನ ಕಾರ್ಯದ ಪೇರೆಯನ್ನು ಮಾರಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಸಿನ ದಳದ ಉಪಟಳವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿರುವೆನು.

ಧರ್ಮರಾಜ—ಏನು? ನಾನು ನನ್ನ ಕಾರ್ಯದ ಪೇರೆಯನ್ನು ಮಾರಿರುವೆನೆ? ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಈಗ ಜನರು ಮತಸಂತತಿಯ ವಿಷಯ ವಿಶೇಷ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದೇ ಸಿನ ಮಾಡಲು ಸುಖಿಯಾದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಕಡೆಯ ಬಲವಾದ ಸಾಕ್ಷಿ! ನಾನು ಲಯಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಜಿಗುವಾಗಿದ್ದುದು ದರಿಂದಲೇ ಸಂತತಿಯು ಮಗುವೆಯಿತ್ತಲ್ಲವೆ? ಅದು ಕಾರಣ ಈಗ ಅವರೇ ಮತಸಂತತಿಯ ವಿಷಯ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹೀಗಿರುತ್ತ ನಾನು ನನ್ನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಗುವಿದೆಯೆಂದು ಎಂತಹ

ಮಾತು! ನ್ಯಾಯಾನ್ಯಾಯ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ನಾನು ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತೆ
ನಾನು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವೆನೆ?

ಪದ—(ಶಿಶುಪಾಲನೇಪಾಲ . . . ಎಂಬಂತೆ)

ಸರಿಯಾದುದೆ ಮಾತು ನಾನರಿಯನೆ ಹಾನ್ಯಾಯ! ||

ಕುಮತಿಯುಹೆನೆ—ಜಗದನ್ಯಾಯ ಸ್ಥಾಪನಾಕಾರಿ |

ಧರ್ಮ ಮಾರುತಿ ನಾ ನೆಂಬುದು ಲೋಕ —

ನ್ಯಾಯವರಿಯೆನೆ ನಾನು

|| ೧ ||

ನಾರಾಯಣ:—ಧರ್ಮರಾಜ, ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡು; ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿ
ಕಾರ್ಯಗಳು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಕೆಲವು ಸಿಯಮಗಳಿವೆ ಅವು
ಗಳಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನೂ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಸ್ಥಿತಿ
ಕಾರ್ಯವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಮೇಲೆ ಆತನ ಲಯಕಾರ್ಯವು ಸಿಸ್ತಿಯದಾಗಿ
ತಕ್ಕದ್ದು. ಅಲ್ಲದೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಸ್ಥಿತಿಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಏರುದ್ದವಾಗಿ ನಡೆದವರಿಗೆ
ರೋಗರೂಪವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದೂ ಸಿನ್ನ ಕೆಲಸವೇ

ಯಮ:—ನಾನು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವೂ ಅಷ್ಟೆ! ನನ್ನ ತಪ್ಪೆಲ್ಲಿದೆ?
ನಾನು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ನೀನೇಕೆ ನನ್ನ ದಾರಿಗೆ ಅಡ್ಡ
ಬರುತ್ತಿರುವೆ?

ನಾರಾಯಣ:—ಜನರು ಅಜ್ಞಾನವಶರಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಅತ್ಯಲ್ಪ
ತಪ್ಪಿಗೂ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸಿನ್ನ ಜನರು ಮರಣದಂಡನೆಯನ್ನೇ ಏಧಿಸುತ್ತಾ ಬರು
ತ್ತಾರೆ ಒರಬರುತ್ತ ಸಿನ್ನವರಿಗೆ ಅದೊಂದು ಏನೋದವಾಗಿ ಪುಣಿಯ
ಸಿರುವುದು. ಅವರು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಂಚುಹಾಕುತ್ತಿದ್ದು ಆರೋಗ್ಯ
ಸಿಯಮಗಳನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಬಂದಿಷ್ಟು ಏನೂ ನಡೆದರೆ ಕೂಡಲೆ ಶಿಕ್ಷಾ
ರೂಪವಾಗಿ ಭಯಂಕರ ರೋಗಗಳನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡುತ್ತಿರುವರು. ಕೊನೆಗೆ
ಆಕಾಲ ಮರಣವೇ ಅಂತಹ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಪುಣ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲರೂ
ಸಿನ್ನ ದಳದವರಿಂದ ಮರಣ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನೇ ಹೊಂದುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಸೃಷ್ಟಿ
ಸ್ಥಿತಿಕಾರ್ಯಗಳಾದರೂ ನಡೆವುದು ಹೇಗೆ? ಅದುದರಿಂದ ಶರೀರ ಧರ್ಮ
ಶಾಸ್ತ್ರ, ಆರೋಗ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾನವರಿಗೆ ತಿಳುಪಿಸಿ, ಅವು
ಗಳ ಸಿಯಮಗಳನ್ನು ಏನಾದವರಿಗೆ ರೋಗರೂಪವಾಗಿ ಎಂತೆಂತಹ
ಭಯಂಕರ ರೋಗಗಳು ಬರುವುವೆಂದೂ, ಅವುಗಳಿಂದ ಹೇಗೆ ದೂರವಾಗಿರ
ಬೇಕೆಂದೂ ಮಾನವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ನಾರದ

ನನ್ನು ಧೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿರುವುದೇನೋ ನಿಜ. ಅವನು 'ಆರೋಗ್ಯ ಪ್ರತಾಪ'ನೆಂಬ ಹೆಸರಿಂದ ಭರತಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿರುವನು ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆಗಾಗಿಯೇ ಅನೇಕ ದೇವರ್ಷಿಗಳೂ, ದೇವತೆಗಳೂ ಅಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿರುವರು ಅವರು ನನ್ನ ಅನುಜ್ಞೆಯಂತೆ ಆರೋಗ್ಯ ಜೀವನದ ಸಿಯಮಗಳನ್ನು ಜನಗಳಿಗೆ ಜೋಧಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾರಿ ನಡೆಯ ಬಾರದೆಂದು ಆಗಾಗ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿರುವರು. ತಿಳಿತಿಳಿದೂ ಅವರವುಗಳನ್ನು ಮಾರಿ ನಡೆದರೆ ಆವರೂ ಇರುವರು—ಸೀನೂ ಇರುವೆ. ಆ ನಡುವೆ ನಾನಾ ಗಲೀ ನನ್ನ ವರಾಗಲೀ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸಮ್ಮವರದು ಬರೇ ಆರೋಗ್ಯ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯ; ಕೇವಲ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿ ರಕ್ಷಣಾಕಾರ್ಯ! ಆದರೆ ಜನರ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸನ್ನವರು ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡು ಅಕಾಲ ಮರಣವನ್ನೇ ನಿಧಿಸುತ್ತ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ನಿಷ್ಣವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಜನರ ಮೇಲೆ ಬೀಳಲು ಬರುವರೋ ಅಲ್ಲಿ ಸಿಮ್ಮನ್ನು ನಿಜಯಿಗಳಾಗಲು ಸಮ್ಮವರೆಂದೂ ಬಡರು. ಅಂತಹ ಪ್ರದೇಶ ದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಆರೋಗ್ಯಪ್ರತಾಪನೆಗೆ ದಿಗ್ವಿಜಯ! ಆದುದರಿಂದ ಸಿನ್ನ ಈ ದುರಭಿ ಪ್ರಾಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನ್ಯಾಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ ನಿರ್ವಹವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರು ಅದಕ್ಕಾರೂ ಅಡ್ಡ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ.

ಪದ—(ಮಹಾವಿಹಾರ . . . ಎಂಬಂತೆ) ರಾಗ-ವಸಂತ—ಆದಿಪಾಳ.

ಮಹಾವಿರೋಧ ಸಂಸಾರ... ದ || ಮನಕ್ಲೇಶವ ನೀಡಾಡಿದೂ

ಡಿಬಿಡು || ಮೇರೆಯೊಳಿಡುತ... ನಾಶಕಾರ್ಯವನು—ನ್ಯಾಯ

ಗತಿಯನು ಮೀರದೆ — ಈ || ಮಹಾ ವಿರೋಧ... ||

ಮಂಗಲ— (ಶ್ರೀಹರಿನವವರ ಕೃಷ್ಣಭ . . . ಎಂಬಂತೆ) ರಾಗ-ಕಲ್ಯಾಣಿ—ರೂಪಕ.

ಶ್ರೀವರನರಹರಿ ಮಂಗಲವನು ಯಾಯೋದಯ | ಸಾರನೆ

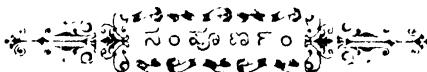
ಸುರವರನುತ ಮಹಿಮಾಲೋಲ || ರಮಾನಾಥ ಭಜಕನಾಥ |

ನತಜನವರದಾಸುನಾಥ | ಶಾಂತಿಕಾಂತಿ ಪ್ರೀತಿಯುತ || ೧ ||

ಸುಖಿಂದಾತ—ನಿಖಿಲನಾಥ | ಜಯಜಯ ಕರುಣಾವಿದಾತ |

ಶ್ರೀವಿಲೋಲ ವಾರಪಿತ || ದಯಾಸಾರ ಜಗದಾಧಾರ | ಸುಜನ

ಜನಮನೋ ವಿಹಾರ | ನಮೋರಮೇಶ ಈಶ ವೈರೆ || ೨ ||

ಶೋಧನಪತ್ರ,

ಪುಟ	ಪಂಕ್ತಿ	ಅಶುದ್ಧ	ಶುದ್ಧ
೧	ಪದ	ಮನವಾಸ	ಮನೋವಾಸ
::	,,	ಕರುಣಾಸಾಗರ	ಕರುಣಾಸಾಗರ
೬	೧	ಭಾರತೀಯರ	ಭಾರತೀಯರ
೨	೩	ಕಳಕೊಂಡು	ಕಳೆದುಕೊಂಡು
೩	೧	ದೇಹದಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು	ದೇಹದಾಧ್ಯವನ್ನು
೪	೪	ಮನೋಶಕ್ತಿಗೆ	ಮನಶಕ್ತಿಗೆ
೫	೧೩	ಕೂತು*	ಕುಳಿತು
೬	೧೬	ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೆ	ಸಂಕಟಕ್ಕೆ
೭	ಪದ	ಯತುನ	ಯತನ
೮	೫	ಜಿಗುಪ್ಸೆ	ಜುಗುಪ್ಸೆ
೯	೯	ಮಹತ್ಕಾರ್ಯ	ಮಹಾಕಾರ್ಯ
೧೦	೧೩	ವಿಷಯ*	ವಿಷಯವಾಗಿ
೧೧	೧೫	ಭಾರತಿಯು	ಭಾರತನಾತಿಯು
::	,,	ಹೀನದೇಶಿಯನ್ನು	ಹೀನದೇಶಿಯನ್ನು
೧೩	೧	ಮಿಕ್ಕುಳವರಲ್ಲ	ಲೋಕದಲ್ಲಿ
::	೩	ಜಾಗೃತರಾಗು	ಜಾಗರೂಕರಾಗು
::	೬	ಹಿಡಕೊಂಡು*	ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು
::	೭	ಮೆರವಣಿಗೆ*	ಮೆರೆವಣಿಗೆ
೧೫	೧೦	ನಿರಸ*	ನೀರಸ
::	೧೪	ಸ್ತನಪಾನ*	ಸ್ತನ್ಯಪಾನ
೧೬	೧೪	ಶ್ರೀಮಿಸೀ*	ಸಂಯಮನೀ
೧೭	ಪದ	ನಡೆಯಲಿ	ನಡೆಯಲಿ
೧೮	೧೮	ಸರ್ತಿ	ಸರದಿ
::	೨೬	ಗೊತ್ತೇವುಂಟು	ಗೊತ್ತೇ ಉಂಟು
೧೯	೨೧	ಅಂತವರಲ್ಲಿ	ಅಂಶವರಲ್ಲಿ
೨೦	೪	ಪಾಶಿ*	ಪಾಶ
::	೫	ರಾತ್ರಿ*	ರಾತ್ರಿ
::	೧೩	ಎಂತ*	ಎಂದು

೧೨	೨೪	ತಿಳಕೊಂಡರೆ*	ತಿಳದುಕೊಂಡರೆ
೧೩	೫	ಹೊಳುತ್ತಾರೆಂತ*	ಹೊಳುತ್ತಾರೆಂದು
"	೧೩	ಆಕರ್ಷಣೆ	ಆಕರ್ಷಣೆ
"	೨೧	ಚಿತ್ರಪಠ	ಚಿತ್ರಪಟ
"	೨೦	ಹೆಡ್ಡು-ಹೆಂಗಸು	ಹೆಡ್ಡು ಹೆಂಗುಸು
೧೬	೧೭	ಬಾಗಲಲ್ಲು*	ಬಾಗಲಲ್ಲಿಯೂ
೧೭	೪	ನಿರೊಂಗಿ*	ನಿರೊಂಗಿ
೧೮	೫	ಬೊನ್ನಿತ	ಬೊನ್ನೀತೆ
೧೯	ಪದ	ಧೂಮದ	ಧೂಮದ
"	೧೭	ತಕ್ಕೊಂದು*	ತೆಗೆದುಕೊಂಡು
೨೧	೭	ಯುಥೆಚ್ಚ	ಯುಥೆಚ್ಚ
೨೩	೧೫	ಶ್ರುತಾನ	ಶ್ರುತಾನ
೨೪	೩	ಉಸುರು	ಉಸಿರು
"	೯	ಎಡ	ಎದೆ
೨೫	೨೫	ಬರೆದ್ದಾಗು	ಬರೆದುದಾಗು
"	೧೯	ಕರಿಣ*	ಕರಿಣ
೨೬	೧೧	ನಿಮ್ಮಂತವರು	ನಿಮ್ಮಂತಿರುವವರು
೨೯	೨	ವಿವುಲ	ವಿಹುಲ
"	೫	ಶ್ವಾನೋಚ್ಚಾಸ	ಶ್ವಾನೋಚ್ಚಾಸ
"	೮	ನಾಲಿಗೆ*	ನಾಲಗೆ
"	೮	ಕಣ್ಣೆರೆ*	ಕಣ್ಣೆರೆ
"	೧೧	ನಾಡಿಪರಿಕ್ಕೆ	ನಾಡಿ ಪರಿಕ್ಕೆ
"	೧೧	ಬಿಕ್ಕಾಟನೆ	ಬಿಕ್ಕಾಟನೆ
"	೨೬	ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದ	ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿದೆ
೩೦	ಪುಟ್ಟ	ಮಧ್ಯಪಾಸ	ಮಧ್ಯಪಾಸ
"	"	ದ್ವಿತೀಯವನೆ	ದ್ವಿತೀಯವನೆ
೩೨	೩	ಮಹಾತ್ಮ	ಮಹಾತ್ಮ
೩೩	೬	ಯಥಾರ್ಥ	ಯಥಾರ್ಥ
"	೭	ಶ್ರುದ್ಧೆ*	ಶ್ರುದ್ಧೆ
"	೩	ನಿತ್ಯಲಿಂದು	ನಿತ್ಯಲಿಂದು
"	೧೩	ಕಷ್ಟಲ	ಕಷ್ಟಲ

೩೩	೧೪	ಸೇಕರಿಸಿ	ಸೇರಿ
”	೨೦	ಅವಶ್ಯಕತೆಯು	ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು
”	೨೧	ಬಾಯಿಗೆ ಮುದ್ದು	ಬಾಯಿಗೆ ಮುದ್ದು
೩೫	೧೯	ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದೆ	ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದೆ
೩೬	೨	ಆಗುವಿ	ಆಗುವೆ
”	೩	ಸರ್ವತಃ	ಸರ್ವಥಾ
೩೮	೨೨	ಎಲ್ಲಾ	ಎಲ್ಲ
”	೧೧	ಸೂಳೆರ*	ಸೂಳೆಯರ
೪೧	೨೨	ವರೇಗೊ	ವರೇಗೊ
೪೨	೧೩	ತಕ್ಕೊಂದು*	ತಕ್ಕೊಂದು
”	೨೪	ಬಿಳಿ	ಬಿಳಿಯು
೪೪	೧೦	ಎಂತ*	ಎಂದು
೪೬	೮	ತಿಳಿತೆ*	ತಿಳಿಯಿತೆ
೫೨	೧೭	ಸತಂಭಟ್ಟ	ಸತ್ಯಂಭಟ್ಟ
೫೩	೧೨	ಶಲಿಸಿರುವನು	ಶಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು
೫೬	೨	ತ್ಯಶಾ	ತ್ಯಸಾ
೬೦	೨೪	ಸ್ವತಹ	ಸ್ವತಃ
೬೭	೧೦	ಹೊಕ್ಕಿದವಳ	ಹೊಕ್ಕಿದವಳ
೬೯	೧೭	ಬ್ರಾಂತ	ಭ್ರಾಂತ
೭೦	೯	ತೀಕ್ಷ್ಣ	ತೀಕ್ಷ್ಣ
”	೧೧	ಪತಿವ್ರತೆ	ಪತಿವ್ರತೆ
”	೨೦	ಬೀಳ್ಕೊಳ್ಳು	ಬೀಳ್ಕೊಳ್ಳು
”	೨೧	ದೇವತಾ ಸ್ವರೂಪಿ	ದೇವತಾ ಸ್ವರೂಪಿಣಿ
೭೧	೩	ವೇದನೆ	ವೇದನೆ
೭೨	೧೨	ಪ್ರಿಯೆ	ಪ್ರಿಯೆ
೭೫	೭	ಅಮಾವಾಸೆಯ ರಾತ್ರಿ	ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ರಾತ್ರಿ
೭೭	೨	ರೋಗಿಷ್ಠ	ರೋಗಿಷ್ಠ
೮೦	೯	ಚಂಡಾಟ	ಚೆಂಡಾಟ
೮೧	೫	ಪಾಠಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ	ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ
೮೨	೧೩	ಶ್ರುತಪಡಿಸು	ಶ್ರುತಪಡಿಸು
೮೫	೯	ಭೇದ*	ಬಾಧೆ

೮೬	೭	ಬಲತ್ಕಾರ	ಬಲಾತ್ಕಾರ
೮೭	೧೮	ಕಲಡಿಸು	ಕಡದು
೮೮	೧	ಇವುಗಳಲ್ಲಾ ದರೂ	ಇವುಗಳಲ್ಲಾ ದರೂ
೯೦	ಪದ	ಹತಾಶಿಯಾದೆ	ಹತಾಶನಾದೆ
೯೧	ಪದ	ಮನಕ್ಕೆ ಶ*	ಮನಕ್ಕೆ ಶ
೯೨	ಪದ	ಬಾಳೆಗೆ	ಬಾಳೆಗೆ
"	"	ಅಂದವಾಗ್ನುದು	ಅಂದವಮ್ಮದು
"	"	ಹಲಗೆ	ಹಲಗೆ
೯೩	೯	ಧರ್ಮರಾಜ್	ಧರ್ಮರಾಜ
"	"	ಸುಸ್ವಾಗತ	ಸುಸ್ವಾಗತ
೯೪	೧೩	ಬರಬರುತ್ತ	ಬರುಬರುತ್ತ
೯೬	ಪದ	ಮಹಾವಿರೋಧ	ಮಹಾವಿರೋಧ
"	"	ವಯಸಾರನೆ	ವಯಸಾರನೆ

* ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಬರುವ ಈ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುವುದು

ವಿ. ಸೂ. ಪದಗಳನ್ನು ಹಾಡುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ದೀರ್ಘವಾಗಿಯೂ, ತಾರದ ಗತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಬಾರದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಡಿಸಿಯೂ ಅಲ್ಲಿ ಆಡ್ಡೆಗೆರೆ—ಹಾಕಿಯೂ ಬರಬಹುದು.

▼

BOARD HIGH SCHOOL, UDIPI,
SOUTH KANARA,

C. No. 48 25.

Dated 24th February 1925.

From,

M. R. Ry S. Subba Rao. Avl, B.A , L.T.,

Head-master, Board High School,

UDIPI.

To,

The President, District Board,

SOUTH KANARA

Through,

The District Educational Officer,

SOUTH KANARA.

SIR,

In enclosing herewith a copy of the Report and Prize list in connection with the 3rd School-Day Anniversary celebrated on the 14th instant, I beg to state that the public of Udipi liberally contributed with the express suggestion to present a Gold Medal to M. R. Ry. Kordcal Srinivasa Rao in appreciation of his services to render the last three School Day functions, a success. Accordingly the School Day Managing Committee resolved on 26-2-'25 to present a Gold Medal weighing five sovereigns and to approach

you for favour of sanction the award of the medal to
M. R. Ry. Kordcal Srinivasa Rao.

Under the above circumstances I beg to request you
to be pleased to accord your sanction at an early date,

I beg to remain,

Sir,

Your most obedient servant

(Sd) **S. Subba Rao,**

Head-master,

N. DIS 433/25,26-2-25.

Forwarded and recommended.

(Sd.) **K. Sankara Menon,**

Dt. Educational Officer, S. Kanara.

N. DIS No. 855 DB 25.

Returned to the Head-master,

BOARD HIGH SCHOOL, UDIPI.

His assistant M. R. Ry. K Srinivasa Rao is premitted
to accept a Gold Medal

MANGALORE, }
4-3-1925. }

(Sd.) **N. Subba Rao,**

President, District Board.

Copy communicated to M. R. Ry. K Srinivasa Rao
for information.

BOARD HIGH SCHOOL, }
Udipi. 16-4-25. }

(Sd) **S. Subba Rao,**

Head-master,

S. KANARA DT. BOARD OFFICE.

Mangalore, 28-1-'26.

DIS No. 81 D/DB. 26.

From,

M R. Ry. Rao-Bhadur N. Subba Rao, Avl.,

President District Board, South Kanara,

To

The Joint Secretary,

NATIONAL HEALTH & BABY WEEK ASSOCIATION, UDIPI

Ref. Your letter dated 26-1-'26.

SIR,

I have the honour to accord sanction for the presentation of a Gold Medal to M. R. Ry. K. Srinivasa Rao, Assistant, Board High School, Udipi, in consideration of his services rendered to your association.

I have the honour to be

Sir,

Your most obedient servant.

N. Subba Rao,

President.

